

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1707

Tractatus II. De 2. præcepto Decalogi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42515

Probabiles practicè, quia in praxi non adhibentur
cautelæ requisitæ ad vitandam Simoniam, unde
qui benignioribus sententiis hîc uti volent, utan-
tur simul consilio viri docti & probi, qui discernat,
an hîc & nunc ob circumstantias alias vel inten-
tionem minùs rectam se non inflinet Simonia.

TRACTATUS II.

De secundo Præcepto Decalogi.

PROHIBET hoc Præceptum omnem inordi-
natam usurpationem nominis Dei, qualis
potissimùm fit blasphemando, temerè
jurando, vovendo & non servando, de quibus
hîc agendum.

CAPUT I.

Quid & quoruplex sit Blasphemia.

RESP. Blasphemia directè opposita laudi Dei, ²⁴⁶
est verbum maledictionis, vel convitii, seu
contumeliæ in Deum; sive id fiat attribu-
endo ei falsa, sive negando vera; sive tribuendo
creaturis, quæ ipsi debentur; sive etiam dicendo
vera, sed quæ ad ejus dehonorationem seu vili-
pensionem tendant, ut fit per modum ei indignan-
tis, contemnentis, &c. Ita communiter Doctores
S. Tb. 2.2. q. 13. Bon. Tom. 2. Disp. 3. Q. 8. Sanch. 2. Mor. c.
32. Laym. L. 4. T. 10. c. 6. & alii. Unde resolves,

I. Blasphemat, qui contra Deum infrendens
ei maledicit: item qui ait se aliquid acturum
eo invito: item qui eum negat; qui seriò jurat
per Deos falsos; qui eum vocat Tyrannum,
injustum; nolle aut non posse nos juvare;

non

» non curare nostra ; dæmonem esse fidelio-
 » rem ; plus posse ; non omnia bene esse ordinata ;
 » melius in creatione quædam fieri potuisse, aut
 » debuisse, &c. Quæ si quidem quis credat ita esse,
 » & non tantum in ira, aut desperatè effutiat, tunc
 » est blasphemia hæreticalis, id est, cum hæresi
 » conjuncta ; quod in Confessione est addendum,
 » quia specie differt ab imprecativa, *Hurtad. 2. 2.*
 » *d. 91. Sect. 12. §. 54.*

» II. Revocantur etiam ad blasphemiam
 » alia signa contra Deum, licet verba non adsint ;
 » ut, spueri in cælum, infrendere dentibus, &c.
 » Imò etiam solâ mente blasphemia interior
 » committi potest, sicut etiam laus mentalis Dei.

» III. Blasphemat item, qui in Sanctos vel sacra
 » contumeliosus est ; intellige, ut Sancti sunt,
 » five cum habitudine saltem virtuali ad Deum,
 » ita ut moraliter hujus etiam honor censeatur
 » tangi, quia alioqui tantum erit contra dulum,
 » si nimirum contra illos, ut homines quidam
 » in terris fuerunt, dicatur, quod veniale est, si joco
 » fiat ; v.g. si Sanctos Crispinum & Crispinianum
 » voces futores ; Joannem & Paulum, eunuchos ;
 » grave verò erit, si contemptum, vel ex odio
 » aut indignatione contra Sanctos. Licet verò
 » blasphemiam in DEUM non admittant parvi-
 » tatem materiæ, multi tamen admittunt in iis,
 » quæ fiunt contra Sanctos. *Escob. T. 1. ex. 3.*

» IV. Blasphemat item, qui iratus, etsi non
 » contra Deum, sed contra alios aut alia, eadem
 » tamen seriò profert, quæ ex sua significatione
 » aut modo loquendi ac circumstantiis, important
 » imminutionem divini honoris aut impro-
 » perium : licet enim id non intendat formaliter,
 » intendit tamen indirectè & virtualiter :
 » quamvis

quamvis id ex subreptione sæpe sit veniale tantum, si tantum materialiter fiat.

V. In Confessione exprimendum est, si quis (quod tamen rarò contingit) directè & formaliter Deum inhonorare intenderit, aut ei formaliter iratus fuerit. *Layman l.c.*

VI. Blasphemat item, qui injuriosè usurpat membrum Christi, ut v.g. perdat te Dei sanguis, vulnera, mors Dei, caput, Passio, Sacramenta, chrisma, & similia sacra; cum ea non ad perdendum sed ad salvandos nos data sint, & communiter in his apprehendant homines magnam Dei earumque rerum vilipensionem contineri. *Lay. n. 12.*

VII. Qui talium verborum consuetudinem habet, tenetur sub peccato mortali serio conari, eam tollere. Quòd si facit, & tamen labitur, potest excusari aliquando; eò quòd juramenta ista impetu naturali effusa, non sint voluntaria nec in se, nec in causa, utpote retractata proposito efficaci. *Laym. L. 1. T. 2. c. 3. n. 6. v. Escob. T. 1. c. 3. num. 36.* Si non conatur, idque Confessarius notet, neget ei cum discretionè absolutionem. *Layman l. c.*

VIII. Interim plurimi excusantur ob inadvertentiam in subita commotione, tametsi non satis excusare videatur, quod quidam ajunt, iis verbis aliud se non intendere, quàm usurpare tanquam interjectiones significativas iræ suæ: tum quia æquè se possunt asuefacere ad verba alia, iræ & seræ voluntatis significativa: tum quia tametsi id non possent, nihilominus non videtur licere usurpare ea, quæ ex communi apprehensione aliorum sunt inhonorativa Dei.

IX. Quòd si verò quis in ira contra hominem, non indignando Deo, sed homini tantum

L

nude

» nudè nominet mortem Dei, septem Sacramentâ,
 » v. g. ô Dei mors, vulnera, &c. finè scandalo, &
 » finè iis circumstantiis, quibus vilipensio impor-
 » tatur, non sunt blasphemix, sed vana usurpatio
 » nominis divini, hoc Præcepto prohibita, &
 » peccatum inter venialia grave, ut *Cajet. Armilla.*
 » *V. Blasphemia, Sanch. supra.* Quanquam propter
 » periculum incidendi in Blasphemias, & quia
 » rarè abest scandalum, ac nihilominus
 » apud audientes Deus, ejusque sacra censentur
 » inhonorari, rarè excusantur; & meritò abster-
 » rentur homines à similibus dictis, ut notat *Laym.*
 » *L. 4. c. 6. num. 8.*

» X. In ira imprecari aliis dæmonem, grani-
 » dinem, fulgur, &c, etsi multi confundant
 » cum blasphemias, non tamen est blasphemia, sed
 » dira imprecatio; quæ plerumque, (saltem
 » quando dicitur in illos, qui amantur ab irato)
 » ob subitam commotionem & inadvertentiam,
 » ac defectū seriæ voluntatis, non est nisi venialis,
 » quia cum se homines reflectunt, ajunt longè
 » aliter se sentire ac sensisse, ita ut videantur inter-
 » jectiones tantùm quædam esse ad significandam
 » iram: tametsi Christianos parum deceat tam
 » absurdis interjectionibus uti. *Bon. l. c. ex Nav.*
 » *Man. c. 12. n. 86. Tolet. L. 4. c. 13. n. 11. Regim. L. 18.*
 » *q. 4. n. 203. Baldel. d. 25. n. 10.* Ubi etiam censet
 » veniale tantùm esse, sibimetipsi ex ira dæmonem
 » imprecari, eò quòd non lædat graviter chari-
 » tatem. Verùm *Molin. & alii* non audent id
 » excusare à mortali, propter sceditatem, horrorem
 » & perversitatem. Grave autem est, si subditi
 » Superioribus, filii parentibus, (licet materialiter
 » tantùm) sic maledicant, præsertim in faciem:

quia

quia est grave contra debitam reverentiam. *cc*
Baldel. l. c. vid. infra L. 5. c. 3. d. 6.

XI. In ira usurpare Dæmonem, sinè impreca- *cc*
 tione, non est per se peccatum : assidua tamen *cc*
 ejus nominatio non decet Christianum ; & *cc*
 ratione scandali posset esse gravis. *Laym. l. c. cc*

XII. In Confessione exprimenda est qualitas *cc*
 blasphemix ; videlicet utrùm contra DEUM, *cc*
 an Sanctos fuerit : illas enim specie differre est *cc*
 probabile secundùm *Suar. Sanch. Reg. Azor, Laym. cc*
Dian. Tom. 1. Tr. 7. R. 50. Lugo d. 15. n. 2. 17. Trul. L. 1. cc
c. 11. d. 2. n. 5. Contrarium tamen tenet Dian. P. 1. cc
T. 7. R. 50.

A D D E N D A.

Q. 57. Si quis contra homines vel jumenta iratus
 enunciet sanguinem Christi, Sacramenta &c, ²⁴⁷
 quando nam censeri debeat peccare mortaliter.

R. §. 1. Si illa indignatio tendat saltem virtualiter
 in Deum, semper est gravis blasphemia, quia
 est gravis irreverentia & imminutio saltem
 indirecta honoris Deo debiti : Similiter si illa
 indignatio non tendat quidem in DEUM, sed
 tamen ita loquens, advertat ad vilipensionem Dei
 vel rerum sacrarum, quam verba illa præferunt,
 etiam est gravis blasphemia, uti rectè *Tann. 2. 2.*
d. 1. q. 8. n. 134, quia iterum graviter derogatur
 honori Deo debito.

§. 2. Si nec illa indignatio ullo modo tendat
 in Deum, nec loquens advertat ad vilipensionem ²⁴⁸
 Dei aut rerum sacrarum, non peccat graviter, ita
Laym. L. 4. T. 10. c. 6. n. 10. Burgh. Cent. 1. Cas. 44,
 tum etenim est defectus plenæ cognitionis &
 voluntarii ; hinc si verba blasphemica, quæ
 ex impetu vel subito motu proferuntur,

omnem rationis advertentiam præveniant, nullum erit peccatum, sed erunt actus primò primi, ubi enim malitia non est præcognita, non potest esse volita, uti pluribus probabitur L. 5. à num. 16.

249 §. 3. Si adlit aliqua advertentia, sed non perfectè deliberata, erunt motus secundò primi, & peccata venialia tantùm, quia actus tales non sunt perfectè liberi, & malitia, uti imperfectè est cognita, ita tantùm imperfectè potest esse volita, ut rectè *Burgh.* Cent. 3. cas. 49; manet tamen sub mortali obligatio, quantum in se erit, emendandi talem consuetudinem, uti habet *Busenbaum* suprà, quia est intrinsecè mala, & de se graviter inhonorativa Dei.

250 Q. 58. *An sit blasphemia, vel quomodo peccet, qui ex joco sæpe effutit verba blasphema; item qui verbis Scripturæ utitur ad res profanas.* R. §. 1. Quamvis per jocum directè non intendatur inhonoratio Dei, si tamen cum joco apud adstantes fit conjuncta illa inhonoratio Dei, est & manet blasphemia, ita *Sanch. Castrop. Tamb.* hìc L. 2. c. 6. §. 4. n. 5. *Dicast.* de Juram. d. 1. n. 218. Nihilominus *Gobat* T. 11. n. 706. putat non fore blasphemiam, si quis ex gravi causâ tantùm fictè proferat verba blasphema, uti narrat fecisse Medicum, qui ut tereretur ægrum nolentem sumere medicinas, horrendis ejusmodi verbis in eum invectus est: probabilius tamen videtur tum adhuc esse blasphemiam, si non internam & formalem, saltem externam & materialiter malam, adeòque non committendam ex advertentia, quia verba de se sunt blasphema, & ab ægro saltem putantur seriò dici, ergo illa proferens graviter inhonorat Deum apud ægrum.

251 §. 2. Propriè non est blasphemia, si quis verbis Scripturæ utatur ad profana: Si tamen utatur ad

ad turpia vel ad profana cum contemptu, semper est grave peccatum contra reverentiã rebus sacris debitam : Si autem ad res honestas utatur per jocum, etiam ad facetias, absitque contemptus, neque tam sæpe fiat, ut censeatur esse contemptus, non erit nisi veniale, ita *Tamb. num. 17. Gobat n. 719.*

Q. 59. *An Cajus blasphemet, qui, ut ne blasphemet, dimidiat vel parum immutat verba, & dicit, v. g. pro Sacrament element vel salament.* R. Non blasphemat, quia sic evitatur pronuntiatio rei sacræ, & in locum usurpatur vox aliud significans vel non significativa, per quam ira aut admiratio significatur, ita *Tamb. n. 20. Gobat n. 745* : si tamen audientes non intelligerent illam mutationem, maneret scandalum, ratione cujus peccari posset.

Q. 60. *An Titius blasphemet dicens se ad Dei gloriam velle, v. g. inebriare se.* R. Blasphemat, quia vel significat Deo placere peccatum, & sic per modum convitii hoc dicit; vel quasi minatur Deo se hoc facturum, in quo est gravis irreverentia; vel ironicè vult id intelligi, singula autem continent blasphemiam: ita *Suar. de Relig. T. 1. T. 3. L. 1. c. 6. n. 17*; si autem diceret, quòd se recreare vellet ad Dei gloriam, quamvis inde secutura esset ebrietas, non esset blasphemia, peccaret tamen per comparisonem animi consentientis in ebrietatem fortè secuturam.

Q. 61. *An sit blasphemia, si quis dicat, stultus es, quamvis haberes Deum Patrem.* R. Excusat cum multis viris doctis *Sporer* hìc c. 5. n. 24. in fine, quia sensus est, vel quòd Deus possit creare stultos, inter quos ipse à Deo fit creatus; vel quòd fit stultus, etiamsi haberet Patrem, qui esset

sapientissimus : est tamen reprehendendum tale dictum tanquam pessimè sonans.

255 Q. 62. *An peccet, qui ebrium vel stultum vel per-
rum rationis usu non utentem inducit ad blasphemandum.* R. Affirmat Caramuel in Th. Int. L. 2. c. 1. n. 1053, quamvis enim non peccet proferens defectu libertatis, tamen blasphemia, quæ est res intrinsecè mala, utpote inhonoratio Dei, imputatur illi, qui liberè ad eam inducit, uti si non recordantem diei Veneris inducam ad comedendas carnes: quod multò magis valet in priore casu: cum blasphemia sit intrinsecè mala, illa comestio carnis tantùm extrinsecè: unde audiendus non est Gobat, qui in Quin. T. 5. c. 9. & 19. n. 48. à peccato excusat talem inducentem, eò quòd illa locutio non retineat objectivam malitiam, si proferatur sinè usu rationis, nam licèt non retineat respectu proferentis, tamen retinet respectu inducentis, qui tanquam causa principalis censetur illa moraliter proferre per alterum veluti instrumentum, non aliter ac si aliquis per organum vel per os Psittaci talia proferret.

C A P U T II.

De Juramento.

D U B I U M I.

Quid sit Juramentum.

256 **R** *Esp.* Juramentum est invocatio tacita vel
expresfa Numinis divini, tanquam principis
& infallibilis veritatis, in testem alicujus rei
Hæc autem invocatio in eo consistit, quòd
jurans, quantum in se est, cupiat ac velit
Deum

Deum id, quod jurat, testari, & manifestare
 (si, & quando nimirum illi placuerit, sive
 in hac vita, sive in altera) tanquam quod
 ab ipso Deo sit cognitum, & verum. Ita commu-
 niter Doctores. S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 1. Bon. Tom. 2. d. 4.
 q. 1. p. 1. Sanch. 3. Mor. c. 1. Laym. L. 4. Tract. 3. Cap. 1.
 Unde resolvitur.

I. Quoad forum internum, jurat, quisquis inte-
 rius intentionem habet, sive formalem sive
 virtualem; & invocat Deum in testem, sive his,
 sive illis verbis, ac signis, sive etiam nullis usus sit;
 ita ut si quis utatur verbis nullo modo impor-
 tantibus juramentum, & is tamen ea putet esse
 juramenta, verè juret; Suar. L. 1. c. 1. Sanch. l. c.
 Layman l. c. Quoad forum autem externum,
 quænam formulæ jurandi rationem habeant,
 ac proinde quæ verba licitè usurpari in conver-
 satione possint, patet ex sequentibus.

II. Quando dubium est de jurantis intentione,
 judicari solet secundum communem acceptio-
 nem verborum, quibus est usus.

III. Veram rationem juramenti habent
 hæ formulæ: testor Deum, vel invoco DEUM
 testem. Item, *Auff meinem Eid: bey meinem Eid:*
 nisi aliud de usurpantis intentione constet: quia
 multi ita loquantur, v. g. *Ich schwyvere dir ein Eid;*
 vel, *bey meinem Eid,* hoc vel illud faciam,
 quorum tamen mens non est seriò id jurare, sed
 tantum iracundè & graviùs affirmare, Laym. c. 2.

IV. Fides à Sacerdotibus loco juramenti
 exigi solita per eorum consecrationem, ut & for-
 mula illa Principum, *bey unser Fürstlichen Ehren,*
oder Trevven, etsi non sint juramentum, tamen in
 foro fori accipiuntur loco juratæ promissionis;

ut à personis illustribus vel nobilibus dicatur, *bey meinen Adlichen Ehren, Trewen, und Glauben, vid. Laym. l. c.*

V. Formulæ hæc, *DEUS novit, Deus testabitur suo tempore, coram Deo loquor, Deus novit omnia, DEUS videt meam conscientiam*, censetur tantum narrative proferri, non invocative (atque adeo non sunt juramenta) nisi aliud constet, aut ex circumstantiis probetur. *Lay. n. 4. Bonac. q. 8. p. 2. ex Suar. Lesf. Sanch. & aliis.*

VI. Non sunt juramenta, quæ dicuntur per modum sponsonis; v. g. *expono caput meum, amputentur mihi aures, nî ita sit, &c. v. Sanch. n. 42.*

VII. Non verè jurat, qui ut juramentum coactus vitet, dicit se jurare per omne id, per quod potest, quia cum nulla res sit, per quam absque necessitate jurare licite possit, censetur per nihil jurare intendisse.

VIII. Non sunt juramenta, (quòd Confessarii & Catechistæ moneant, ne ex erronea conscientia peccetur) verè, certè, in veritate, *fide boni viri, per fidem meam, fide boni Christiani, vel Sacerdotis, vel Regis; per conscientiam meam, &c. ut habet Lesf. Cap. 42. d. 1. n. 4. Bon. l. c.*, quia tantum significant illum loqui ex dictamine conscientiæ & notitia veritatis; nec in testem adducitur *DEUS*. Esset tamen juramentum, dicere, *per Fidem Catholicam, per S. Evangelium*, quia tunc censetur in testem adduci illius Fidei & Evangelii auctor. *Vid. Laym. l. c.*

IX. Non jurat, qui dicit: *Tam verum est quàm Sol lucet, quàm hîc sedeo, ambulo, &c.* Unde etsi comparatio falsa sit, tantum est mendacium, cum nullus in testem invocetur. Idem est, si dicat:

quod

quod dico, est Evangelium, est instar Fidei, est de Fide, &c.

X. Quamvis hæ & similes comparationes (tam verum est quàm DEUS est, quàm Christus est in Venerabili Sacramento, quàm verum est Evangelium: item, tam sum innocens quàm B. Virgo, vel S. Franciscus, &c.) communiter videantur continere juramentum cum blasphemia; id tamen non satis apparet, quia nullus in testem invocatur. Neque videtur esse blasphemia, si fit verum, & animus proferentis sit significare tantum similitudinem; ut sensus sit, hoc esse verum suo modo, sicut alterum est verum suo modo. Tum verò esset blasphemia, si usurpans intenderet significare, tantam esse (secundum æqualitatem) in suo dicto certitudinem, quanta est in ea veritate Fidei. *Sanch. 2. Moral. c. 31.*

XI. Non est juramentum, cum quis jurat per creaturas, in quibus nihil divinæ bonitatis specialiter elucet: quia tunc non censetur adduci cum relatione ad Deum, ut si dicas: *Juro per hanc barbam, vestem, &c.* Censetur autem juramentum, cum fit per creaturas nobiles; cum per eas tunc accipiatur earum Creator, ut qui in iis singulariter residet ac relucet: sic v.g. dum juratur per cælum, intelligitur illius habitator; dum per terram, is, cujus hæc scabellum; dum per templum, is, qui ibi colitur; dum per aliquod Sacramentum, is, qui instituit; dum per crucem, is, qui in ea fixus est; dum per Evangelia, ea tangendo aut nominando, is, cujus ea verba sunt. *Bonac. q. 1. p. 1. n. 4. ex SUAR. c. Sanch. ll. cc.*

A D D E N D A.

Q. 63. Quot modis fiat juramentum.

L 5

257

R.

R. Cum Tamb. hîc L.3. c.1. §. 1. n.2. his quatuor,
 1. *Mente*, si intra animum aliquid affirmes vel
 spondeas, Deumque in confirmationem invoces
 velut testem : 2. *Nutu*, uti si tibi dicatur, jures
 per Deum, & tu oculis vel capite annuas : 3. *Facto*,
 uti si oblatum ad jurandum Evangelium tangas :
 4. *Verbo*, etiam unico, dicendo aut scribendo, v.g.
 juro, in iis circumstantiis, quando sic intelligitur
 Deus vocari in testem, uti rectè *Dicast. de Juram.*
d.1.num.108,

258 Q 64. *Quandonam præterea censetur quis jurare
 vel non jurare.* R. *Gob. T. II. à n.483.* plurimas affert
 formulas, 1. *ô Deus ! esto mihi testis*, dicit non esse
 juramentum, sed meram precationem : *contrà est*,
 nam videtur esse invocatio Dei pro confirma-
 tione veritatis, ergo est juramentum : 2. *Nego Deum*,
si ita non sit, est mera blasphemia ; & quidem
 hæreticalis, uti vult *Castrop. T.17. D.2. P.2. §.3 :*
 3. *Juro per caput Christi*, si cum debita reverentia
 dicatur, est licitum juramentum ; si cum vili-
 pendio, est juramentum cum blasphemia, *Gobat &*
Dicast. n.194. 4. *Sim nequam, sim fur, si ita non est*,
 non sunt juramenta, *Dicast. n.161.* 5. *Juro per meam*
animam, est dubium, an sit juramentum, inquit
Tamb. §.3. num. 4, ex communi tamen usu, inquit
Castrop. T.14. d.1. p.1. n.7. Gob. n.486. Dicast. n.119.
 censetur esse juramentum, quia anima interponi-
 tur velut clarissima Dei imago, vel ut Deo specia-
 liter obligata: quòd si diceretur *juro super animam*,
 videtur esse juramentum execratorium. 6.
Juro per me ; per eum, qui sum, aliqui volunt esse
 juramentum, quia homo est Creatura perfecta,
 in qua specialiter relucet Deus : *Suar. tamen Sanch.*
& Dicast. n.124. rectiùs putant ex usu non recipi
 velut juramentum, sed tanquam interpositionem
 autho.

authoritatis vel fidei humanæ. 7. Sacerdos jurans fide sacerdotali; item Princeps in fide Principis &c, si id faciant in circumstantiis, in quibus exigere solet juramentum, debent in utroque foro præstare omnia, atque si jurassent per Evangelia: idem est, si in Judicio jurasti, v.g. per fidem viri nobilis, quando tenebaris jurare per Deum: idem putant etiam extra Judicium *Sanch. Gob. n. 488. Dicast. num. 105. & 131.* aliisque, si deliberatè dicantur talia verba, per consuetudinem esse & accipi velut juramenta. 8. Jurans per tactum libri, quem putavit esse Evangelia, reipsa juravit, licet fuerit alius liber, quia error est tantùm materialis, *Tamb. §. 1. n. 4. 9.* Si jures per ignem vel aërem, non sunt juramenta: Si per ignem Dei, aërem Dei, sunt juramenta, *Tamb. §. 3. n. 20.* 10. Si per aliqua, de quibus dubitatur, an per illa invocetur Deus, neque positivè intendas invocare, neque intendas non invocare, quia non advertis, nec de hoc cogitas, reipsa non juras, *Tamb. n. 6.* 11. Si quis dicat verba, quæ non continent juramentum, velitque per ea jurare, reipsa jurat, si sciat, quid sit jurare, nempe quòd sit Deum vocare in testem; si autem nesciat, quid sit jurare, uti sæpissime non sciunt rudes, etiam si voluerit jurare, aut facere quod alii faciunt, reipsa non juravit, sed inefficaciter tantùm jurare voluit, quia Deum non vocavit in testem, non enim cognovit se hoc facere aut velle, *Tamb. §. 1. n. 8. Dicast. n. 102.* 12. Quando quis protulit verba ambigua, de quibus ex usu communi non constat, an contineant juramentum vel non, standum est intentione proferentis, & si quidem non solet jurare, censendum est non fuisse intentionem jurandi; si autem solet jurare, præsumendū est fuisse intentionem jurandi, *Dicast. n. 104.*

259 Q. 65. *An falsò jurans veipsa juret.* R. Jurat, quamvis enim non velit, ut Deus absolutè testetur suam falsitatem, cum hoc sciat esse impossibile, tamen, quantum in se est, vult, ideoque invocat Deum, ut si possit, testetur falsitatem esse veritatem, & in hoc consistit gravissima malitia perjurii, *Castrop. P. 1. N. 8.*

260 Q. 66. *An omne juramentum falsum etiam sit blasphemia.* R. Communiter negatur cum *S. Th. 2. 2. q. 13. art. 3. ad 2. & Sanch. in Dec. L. 2. c. 32. n. 33,* sed *Castrop. T. 17. D. 2. P. 2. §. 3 n. 9.* dubitat, I. Quia qui jurat falsò, facit Deum testem & assecuratorem falsi, ergo Deo tribuit, quod illi convenire non potest. 2. Quia si diceret, confirmet DEUS suo testimonio hanc falsitatem, utique blasphemaret, ergo & blasphemat falsò jurans, nam eundem sensum habent falsa juramenta, non quòd jurans absolutè velit id fieri, sed saltem, quantum in se est, quod videtur sufficere ad blasphemiam.

DUBIUM II.

Quotuplex sit Juramentum.

261 **R** *Esp.* Divisiones aliquot communiter afferuntur, sed tantum accidentales, quæ speciem non mutant, ut in Confessione distinguere non sit opus, *Suar. Less. L. 2. c. 42. d. 2. Bonac. T. 2. d. 4. q. 1. p. 2.* Itaque dividitur,
 Primò. In Verbale, Reale, & Mixtum;
 cum videlicet fit vel verbis, vel actione aliquâ,
 ut erectione digitorum, contactu crucis, sceptri, Evangeliorum; vel & verbis simul & actione corporali, unde & vocatur Juramentum Corporale. *Vid. Bonac. l. c.*

Secundò.

Secundò. In Invocatorium seu Contestatorium, & in Execratorium seu Imprecatorium. Illud est, quo Deus simpliciter ùt testis invocatur: hoc autem, quo non solùm vocatur ùt testis, sed etiam ùt vindex, cùm jurans, se vel alium dilectũ, vel aliquid suũ aut suorum, subjicit Deo puniendum, si falsum dicat: ùt, *Ita me Deus amet, adjuvet; puniat me Deus; faciat DEUS, ut hinc nunquam sanus surgam; nec conjugem, nec liberos vivos hodie intuear; tollat me Deus subitaneã morte; aeternũ damner; super animam meam, &c.* In quibus quando falsò juratur, an sit conjuncta altera species malitiæ contra charitatem suã, aut Proximi, Scholastici controversant: Negat *Suar. Val. &c.* Quia non solet quis, etiam amico suo tale malum ex animo imprecari, sed potius cogitat Deum non facturum esse. *Vid. Bonac. l. c.*

Tertiò. In Assertorium & Promissorium. Illud est, quo præterita vel præsentia affirmantur aut negantur: hoc autem est, quo aliquid futurum promittitur. Addunt aliqui Comminatorium, ùt v.g. *per Deum ego te cadam*, sed hoc referri potest ad promissorium. In Confessione non opus est explicare, utrũ per Deum, an Sanctos juraveris, quia est ejusdem speciei malitia, cùm jurans semper intendat Deum adducere in testem. *Suar. Less. l. c. Lugo d. 16. n. 286.*

A D D E N D A.

Q. 67. *An Juramentum assertorium essentialiter differat à promissorio, etiam in ratione Juramenti.* *R. Castrop. Tr. 14. D. 1. P. 2. N. 7.* dicit probabilius esse, quòd differant, quia in assertorio invocatur Deus purè ùt testis, in promissorio autem etiam ùt fidejussor, id est, ut Deus suam autoritatem præstet pro eo, quòd Jurans ùt rem executurus:

Alii

Alii cum *Cajet. Valent. Suar.* hinc L. 1. c. 9. n. 1. communiter contrarium tenent, eò quòd essentia juramenti quà talis consistat in invocatione divini testimonii, cui accidentale est invocari ad firmandam veritatem rei futuræ vel præsentis: *Dicaſt. d. 2. n. 61.* docet fieri posse juramentum promissorium absque eo, quòd Deus vocetur in fidejusforem veritatis implendæ de futuro, potest enim tantum promitti coram ipso tanquam summæ auctoritatis Domino, qui novit animum de præsentis, efficiendi in posterum, quod juratur, uti fit, dum quis promittit aliquid coram Rege. Vide dicenda hinc n. 305. & p. 2. n. 725.

DUBIUM III.

An & quando sit licitum jurare.

- 263 **R**esp. Juramentum, si debito modo fiat, licitum est.
 Est de Fide. Et quidem est actus Religionis,
 ut omnes docent. Tunc autem debito modo
 fit, cum in eo observantur hæc tria: 1. est *Judicium*, quod exigit, ut cum discretione, prudentia,
 consideratione ac reverentia, non sine necessitate
 aut gravi causa fiat. 2. Est *Justitia*, quæ exigit,
 ut quod juratur, sit res justa, licita & honesta.
 3. est *Veritas*; ut nimirum sit res vera, aut saltem
 ex gravi ratione putetur esse vera; ita ut, prout
 ex defectu alicujus horum, minor aut major
 in Deum injuria aut irreverentia redundare
 censetur, ita quòque majus aut minus committatur peccatum: *Unde resolvitur,*
 I. Quoad *judicium*, si hoc solum desit,
 ut plurimum est veniale tantum, ut si quis
 absque necessitate juret, sive ex levitate quadam
 animi, sive ex consuetudine, *vid. Sanch. l. 3. c. 6. n. 22.*
Lefs. L. 2. c. 42. n. 17.

II. Mortaliter tamen etiam hęc, aut venialiter peccari potest, juxta quantitatem negligentię, ce quam jurans admittit in vestigatione veritatis ce vel tollenda consuetudinē. *Sanch. num. 10. ce*

III. Et sic mortalis est status illorum, qui ce non tollunt consuetudinem jurandi finē atten- ce tione, sicne verum hoc an falsum, quod jurare ce solent.

IV. Quod ad Justitiam spectat, peccat morta- ce liter, qui jurat se facturū rem mortaliter malam; ce ūt, se aliquem interfectorum; quia est gravis irre- ce verentia; divinā autoritate se ad peccatum ce mortale quasi obligare; ita ut hęc duę malitię ce concurrant; una, quod velit malum; altera, ce quod ad hoc abutatur autoritate Dei, odientis ce omne malum, *Lesf. L. 2. c. 42. d. 3. num. 17. ce Bonac. T. 2. d. 4. q. 1. p. 3.*

V. Venialiter autem peccat, qui jurat facere ce rem venialiter malam, aut vanam, aut inutilem, ce aut frivolum; cū ibi levis tantum irreverentia ce censeatur, *Bonac. ibid. Lesf. l. c.*

VI. Item peccat venialiter, qui jurat aliquid ce contra consilia Evangelica; ūt se non ingressurum ce Religionem, non daturum eleemosynam aut ce mutuum, *Suar. Lesf. Sanch. Bonac. l. c. ce*

VII. Quod ad veritatem spectat, cū hęc ce deest, peccatur mortaliter, quia committitur ce gravis in Deum irreverentia, quippe cū addu- ce catur in testem falsitatis, quasi vel ipse veritatem ce nesciat, vel velit aut possit decipere, testando falsū. ce Nec hęc excusat levitas materię, quia sive hęc sit ce gravis, sive levis; seria sive jocosa, æqualiter ce tamen repugnat Deo testificari falsum, & ce tale juramentum dicitur Perjurium. *S. Th. ce 2. 2. q. 97. art. 7. Lesf. l. c. Sanch. Bonac. l. c. ce*

An

» An autem , & quando perjurium possit esse
» veniale per accidens, v. *Escob. T.1. c.3. n.6.*

» VIII. Non excusatur, qui jurat verum, si is puta-
» bat esse falsum ; vel qui jurat pro certo, de quo
» ipse dubitat, etsi à parte rei verum sit. *Sotus, Nav.*
» *Bonac. l.c.*

» IX. Peccat æquè graviter, qui ab altero exigit
» juramentum , sciens eum esse pejeraturum.
» Excipe, nisi justa causa & necessitas exigat : quia
» tunc perjurium ex sola pejerantis malitia sequi-
» tur ; nec alter moraliter censetur illius causa,
» cùm utatur suo Jure. Quod tamen extra Judi-
» cium rarò habet locum in privatis personis.
» *S. Th. q. 89. Suar. L. 3. c. 13. & 14. Sanch. L. 3. c. 8.*

» X. Non pejeravit, qui juravit aliquid re ipsa
» falsum, quod ipse bonâ fide , & cum ratione
» putavit esse verum.

» XI. Excusari subinde quidam simplices
» à mortali perjurio videntur posse, ratione incon-
» siderationis, cùm usurpant quasdam formulas
» juratorias, ut, *per animam meam ; puniat me Deus ;*
» etsi enim sciant id vocari juramentũ, non tamen
» apprehendunt, quòd jurare sit aliquid grave, &
» invocare Deum in testem ; sed tantũ appre-
» hendunt confusam aliquam rationem mali,
» non tanti momenti. *V. Bon. l.c. Laym. L. 4. T. 3. c. 14.*

A D D E N D A.

264 Omne juramentum esse illicitum docuerunt
Waldenses aliique apud *Arcdek.* de dogmatibus
damnatis v. *Juramentum* : sed eorum error repro-
batus est in *Concilio Constantiensi* Sess. 8. inter errores
Wicleff. Art. 43 : è contra *Priscillianus* aliique
eum secuti docebant omne perjurium esse licitum,
sed hic quòque error damnatur in *Concilio Braca-*
rensi I. Anno 563. His itaque omissis, fit

Q. 68. *An sit licitum jurare circa rem malam.* ²⁶⁵
 R. *Regin.* & alii cum *Bonac.* D.4.Q.1. P.3.N.9. dicunt
 semper esse mortale adducere Deum in testem rei
 mortaliter malæ, sed probabilius negant *Suar.* c.12.
 num.7. *Sanch.* L.3.c.4.n.33. *Fill.* T.25.c. II. n.336
Castrop. p.5.n.6. *Dicast.* n.81, nisi Juramentum asu-
 meretur tanquam instrumentum illius peccati,
 uti si quis detractionem confirmaret juramento,
 tum enim per juramentum auget infamiam, quia
 majorem facit fidem; de cetero non erit mortale
 jurare, v. g. furtum à se esse commissum, nam
 invoco Deum testem veritatis; imò rectè notat *Fill.*
 nullum fore peccatum, si quis cum causâ juraret
 se aliquod mortale commisisse, nam ex illo objecto
 materiali jurato nulla redundat irreverentia
 in Deum vel in juramentũ: aliud est de juramento
 promisorio, de quo *Busenb.* suprâ, nam si jurem
 rem venialiter malam à me faciendam, communis
 sententia est esse tantum veniale; si mortaliter
 malam, communior est, quòd peccem graviter,
 firmando me illâ autoritate Dei in proposito
 peccandi mortaliter, quamvis etiam *Leß.* & *Dicast.*
 à num. 67. dicant nec hic satis apparere rationem
 convincentem, retorquentur enim in proposito
 jurato peccandi venialiter, hinc fidedigni referunt
Vasq. & *Rubium* sensisse semper esse veniale
 tantum; sed propter autoritatem contrariam
 non est recedendum à communi sententia.

Q. 69. *An sit mortale jurare se facturum rem,* ²⁶⁶
quam jurans scit esse physicè vel moraliter impossi-
bilem. R. Communis sententia apud *Tamb.* L.3.c.3.
 §.3.n.8. *Dicast.* n.108. *Busenbaum* suprâ affirmat, quia
 Deus vocatur in testem illius, quod judicari debet
 non futurum: consentit *Tamb.* si juranti, quantum
 in se est, desit animus procurandi, ut eveniat,

si autem hic animus adsit, putat cum aliis non fore mortale, quia deērit solum iudicium.

267 Q. 70. *An sit licitum jurare rem, quam tantum probabiliter iudico esse veram.* R. *Sanch. L. 3. c. 4. n. 10. Castrop. p. 5. n. 2.* aliique cum *Diana P. 4. T. 4. R. 77.* affirmant, quia iuras hoc, quod iudicas verum, ergo non pejeras; unde quod aliquis audit à viro notabili & fidedigno, potest secundum illos AA. affirmare & extra Iudicium jurare esse verum; quod aliqui apud *Dian.* extendunt ad Juramentum etiam in Iudicio, sed melius id negant alii, ibi enim postulatur Juramentum scientiæ, quod majorem certitudinem requirit, uti notat *Castrop. n. 3.* nam testis hic censetur semper testari de visu & præsentia propria, uti etiam notavit *Bon. supra n. 9.* Si quis putet utramque partem oppositam esse probabilem, poterit jurare & hanc & illam esse probabilem, tamen jurare non poterit & hanc & illam esse veram, cum enim utrique simul assentiri non possit, illam tantum jurare poterit, cui assentietur: è contra *Suar. c. 4. n. 7. & Dicast. n. 147.* requirunt moralem certitudinem ad omne Juramentum, alioquin jurantem fore perjurum, quia qui jurat, significat se plus quam opinari, & dicit se aliquo modo scire, ergo jurare non licet id, de cuius veritate certò non constat; & præquiretur saltem talis certitudo, ut nulla vel parva & non prudens sit formido de veritate partis oppositæ, vel saltem ut non sit formido æqualis: admittunt tamen & ipsi requiri quandoque maiorem, quandoque minorem certitudinem, etiamsi in Iudicio iures, uti rectè explicat *Dicast. n. 142.* nam in causis, ubi Juramentum erit in favorem, sufficiet minor certitudo, ubi autem ex eo grave incommodum nasci posset alteri, requiretur major; &

hæc

hæc ultima sententia videtur probabilior : omnes autem communiter docent cum *Sanch.n.11. & Castrop. num. 3.* ad hoc, ut quis, testificetur de Scholastico, quòd toto tempore ad cursum conficiendum requisito frequentaverit scholas, non esse necesse, quòd viderit eum singulis diebus, sed sufficere, si communiter viderit adeuntem scholas, inde enim rationabiliter credit satisfactum esse Statuto Universitatis, quod est, ut majore anni parte frequentet, & cum alia testificatio sit moraliter impossibilis, non censetur alia postulari: Quòd si tantum audivisset à fide digno, quòd frequentasset, non sufficeret ad jurandum, nam hoc Juramentum est veluti judiciale, quod requirit testem de visu; posset tamen tum jurare, quòd audivisset à fide digno.

Q. 71. *Quanta adhiberi debeat diligentia in inquirenda veritate, antequam jurari possit.* R. ²⁶⁸
 Secundum *Sanch.* tanta, ut probabile Judicium possit formare, quo assentiatur: secundum *Dicast.* tanta, ut non multum formidet de veritate oppositi, sed moraliter certus sit: prout ergo negligentia aut contemptus hujus examinis erit gravis vel levis, fietque Juramentum cum reflexione ad eam, seu cum cognitione illius, erit perjurium grave vel leve, *Dicast. d. 2. à n. 135.*

Q. 72. *An Civis vi & injusto bello subjugati, possint in vasoribus prestare generale Juramentum fidelitatis.* R. Posunt, dummodo nihil illicitum expressè admisceatur, & ipsi intelligant se solum jurare fidelitatem ad licita & honesta: legitimum tamen Principem suum abjurare non possunt, quia talis abjuratio est perjurium, cadens in materiam falsam & in injuriam veri Principis, ita *Lesb. in Auct. v. Juramentum cas. 5.*

M₂

Q. 73

- 270 Q. 73. Si Cajus subordinet Titium Procuratorem, ut pro se falsò juret, uter illorum sit perjurus vel incurrat pœnas perjurii. R. Silvest. putat utrumque esse perjurum, sed solum Cajum incurrere pœnas perjurii: *Texeda* apud *Dian.* P. 10. T. 14. R. 13. dicit solum Titium esse perjurum, & solum incurrere pœnas perjurii: videtur dicendum, quòd uterque sit perjurus, Cajus moraliter & mediatè, quia mandavit, Titius physicè & immediatè, quia executus est, ita *Sanch.* l. 3. c. 13. n. 26. *Dicast.* d. 3. n. 442. & alii: pœnas autem incurret solus Titius, quia hæ cadunt in eum, qui propriè perjurium ponit, hic autem solus Titius propriè jurat, & consequenter pejerat, qui physicè ipsemet & immediatè id facit, ideòque peccatum solius Titii erit casus reservatus, v.g. in *Diecepsi Coloniensi*, in qua Episcopo reservatum est perjurium manifestum.
- 271 Q. 74. Quomodo peccet, qui jurat habens consuetudinem jurandi. R. §. 1. Si sit consuetudo jurandi non falsò, quamvis consuetudinem nunquam retractaverit, non peccat nisi venialiter, quia singula talia Juramenta sunt tantùm venialia, uti suppono, & consuetudo non aggravat mortaliter, licèt postea semper advertenter juret, ita *Castrop.* T. 14. d. 1. p. 9.
- 272 §. 2. Si fit consuetudo jurandi falsò, sed inadvertenter, quam non retractavit, si Juramenta, que nunc fiunt, non proficiscantur ab illa consuetudine sed ex passione vel subito motu, uti processissent, licèt non adfuisset consuetudo, non erit mortale, quia neque in se, neque in causa sunt plenè voluntaria, causa enim eorum non est consuetudo, sed alius motus plenam rationem prævertens, ita *S. Th.* in 3. *Dist.* 39. a. 5. in O. Et ad *Annib.* L. 3. *Dist.* 39. q. 1. art. 1. O, *Suar.* *Sanch.* *Cajet.* v. *Perjurium*, *Castrop.*

Castrop. aliique cum Dicast. D.2. n.170. contra malos, quos referunt Dicast. & Dian. P.10. T.14. R.13. Vid. Vind. Tab. in Collectan. ad Prop.12. Requiritur autem plenam deliberationem ad mortale, probabitur Lib.5. Num.216.

§. 3. Si proficiscantur ex consuetudine²⁷³ non retractata, quamvis planè inadvertenter fiant, non erunt quidem in se peccata, uti dicitur Lib.5. à n.15, cum non sint formaliter libera, erunt tamen peccata in causa seu in voluntate, quam jurans habet, non removendi consuetudinem, ita *Sanch. L.3.c.5. à n.28. Castrop. n.5. aliique multi cum Dian. P.3. T.5. R.62; putatque Suar. L.3.c.8. n.6. utile fore talem non absolvi, si admonitus non emendet consuetudinem, Sanch. tamen L.2.c.32. num.45. Castrop. n.6. & Burgh. Cent.1. Cas.3. contra multos alios apud Dicast. n.197. putant posse absolvi, quia dispositus est, & absolutio non est necessariò neganda vel differenda, quando peccata non pendent ex occasione extrinseca, quæ amoveri debeat, sed tantum ex intrinseca fragilitate relabentis, uti hic fit; imò *Dicast. n.214. dicit non posse licitè negari absolutionem tali Consuetudinario, quia consuetudo illa non est aliquid voluntarium, quod possit à se repellere, sed est aliquid naturaliter relictum post actus, quod etiam non magis est occasio proxima peccandi, quam inclinatio naturalis, de qua tamen expellenda non tenemur habere voluntatem: unde notat Diana supra, quando Authores dicunt non absolvendum eum, qui ex consuetudine relabatur, intelligendos esse, si relabatur advertenter, alioquin enim non peccat per relapsus: an autem & quomodo talia, quæ inadvertenter ex consuetudine sequuntur, sint confitenda, dicemus Lib. VI. T.4. c.1. ad d.3.**

274 §. 4. Rectè notat post *Scotum Dicast.* num. 182, quòd sicuti consuetudo amandi DEUM efficit, ut asuetus prorumpat in actus amoris quasi imperceptibiliter & non omnino advertenter, ita tamen, ut actus illi ad meritum sufficiant; non aliter etiam in illis, qui asueverunt ad Juramentum vel aliud peccatum, licèt non ita reflexè advertant malum, tamen sæpe sufficienter advertunt, quantum ad culpam sufficiet; quod maximè locum habet in iis, qui habent celeres motus ingenii.

DUBIUM IV.

An in Juramento uti liceat æquivocatione.

275 **R** *Esp.* Jurare cum æquivocatione, quando
 „ justa causa est, & ipsa æquivocatio licet, non
 „ est malum; quia ubi est Jus occultandi veri-
 „ tatem, & occultatur sinè mendacio, nulla irreve-
 „ rentia fit Juramento. Quòd si autem sinè justa
 „ causa fiat, non erit quidem perjurium,
 „ cum saltem secundùm aliquem sensum verbo-
 „ rum, vel restrictionem mentalem verum juret,
 „ erit tamen ex genere suo mortale contra Reli-
 „ gionem; cum sit gravis irreverentia, ad alterum
 „ in re gravi decipiendum, usurpare Juramentum.
 „ Ita communiter Doctores. *Vid. Sanch. L. 3. c. 6.*
 „ *Bonac. T. 2. D. 4. Q. 1. P. 12. Laym. L. 4. T. 3. c. 13.*
 „ Unde resolvitur,
 „ I. Graviter peccat, qui utitur æquivocatione,
 „ quando non rogatus, sed sponte suâ jurat: quia
 „ tunc tenetur uti vocabulis secundùm commu-
 „ nem significationem, inquit *Tolet. L. 4. c. 21,*
 „ eò quòd non habeat rationem æquivocandi.

II.

II. Graviter item peccat, qui utitur æquivocatione, quando Juramentum justè exigitur, ut à Judice vel Superiore, in re gravi. *Bonac. l. c.*

II. Si autem fiat tale Juramentum in re levi, per jocum, & citra inobedientiam, ac notabile damnum alterius, erit tantùm veniale, ut probabiliter docet *Sanchez l. c.* contra alios, quia solâ discretione sive Judicio caret. *Vid. Bonac. l. c.*

IV. Licet æquivocè jurare, si Juramentum exigitur injustè; ut v. g. si quis exigit Juramentum, qui Jus non habet, v. g. Judex incompetens; vel si non servet ordinem Juris. Item si exigitur per vim, iniuriam, metum, v. g. si vir exigit Juramentum ab uxore de adulterio occulto; si latrones exigant à te lytrum cum Juramento. *Sayr. L. 4. c. 5. & L. 12. c. 17. Trull. L. 2. c. 1. d. 15. Less. L. 2. c. 42. d. 9.*

V. Qui exterius tantùm juravit sinè animo jurandi, non obligatur, nisi fortè ratione scandali, cum non juraverit, sed luserit. In foro tamen externo potest cogi, ut servet. *Sanch. 7. Moral. Cap. 10. num. 11. Trull. d. 10. n. 2.*

A D D E N D A.

Q. 75. *An sit licitum jurare sinè animo jurandi, aut cum animo non implendi, aut se non obligandi.* 276

R. §. I. Primum est illicitum, ut patet ex propositione 25. ab *Innoc. XI.* damnata, *Cum causa licitum est jurare sinè animo jurandi*: Sic tamen jurans (proprie loquendo) non jurat, ut rectè *S. Th. 2. 2. q. 98. art. 3. ad 2. Suar. L. 2. c. 7. n. 2. Sanch. L. 3. c. 10. n. 4. Carden. in 2. Crisi d. 18. n. 3. Dicast. d. 1. n. 92.* aliique plurimi apud *Vindicem Taberna in Collect. ad Prop. 12.* sicut enim qui orationem vocalem exprimit sinè animo orandi, re ipsa non orat; item qui vovet sinè animo vovendi, re ipsa non vovet,

ita & hîc ; sed tantum sunt nuda verba apta significare Juramentum , si adeset animus vocandi Deum in testem , aut sic se obligandi ad aliquid. Hoc non obstante si quis exterius vocet DEUM in testem falsi , quamvis interiùs non habeat animum jurandi , omnes communiter dicunt eum peccare mortaliter , quia est grave vilipendium Dei, & directè contra finem Juramenti, qui est assecurare de veritate, qui finis evertitur, si homines intelligant posse absque gravi peccato fictè & falsò jurari. Vide dicenda num. 321.

277 §. 2. Si quis sinè animo jurandi vocet Deum in testem rei veræ, certum est, quòd peccet venialiter, tum quia est aliqua irreverentia nomen Dñi ita assumere in vanum, tum etiam quia est mendacium , talis enim exterius significat se habere animum jurandi, & tamen illum non habet, ergo mentitur. Controversia est, an talis hoc ipso etiam peccet mortaliter ; affirmant *Cajet. Armil. Covarr. Filguera & alii* ducti his rationibus, in primis quia mentiens jurat ; deinde quia utitur Juramento ad deceptionem Proximi ; præterea illudit testimonio Dei, cum fingat se illud invocare, & tamen non invocet , unde sicut ille peccat mortaliter, qui per hypocrisin simulat sanctitatem , ita & qui simulat invocationem testimonii divini : è contrà *Suar. c. 17. n. 6. Sanch. c. 6. n. 10. Lesf. d. 8. n. 46. Castrop. p. 8. n. 4. Illsung T. 5. n. 55. Dicast. d. 2. n. 278. Carden. n. 12.* probabiliùs dicunt esse veniale tantum, nisi fortè fiat in contractu, aut in Judicio legitimo, aut in simili circumstantia, quando est gravis obligatio seriò jurandi , ut si Proximus alioqui pati posset grave damnum : Ratio est , quia non apparet, unde colligi possit illa gravis malitia, nam Juramentum non cadit super mendacium, neque

neque super deceptionem Proximi , sed tantum super rem veram : unde ad rationem primam & secundam Adversariorum dici debet non esse mortale , quamvis aliquis mentiens & decipiens juret , dummodo Juramento non confirmet mendacium vel deceptionem, quod hic non facit. Ad tertiam rationem, nego per hoc graviter illud divino testimonio, uti enim si quis fingat se orare, cum tamen non oret, illa fictio non est graviter peccaminosa, ita nec hic. Ad illud, quod additur, de hypocrisi, dico eum, per se loquendo, etiam venialiter tantum peccare , qui ex vana gloria simulat se sanctum ; aliud est, si per falsa miracula id fingeret, aut populos induceret in alios errores, aut nollet habere gratiam Dei , & tamen vellet videri sanctus , tum enim per accidens peccaret mortaliter; tale quid non est in eo, qui jurat verum sine animo jurandi , ille enim non intendit ejusmodi indebitam excellentiam, neque alio fine graviter malo ducitur ad sic jurandum , uti suppono.

§. 3. Qui jurat sine animo implendi, peccat ²⁷⁸ mortaliter, quia vocat Deum in testem voluntatis implendi , quam tamen scit se non habere: quod si injuste cogere ad jurandum, & juraret cum animo id non implendi, quod jurat, sed petita prius relaxatione Juramenti, non peccaret, uti habent *Suar. L. 2. c. 7. n. 20.* *Sanch. L. 3. c. 11. n. 17.* *Dian. P. 9. T. 8. R. 56,* quia habet animum faciendi, nisi ab ea obligatione fuerit absolutus , à qua per legitimam potestatem absolvi potest

§. 4. Si quis juret habens animum jurandi & ⁸⁷⁹ implendi id, quod jurat, attamen non habens animum se obligandi, *Sanch. c. 20. n. 8.* *Castrop. p. 8. n. 8.* alique plurimi apud *Dicast. d. 2. n. 278.* dicunt

eum non jurare , quia de esſentia , vel ſaltem proprietate metaphyſica Juramenti eſt obligatio, ergo per intentionem ſe non obligandi deſtruitur eſſentia Juramenti : ſed quidquid ſit de hoc, adhuc dubitatur, an & quomodo talis peccet ; *Val.* dicit, ſi ſic jurans nolit ſe obligare Deo, ſed ſoli homini, non peccare niſi venialiter, quia non eſt deceptio graviter injurioſa homini, eò quòd adhuc graviter obligetur ex virtute Religionis, de quo dicitur à num. 316, ſed alii probabilius putant eum per hoc peccare mortaliter, quia videtur eſſe gravis irreverentia DEUM adducere in teſtem, & tamen nolle obſtringi ejus teſtimonio, ita *Leſſ.* de Juſt. L. 2. c. 42. n. 4. Quòd ſi velit quidem ſe obligare Deo, ſed non homini, eò quòd homini nolit promittere, nullum erit peccatum, quia non tenetur homini promittere, aut illi Jus dare contra ſe, nulla autem apparet malitia in eo, quòd DEUM advocet in teſtem illius ſui propoſiti, ita *Suar.* L. 3. c. 17. n. 10. *Leſſ.* ſuprà, *Dicaſt.* n. 281. Vide dicenda n. 321.

180 §. 5. Quibusdam in locis præſcriptum eſt, ut promovendi ad Ordines, ad certas cathedras vel beneficia, ejurent quinque propoſitiones *Jansenii*, & quidem in ſenſu intento à *Jansenio*, circa quod Decretum putant etiãmnun quidam *Janseniſtæ* licere hoc ſibi facere verbotenus tantum, eò quòd hoc faciant, non in veritatem, ſed in reverentiam Bullæ id præcipientis, & ut externã ſubmiſſionem exhibeant Sedi Apoſtolicæ, ſed quid circa hoc declaraverit *Clemens XI.* videri poteſt L. 1. n. 210, ubi ejus Conſtitutionem retulim⁹. Certè mirum eſt *Janseniſtas* uſque adeo rigoris amantes amplecti praxin ſententiæ, contra quam eſt manifeſta ratio, qui enim ſic jurat, vel jurat nolens implere id, quod jurat, vel nolens obligari, ergo

ergo vel manifestè est perjurus, vel jurat
sinè animo jurandi, quorum utrumque certò
est illicitum.

§. 6. Si quis dicat verba juratoria, nihil affir- 281
mando vel negando, v.g. *Testor Deum, reddas mihi
librum; per Deum quàm nunc est frigidum &c.*
peccat venialiter, quia temerè & in vanum assumit
nomen Dei, & quidem sinè animo jurandi, quod
est indecens; non est tamen gravis irreverentia,
ita *Carden. num. 33*

§. 7. Qui narrat Juramentum ab altero factum, 282
v.g. qui sic dicit, *Titius sic juravit: Ego testor Deum,
quòd sim innocens,* nihil peccat, quia licèt dicat
verba juratoria sinè animo jurandi, tamen
nullo modo jurat nequidem exteriùs, nam
illa verba non dicit nomine suo, sed tantùm mate-
rialiter veluti dicta ab altero; neque in hoc, per se
loquendo, est ulla indecentia.

Q. 76. Quid notandum sit circa alias propositiones 283
hic damnatas. R. §. 1. Innoc. XI. damnavit sequentes:
26. *Si quis vel solus vel coram aliis, sive interrogatus
sive propriâ sponte, sive recreationis causâ, sive
quocunque alio sine juret se non fecisse aliquid, quod
revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod
non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel
quodvis aliud additum verum, revera non mentitur,
nec est perjurus.* 27. *Causa justa utendi his amphibo-
logiis est, quoties id necessarium aut utile est ad salu-
tem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel
ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis
occultatio censeatur tunc expediens & studiosa.*
28. *Qui mediante commendatione vel munere
ad Magistratum vel officium publicum promotus est,
poterit cum restrictione mentali præstare juramentum,
quod de mandato Regis à similibus solet exigì,*
non

non habito respectu vel ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum. Pro intelligendis his damnationibus,

- 84 §. 2. Notandum, restrictionem mentalem esse duplicem, alia est *purè mentalis*, alia *non purè mentalis*. Restrictio purè mentalis est, quando tota oratio spectatis omnibus circumstantiis, prout exterius profertur, est absolutè falsa, in mente autem aliquid subintelligitur, per quod fieret vera, & tamen illud subintellectum nullo signo externo manifestatur, neque in illius cognitionem humano modo veniri potest, v.g. *Tu me interrogas, an hodie viderim Petrum, ego respondeo, non vidi, & in mente subintelligo, non vidi in foro, cum tamen viderim domi mea,* restrictio illa est purè mentalis, quia ex nullis circumstantiis prudenter colligi poterat te interrogare de visione in foro, aut me de illa respondere. *Restrictio non purè mentalis* est, quando oratio spectatis quidem præcisè verbis aliquem sensum absolutum faceret, sed prout in his circumstantiis profertur, satis intelligitur aliquid ad illam spectans retineri in mente, ita tamen, ut per illas circumstantias vel per aliud signum exterius consignificetur illud, quod in mente retinetur, v.g. *Titius jam recenter non vidit Sempronium, Cajus occurrit Titio & sollicitè petit, vidistine Sempronium?* hic Cajus in mente retinet, jam recenter, ideóque Titius responderet, non vidi, ubi etiam ipse in mente retinet, Sempronium recenter, hæc verò tam ex parte Caji interrogantis, quàm Titii respondentis sufficienter consignificantur per circumstantias sollicitè quærentis & respondentis in illis circumstantiis. Iterum, hæc voces *peto linguâ bovis,* si dicas illas in macello, significabunt linguam

linguam carneam animalis; si dicas in pharmaco-
peo, significabunt herbam, quæ dicitur *lingua*
bovis, ergo sicuti circumstantiæ loci hîc postunt
consignificare aliquid, quod in mente retinetur, ita
etiam aliæ circumstantiæ vel alia signa poterunt
consignificare aliquid in mente retentum, licet
verba præcisè id non manifestent, ita *Artd. T. 2. p. 2.*
T. 1. Q. 1. Steph. T. 4. D. 10. D. 4. Vind. Gob. P. 2. Prop. 21.
aliique apud ipsos. His suppositis,

§. 3. Restrictio purè mentalis non excusat 285
à mendacio vel perjurio, ita multi apud *Dicaft. d. 2.*
n. 299; licet ipse à num. 300. contradicat, sed videtur
manifestè sequi ex damnatione propositionis 28:
Ratio autem est, quia locutio illa absolvitur
verbis illis præcisè prolatis, & exercitè seu æqui-
valenter dicit hunc esse totum conceptum mentis,
quem ad audientem dirigit, ergo cùm neque ex se,
neque ex circumstantiis habeat vim significandi
totam propositionem internam, aut partem illam
in mente subintellectam, per quam propositio
interna ad audientem directâ fit vera, locutio tota-
liter sumpta est contra mentem, ergo mendacium,
& si juretur, est perjurium.

§. 4. Restrictio, si non sit purè mentalis, 286
excusat à mendacio & perjurio: patet, quia verba,
ut conjuncta talibus signis vel circumstantiis
humano modo cognoscibilibus, sunt significativa
integræ propositionis mentalis, etiam illius partis,
per quam verificatur oratio, oratio autem vera
licitè juratur, si cetera adsint, ergo.

§. 5. Restrictio non purè mentalis est licita, 287
saltem ex gravissimis causis, v.g. si aliter non possit
vitari mors aut aliud malum morti æquivalens,
ut mutilatio, perpetuus carcer; item ad salvandû
secretum Principis, sigillum Confessionis &c.

Ratio

Ratio est, quia cum talis restrictio per se mala non sit, quamvis per accidens & sine causa usurpata possit servire malis fraudibus & obesse commercio humano, uti rectè probat *Palav.* de Fide c. 2, tamen ubi tales gravissimæ causæ eam cohonestant, reprehensibilis non est.

288 §. 6. Non est restrictio purè mentalis, si quis respondeat ad mentem interrogantis, quamvis verba, quæ respondet, de se forent falsa, si non dicerentur in illis circumstantiis, v.g. si me interrogas, an occiderim Cajum, respondeo, non occidi, & licet occiderim, non mentior nec pecco, quia in circumstantiis illis, in quibus crimen est planè occultum, quod si fatear, periclitatur vita mea, non debeo præsumere, nisi aliunde mihi constet, quòd me interrogas, an crimen commiserim absolutè, quia non habes Jus ad me ita absolutè interrogandum, neque in illis circumstantiis teneor id, quod nequidem semiplenè est probatum, revelare tibi, cum certà jactura vitæ, quamvis tu etiam eses Judex meus, ad hoc enim me obligare eset nimis durum & superans humanam imbecillitatem, uti plurimi docent cum *Carden.* in 2. Crisi D. 19. n. 81, & dicitur L. IV. n. 1521; itaque prudenter præsumo, quòd interrogas me, an occiderim Cajum, ita ut constet, ut probari possit, ut tibi fateri debeam; & conformiter ad mentem, quam tu interrogans habes vel habere debes, verissimè dico, non occidi, quia sic non occidi, ut constet, ut probari possit, ut tibi in illis circumstantiis fateri debeam; atque ad hoc significandum determinatur mea oratio, partim per illa verba, partim per illas circumstantias, in quibus me interrogas, & quas tu scis vel scire debes, ita *Suar. Lug. Carden.* num. 48. *Steph. Vind. Gob.* supra. Quòd si tamen putarem

te aliter & absolute interrogare, non possem sic respondere, alioqui mentirer, sed deberem te aliter eludere: similiter, inquit *Cressp. in Q. Mor. Q. II. n. 10.* & *Carden. supra*, si fecisti ante annum homicidium & confessus sis, hodie autem confitearis, uti soles, & te interroget Confessarius, an forte aliquem occideris, dicis, *non*, neque mentiris aut peccas, quia interrogatio Confessarii æquivalet huic, occidistine, quod non sis confessus, sed nunc confiteri debeas? non enim habet Jus ad aliud interrogandum, & ad hanc ipsius mentem bene respondes te non occidisse: unde universaliter ponunt hanc regulam *Sanch. & Carden. n. 26*, quamvis verba ex se ambigua non sint, sed deberent aliquid determinate significare, si tamen attentis circumstantiis loci, temporis & personæ, vel interrogantis vel respondentis, aut quovis alio signo, humano modo perceptibili limitentur ad aliud significatum, non est restrictio purè mentalis, neque illicitum sic usurpare, si adsit gravis causa; & ita excusat *Carden.* illum, qui interrogatus, an latro hæc transierit, statim manum in manicam inserit, aut stans in loco, figit signanter pedem super uno lapide, & dicit, non transiit hæc, intelligendo, per manicam vel per illum lapidem, ad quod significandum dat sufficiens signum, quando statim ad interrogationem alterius advertenter ponit manum in manicam vel pedem ita figit super lapidem; quod autem alter signa illa non advertat, uti advertere poterat, sibi imputet.

§. 7. Quando non sunt valde graves causæ ita restringendi, si fiat restrictio, præsertim ex parte solius respondentis, communiter erit purè mentalis adeoque illicita, v.g. Pater interrogat filium, fuistine in popina? non licet filio dicere, non fui, subintel-

subintelligendo, ita ut tibi constet, ut fateri debeam &c. Ratio est, quia ubi non sunt graviores causæ restringendi, interrogatio censetur fieri absolute secundum verba tantum; & sic habet commune iudiciū omnium hominū, nam interrogans habet Jus sic interrogandi, neque est supra humanā infirmitatem tum respondere secundum verba præcisè, ergo hæ circumstantiæ non sunt tales, ut possint censerī simul cum verbis constituere orationem manifestativam alicujus, quod in mente reservatur, ergo est restrictio purè mentalis & illicita.

290 §. 8. *Sanch. & Carden. n. 32.* putant, quando est aliqua justa causa, semper licitum esse uti verbis æquivocis in uno sensu, quamvis audiens putet me loqui in alio, v.g. *Si occiderim hominem Gallum, me posse dicere, quod non occiderim gallum, intelligendo, gallinaceum; item quamvis Titius jam sit domi, me posse dicere, Titius jam non est domi, per Tō, non est, intelligendo, non comedit; item si aliquid non sciam evidenter, me posse dicere, non scio, quamvis omnino probabilissimè sciam, quia nempe non habeo scientiam de hoc, id est, conclusionem certam & evidentem deductam ex præmissis certis & evidentibus: sed doctrinam illam sic puto esse intelligendam, quod licitum sit uti vocibus æquivocis, quando adest causa rationalis, dummodo per aliquod externum signum vel circumstantias humano modo cognoscibiles colligi possit aliqua determinatio talium vocum ad significandum illum conceptum, qui est in mente; ratio autem est, quia per se non est malum nec mendacium, cum voces de se sint aptæ plenè significare utrumque conceptum, ad significandum autem hunc præ illo determinantur per alia externa signa vel circumstantias: deinde*

non

non est Lex, quæ id fieri prohibeat, aut quæ præcipiat signa vel circumstantias omnino clarè explicare, quando est rationalis causa dissimulandi, tum enim satis est, quòd illa omnia ponantur, per quæ hic determinatè conceptus mentis adæquatè manifestetur & humano modo intelligi possit, quæ si tu non capias vel non advertas, hoc tribue tuæ ignorantiaë vel tarditati: Si absint tales circumstantiaë, sed adsint oppositaë, hæc determinabunt ad oppositum sensum, adeoque si aliter intelligam, ero mendax. *Sit exemplum*, tu interrogas me, an sim *malesanus*, & intelligis, an malè valeam; ego habens causam rationabilem non fatendi me malè valere, indignanti similis respondeo, non sum *malesanus*, & intelligo non sum stultus; neque per hoc mentior, neque purè mentaliter restringo, quia vox, *malesanus*, utrumque significat, & per indignationem determinatur ad significandum potiùs secundum mentem meam quàm secundum tuam, si enim vellem ad mentem tuam respondere, nulla foret causa indignandi, uti suppono, sed simpliciter affirmarem vel negarem: quòd si non darem signum indignationis, mentirer, quia verba sine illa circumstantia hic & nunc determinatè haberent alterum sensum. *Nec refert*, quòd talis oratio etiam possit servire fraudibus, nam hoc orationi per accidens est, quæ de se habet talem significationem, ut humano modo ex signis, quæ pono, percipere possis sensum meum, & fraudem cavere.

§. 9. Quando adjuncta signa vel circumstantiaë interrogationis faciunt orationem aliam, quàm verba sonent, mentitur, qui respondet falsò secundum sensum talis interrogationis, 194

si nullo signo externo ostendatur, quòd ad mentem interrogationis non detur responsio, ut probat *Palav. de Fide c. 2, v. g. Cajus Studiosus heri non fuit in Sacro studiosorum, hodie Professor Caji examinans absentias hesternas petit à Cajo, an fuerit heri in Sacro, Cajus respondet, fuit, & in mente intelligit in summo Templo; dico Cajum mentiri, quia si Professor expressè petivisset, an fuisset heri in Sacro studiosorum, mentitus fuisset dicendo, fuit, atqui circumstantiæ illæ examinantis absentias hesternas ab hoc Sacro studiosorum simul loquebantur cum Professore, & constituebant orationem illam petentis, an fuisset heri in Sacro studiosorum, ergo si respondeat falsò ad propositionem in illis circumstantiis factam, nullo alio signo dato, mentitur, & si hoc juret, pejerat.*

292 §. 10. Si nulla adsit rationabilis causa restringendi, videtur saltem veniale sic restringere, quia est ad minimum otiosa locutio & deceptio, fidelitati inter homines debitæ ac sinceritati aliquo modo opposita.

293 §. II. Cùm propositio 27. damnata dicat, *causa sufficiens utendi his amphibologiis & c.*, hoc ipso quòd dicat, *his amphibologiis*, sufficienter significat, quòd per amphibologias prohibitas intelligantur restrictiones illæ purè mentales, de quibus habebat propositio 26. immediatè antè damnata; additque hæc damnatio non esse licitum illis uti ob quamcunque necessitatem vel utilitatem.

294 §. 12. Ubi restrictio vel æquivocatio est licita, non est perjurium jurare talia esse vera, quæ dicuntur cum restrictione vel æquivocatione, quia per tale Juramentum confirmatur veritas, quam habet oratio, quæ tum licitè usurpatur, quomodo autem loqui possit Confessarius,

si interrogetur de peccato audito, dicetur pluribus
Lib. 6, quando de sigillo Confessionis.

§. 13. Secundum antè dicta debent nunc ²⁹⁵
post damnationem propositionum relatarum
limitari multa, quæ passim inveniuntur apud gra-
ves Authores, quos referunt *Wilb. Sandeus* ad prop.
26. damnatam, *Dicast. supra.* *Moya T. 2. d. 1. q. 6.*, qui
utè & *Carden. c. 6.* cautè est legendus, quia quædam
ponunt, quæ meritò limitari debent. Vide etiam
Vind. Gob. P. 2. Prop. 21., ubi ex Scriptura & Ss. PP.
confirmat, quæ diximus : Item vide *Vind. Tabernæ*
ad prop. 11. pag. 58. & seqq. in Collectaneis, ubi
plurimas citationes Auctorum refert pro licito usu
restrictionum mentalium in certis circumstantiis,
utè & æquivocationum, etiam in Juramento.

Q. 77. *An simulatio vel dissimulatio sit licita.* ²⁹⁶

R. Certum est simulationem non esse licitam
in administratione Sacramentorum, utè dicetur
de Sacramentis : circa simulationes vel dissimula-
tiones in aliis materiis.

§. I. *Notandum est*, quòd simulatio propriè dicta ²⁹⁷
seu formalis, non sit licita, quia est reale menda-
cium, quod non committitur quidem verbo,
fit tamen facto, perinde enim est sive quis verbo
sive facto significet aliud, quàm quod in mente
habet, cum factum æquè possit esse signum mentis
internæ, quàm verbum, utè habet *S. Thomas 2. 2.*
q. III. art. 1. in O., tum autem dicitur esse simulatio
propriè dicta & formalis, quando quis per facta
externa intendit aliud significare, quàm in animo
sentiat, utè v. g. si quis poculo ori admoto
simulet se multum bibere, cum tamen parum aut
nihil bibat, intendens ut alii putent eum multum
bibere ; item si exercitus aliquis fugiat, intendens

ut hostis putet eum esse timidum, cum tamen timidus non sit; item si quis fingat se ire velle longius, intendens ut alii hoc putent, quamvis ipse cogitet ibi manere.

298 §. 2. Simulatio improprie dicta seu materialis non est mendacium, sed (per se loquendo) est licita; tum autem est talis, quando quis exteriùs facit aliquid, prævídens quidem ab alio habendum pro signo alicujus rei, quam tamen ipse non intendit per hoc significare, sed ponit ex alio fine; sive quando quis dat signa externa de se indifferentia ad significanda plura, quia procedere possunt à diversis causis, per quæ signa præter intentionem aliqui decipi solent putantes procedere ab una causa, cum tamen procedant ab alia: & sic potest aliquis poculo ori admoto parum aut nihil bibere, non intendens ut alii hoc judicent, sed volens declinare haustum, licet prævideat alios putaturos eum bibere; atque ita *Josue* 8. legitur, quod fugerit, non quia per fugam illam volebat significare metum, sed prævidens hostes fugam illam esse interpretaturos velut metum, voluit abire more fugientium, intendens ut cives urbis Hai per hoc longius abducerentur ab urbe, & reliqui milites *Josue* ex insidiis erumpentes irruerent in urbem, quod & factum est, recessus enim ille per modum fugæ factus poterat quidem provenire à timore, sed hic & nunc proveniebat à desiderio eliciendi hostes longius, & habendi meliorem occasionem victoriæ: Similiter *Christus* *Lucæ* 24. apud Emaus *sinxit se longius ire*, non intendens ut Discipuli hoc putarent, sed hoc prævidens, re ipsa autem volens significare, aut se, quando ab eis ascensurus esset in cælum, velle retineri per hospitalitatem, ut ait *S. Augustinus*, vel se

se longè abesse ab eorum Fide, uti habet *S. Gregorius*, vel se omnino iturum fuisse longius, nisi invitaretur.

§. 3. Simulatio materialis, si respiciat objectum²⁹⁹ vel circumstantiam vitiosam, est illicita, uti si quis coram aliis stans ante idolum projiciat thus in thuribulum; quamvis enim ipse fortè intenderet se odore illo recreare, & id facere potuisset, si fuisset solus, tamen in illis circumstantiis non tantum committeret scandalum, sed reipsa honoraret illud idolum: è contrà simulatio materialis quandoque respicit objectum & circumstantias omnino indifferentes, uti fuit illa *Josue & Christi Domini*, & tum dicimus non esse illicitam, dummodo tamen non deserviat ad injustam fraudem.

§. 4. Dissimulatio, per se loquendo, est licita; ³⁰⁰ tum autem est dissimulatio, uti innuit *S. Th.* suprà ad 4, si quis nec verbo nec facto det signum illius, quod habet in mente, sed ab illo quasi præseindat, uti si quis interrogatus an habeat pecuniam, faciat ac si non audiisset, & de alia re quasi inadvertenter loqui incipiat, sicque distrahat interrogantem; talis homo dissimulat loqui de pecunia. *Dixi*, per se loquendo licitam esse, nam posset esse illicita, si quis dissimularet cum scandalo vel cum injusto danno Proximi, vel quando loqui aut aperte agere deberet.

Q. 78. Quomodo excusentur mercatores, qui dicunt³⁰¹ vel etiam jurant se non posse tali pretio merces vendere: item merces sibi pluris constare, cum tamen neutrum in rigore sit verum. ¶ Primi per hoc excusantur, quòd intelligant & satis sciantur significare velle, se non posse cum honesto & mediocri lucro ita vendere. Secundi per hoc excusantur,

quia quando dicunt sibi pluris constare, scimus, quòd non intelligant nudè pretium rei emptæ, sed etiam computent, partim expensas, v. g. vecturæ aliásque, partim proportionalem partem sumptuum, quos toto anno faciunt in suam communem negotiationem, hæc enim justè possunt venire nomine pretii, quo res ipsis constat, ita *Gob. T. II. n. 672.* Quòd si locutiones eorum non essent in hoc sensu veræ, mentirentur; & si jurarent, pejerarent.

302 Q. 79. *An complementa sint mendacia, v. g. si quis dicat, sum indignus, infim^{us} servus & c. R.* Licet complementa ab aliquibus vocentur completa mendacia, tamen mendacia non sunt, quia omnes sciunt, quòd per ejusmodi formulas loquendi non intendamus strictum sensum, quem verba præferunt, sed tantùm velimus honorem exhibere, vel affectum ostendere illi, ad quem diriguntur, unde si animus honorandi vel affectus aliquis adsit, erunt signa concordantia cum mente: itaque audiendus non est ille Casista, qui ante aliquot annos in publicis Theatris Leodii dixit eum committere idololatriam, qui literis suis subscribit, *Sum servus ex toto corde*, eò quòd soli Deo debeat cor totum, nam illa verba inter homines significant solam debitam propensionem animi: quòd si quis diceret verba complementorum, & non intenderet honorem exhibere vel affectum seu propensionem ostendere, probabilius est fore mendacium; excusari tamen posse putat *Gob. n. 670*, quia scimus sic loquentes nolle sibi credi, uti nec volunt sibi credi Poëtæ narrantes fabulas: deinde etiam nemo putat hæc asseritivè & ex animo dici, sed tantùm veluti modos loquendi ad urbaniter con-

conversandum, vel ad pascendas alterius aures,
ideoque videntur à mendacio excusari posse.

DUBIUM V.

*Quæ & quanta sit obligatio
Juramenti promisorii.*

Resp. In Juramento promisorio duæ affir-^{cc} 303
mantur veritates; una de præsentī primaria,^{cc}
quòd scilicet jurans habeat animum^{cc}
implendi, quod promittit : altera secundaria^{cc}
de futuro, quòd scilicet impleturus sit suo tem-^{cc}
pore, quod promittit ; five promittat Deo, &^{cc}
est votum cum Juramento, five homini, &^{cc}
est jurata promissio humana : unde oritur^{cc}
obligatio implendi, si rationabiliter possit.^{cc}
Ita communiter DD. V. Laym. L. 4. T. 3. c. 6. Bon. T. 2. cc
d. 4. q. 1. p. 7. Unde resolves,

I. Defectu primæ veritatis jurans verè pejerat^{cc}
mortaliter, si vel non habet animum implendi,^{cc}
five materia sit parva five magna ; licita five^{cc}
illicita: vel si dubitat, an facturus sit nec ne, quod^{cc}
jurat ; vel si putet sibi moraliter impossibile,^{cc}
ut impleat, quod promittit : quia quoad istam^{cc}
veritatem præsentem, promisorium ab asser-^{cc}
torio non differt : unde nec parvitas materiæ^{cc}
excusat. *Ibidem.*

II. Defectu secundæ veritatis verè pejerat is,^{cc}
qui, quod promisit, postea non implet, si rationa-^{cc}
biliter implere potest. Id solùm hìc dubitatur,^{cc}
an qui promisit rem exiguam cum Juramento,^{cc}
ut v. g. dare alteri unum pomum, vel nummum^{cc}
pro eleemosyna, vel castigare prolem, vel^{cc}

" inter vendendum nolle se minori pretio ven-
 " dere, vel nolle primum locum occupare aut præ-
 " cedere in ingressu portæ, &c, an inquam sub gravi
 " peccato teneatur hæc servare. Ubi speculativè
 " quidem videtur quòd sic; quia verè adductus est
 " Deus ut testis quòd sit facturus, ergo si sinè causa
 " non facit, quantum in se est, facit DEUM
 " testem falsum, *Cajet. Valen. Tolet. L. 4. Cap. 22. & alii.*
 " Nihilominus alii probabiliter tenent contra-
 " rium, ut *Sanch. Vid. Laym. Cap. 14.*
 " III. Illud certum est, quòd si ex eo, quòd jurasti,
 " tantummodo parum aliquid non serves, non esse
 " grave; v.g. si jurasti te non bibiturum vinum,
 " non peccas mortaliter parum bibendo. *Sanch.*
 " *Mor. L. 4. c. 32. num. 21,* quia tunc excusat parvitas
 " materiæ. Et sic excusantur, qui jurant servare
 " Statuta alicujus Capituli, Collegii, Universitatis,
 " &c, si postea parvum aliquod Statutum violent. Et
 " idem dic de tabellionibus juratis, & aliis ministris
 " Justitiæ; ut & de eo, qui ex summa, quam alteri
 " se daturum jurasset, parum tantum detraheret,
 " *Navar. Suar. Sanch. v. Laym. Bonac. p. 14.*
 " IV. Obligaris probabiliter Juramento pro-
 " misorio, etsi extortum à te sit per injuriam ac
 " metum; ut si oblitus uti æquivocatione, jurasti
 " prædonibus dare lytrum, usurario Usuram,
 " *Bec. 2. 2. q. 89. & alii.* Negat tamen *Azor T. 1. L. 11.*
 " *c. 7. q. 2.* in materia matrimonij, quia matrimo-
 " nium coactum metu cadente in constantem
 " virum, nullum est: hinc etiam Juramentum
 " extortum de eo contrahendo, videtur relaxatum
 " ipso Jure, ait *Cajet. V. Perjurium. Suar. c. 9. Sanch.*
 " *Bonac. p. 9.*
 " V. Obligaris item, etsi Juramentum sit errore
 " aut dolo extortum, si dolus vel error versetur
 " tantum

tantum circa circumstantias accidentales, non
 magni momenti; nam si versentur circa substan-
 tiam, ut v.g. si anulum te daturum alteri jures,
 putans esse ferreum, cum sit aureus, vel circa
 circumstantias magni momenti, quibus cogitis
 non jurasses, non obligaris, v. *Sancti. L. 3. Cap. 11. nu-
 m. 42. Suar. & alios.*

VI. Non inducit ullam obligationem, si jures
 rem malam, aut vanam, aut inutilem, aut,
 ut habet *Cajet.* indifferentem, quæ nec ex fine,
 nec circumstantiis cohonestatur, quia Jura-
 mentum non potest esse vinculum iniquitatis
 aut vanarum rerum ac otiosarum, ad quas Deus
 non vult nos obligari, *Bon. & alii communiter.* Ubi
 nota ex *Laym. c. 6.* Juramentum non convalescere,
 etsi talis res illicita & vana, postea mutatis
 circumstantiis fiat honesta, cum juxta regulam 18.
 Juris in 6. *Non firmatur tractu temporis,
 quod initio non subsistit.*

VII. Nec obligaris implere, si quid jurasti
 contra consilia Evangelica; ut non ingredi Reli-
 gionem, non dare eleemosynam, &c. *Molin. Sancti.
 Lay. l. c.* Et licet peccaris talia jurando, non tamen
 peccas non implendo. *Vid. Cajet. V. Perjurium.*

VIII. Teneris implere, nec potes commutare
 in aliud opus melius, ut v.g. Religionem, si aliquid
 jurasti in utilitatem aut gratiam alicujus hominis
 aut aliquorum, dummodo sit honestum, &
 sine peccato impleri possit: Unde v.g. Alumnus,
 qui juravit se servituum Principi aut huic vel
 illi Ecclesie, &c, non potest ingredi Religionem
 sine relaxatione. Excipe tamen, si jurasses Titie,
 eam ducere: nam eo casu potes eam relictam ingredi
 Religionem, quia Juramentum sortitur natu-
 ram actus, cui apponitur; promissioni autem

» matrimonii hæc tacita conditio inest, nisi ingre-
 » derer Religionem. *Vid. Laym. c. 6. Bonac. Tom. 1.*
 » *de matrim. q. 1. p. 5.*

» *Resp. II.* Juramentum promissorium
 » eandem habet conditionem, eodémque modo
 » explicandum est, quo promissio vel propositum,
 » cui est annexum. Ratio, quia accesorium sequi-
 » tur principale, ideóque quando non obligat
 » promissio, nec obligat Juramentum appositum.
 » *Les. L. 2. c. 42. d. 4. Bonac. p. 16. Trull. L. 2. c. 1. d. 17. n. 1.*
 » *Unde resolves,*

» I. Titius, qui cum Juramento promissit nuptias
 » Bertæ diviti, sanæ, virgini, bonæ famæ &c,
 » non tenetur stare Juramento, postquam Berta
 » incidit in paupertatem, infirmitatem, fornicationem,
 » vel infamiam; quia promissio ipsa
 » non obligat eo casu.

» II. Qui urbanitatis causâ juravit se ante alte-
 » rum non sesurum, bibiturum, vel ingresurum
 » domum, &c. non peccat contra Juramentum,
 » si coactus ab altero prius sedeat, bibat, vel ingre-
 » diatur; tum quia promissio illa vel propositum
 » habet tacitam conditionem adjunctam (nisi me
 » coegeris) quâ sublatâ non obligat & consequenter
 » nec Juramentum: tum quia relaxatur ab altero
 » cedente Juri suo, *Bon. l. c. Sanch. Les. n. 22. Trull. n. 5.*

» III. Qui juravit se servaturum Decreta &
 » Regulas, vel Statuta alicujus Congregationis,
 » Universitatis vel Capituli, tantum tenetur
 » servare ea, quæ sunt in vigore, & quatenus sunt
 » in usu, vel servantur à majore parte Capituli;
 » nisi tamen aliud constet de mente jurantis, vel
 » hic voluerit se ad illa independentem à Statutis
 » obligare. Ratio patet, quia promissio ipsa non ali-
 » ter obligat. *Trull. n. 8. Az. Les. l. c. Dia. p. 2. Tr. 6. R. 39.*

IV. Qui juravit se servaturum secretum, ^{cc}
 non peccat contra Juramentum, illud detegendo, ^{cc}
 quando non potest illud celare absque gravi suo ^{cc}
 vel alterius damno, quia ipsa promissio secreti ^{cc}
 non videtur obligare, nisi hac conditione, ^{cc}
 (si non noceat.) *Sylv. Bonac. Sanch. Trul. n. 9. cc*

V. Qui juravit Judici se dicturum, quæ novit, ^{cc}
 non tenetur revelare occulta. Ratio patet. *Lefs. cc*
Bonac. Trull. num. 13.

VI. Qui juravit se soluturum debitum ^{cc}
 intra mensem, non tenetur intra illum ^{cc}
 vi Juramenti solvere, si à creditore terminus ^{cc}
 solutionis prorogetur, quia cum hic cedat ^{cc}
 Juri suo, cesat obligatio promissionis, & ^{cc}
 consequenter Juramenti, *Azor, Bonac. Trull. n. 18. cc*

A D D E N D A.

Q. 80. *An in juramento falso detur parvitas* 304
materia. q. §. 1. In asertorio non datur, uti
cum S. Th. & aliis habet Busenb. relatus n. 263. & 303,
quia sic jurans vult, ut DEUS testetur falsum,
adeoque ut fallat aut fallatur, quæ est gravis irre-
reverentia, hinc Innoc. XI. damnavit hanc 24. prop:
Vocare DEUM in testem mendacii levis non est
tanta irreverentia, propter quam velit aut possit
damnare hominem.

§. 2. De Juramento promisorio est aliqua diffi- 305
 cultas, nam licet res jurata sit levis, tamen si postea
 non impleatur, plures apud *Busenb. & cum Lefs.*
de Just. L. 2. c. 42. d. 5. dicunt semper esse mortale,
quia quantum in se est, facit Deum fuisse testem
falsi, voluit enim, ut Deus testaretur aliquid futurum,
quod tamen ipse impedit, ne sit futurum, ergo facit
Deum fuisse testatum aliquid falsum, in quo vide-
tur esse gravis irreverentia, non minus, quam
si faceret DEUM testari falsum præsens, &
hæc

hæc sententia est probabilis, quam *Cajet. & Covarr.* limitant, & dicunt, si jurans nihil ponat de re promissa, tum fore mortale, si autem aliquid de ea ponat, fore veniale tantum, v.g. si jurarit se oraturum Pater & Ave, si neutrum oret, dicunt fore mortale, quia deficit tota veritas propositionis, si autem alterutrum oret, dicunt fore tantum veniale, quia ex illa parte non deficit veritas Juramenti: sed hæc posterior limitatio parum probabilitatis habet, nam qui promisit orare & pater & ave, si alterutrum omittat, tota propositio copulativa est falsa, uti suppono ex Logica, ergo si in uno casu deficit veritas, & ideo est mortale, etiam erit in altero: hinc Authores alii longè plures cum *Castrop. T. 14. D. 1. P. 6. n. 8. Illung T. 5. n. 51. Carden. in 2. Crisi d. 17. n. 19.* multò probabilius dicunt, si materia Juramenti sive materia propositionis sit gravis, & desit justa excusatio, fore mortale non implere, è contrà si sit levis, fore tantum veniale; ratio est, quia qui non implet, non mentitur, uti expressè *S. Th. 2. 2. q. 110. art. 3. ad 5.* cum nihil loquatur contra id, quod gerit in mente, ergo tantum peccat contra fidelitatem, peccatum autem contra fidelitatem in re levi, est leve tantum, uti cum communi rectè docet *Lugo de Just. d. 23. n. 92.* Unde ad fundamentum *Lesii* dicendum est, quod talis homo non faciat Deum testem mendacii aut falsi formalis, sed materialis tantum, in quo præcisè non est irreverentia, nam qui jurat aliquid re ipsa falsum, quod tamen putat verum, etiam facit Deum esse testem falsi materialis, & tamen non peccat. *Confirm.* Nam jurans volebat se obligare, & promissum implere, quamvis autem non impleat, non ideo Deus est vocatus in testem falsitatis cognitæ, sed ignoratæ, ergo non est

vocat

vocatus in testem falsitatis formalis, sed materialis tantum. Opponit *Dicast.* de Juram. d. 2. n. 162, Deum invocari velut testem & fidejussorem veritatis futuræ, hinc autem fieri testem & fidejussorem falsitatis consequentis, quod videtur semper grave. R. Tantum vocari in testem voluntatis præsentis adimplendi promissum, & in fidejussorem obligationis, quæ semper est, sed ratione materiæ potest esse gravis vel levis. Vide dicta num. 262.

Q. 81. *Utra obligatio sit major, voti an juramenti.* 306

R. Multi Canonistæ apud *Suar.* hinc L. 2. c. 3. num. 1. censent obligationem utriusque esse parem, sed 1. Probabilius est majorem esse obligationem voti quàm Juramenti promissorii, quod homini fit, ita *S. Th.* 2. 2. q. 89. art. 8, quem plerique sequuntur cum *Suar.* num. 7, partim contra istos Canonistas, partim contra *Med.* & alios. Ratio est, quia per votum fides directè datur Deo, non autem per Juramentum promissorium homini factum, obligatio enim directè non fit Deo, sed DEUS tantum adducitur ut testis promissionis de aliquo futuro, ergo votum magis directè respicit Deum, ergo violatio voti erit magis contra DEUM, adeoque major illius injuria. Dixi, quod homini fit, propter dicenda n. 328. 355. 555. 2. Juramentum asseritorium videtur magis obligare quàm votum, ita *Suar.* n. 5; ratio est, quia obligatio Juramenti asseritorii est ex præcepto negativo obligante ad non attribuendum Deo falsum, quod si fieret, foret gravissima Deo injuria; obligatio autem voti est ex præcepto affirmativo me obligante ad reddendum hoc, quod Deo promisi, quod si non faciam, censebor esse irreverens Deo, sed non inferam tantam injuriam, quantam inferrem, si facerem esse testem falsi; & idem tenent

Lesse

Lesf. suprà num. 53. Sanch. hic L. 3. c. 9. num. 4. Dicast. de Juram. d. 3. n. 20.

- 307 Q 82. *Quomodo Juramenta sint interpretanda.*
 R. Ferme eodem modo, quo vota, de quibus vide dicenda à n. 381 : unde 1. Qui dubitat, an juraverit, non obligatur, quia libertas est in possessione contra Juramentum, ita plurimis citatis *Dicast. num. 393* : idem est, si certus sis te asseruisse aliquid facturum per verba ambigua & dubia, sintne juratoria nec ne ; si etiam dubites de intentione tua, uti cum *Caj. Covar. & aliis tenent Suar. L. 2. c. 33. n. 3. Lugo de Just. d. 23. n. 110*, quia libertas adhuc manet in possessione, sicque etiam in mitiorem partem resolvit ejusmodi dubium Pontifex *Cap. Clericus. 35. de Jurejurando.* 2. Qui certus est se verba juratoria dixisse, sed negativè dubitat de intentione se obligandi ; aut etiam dubitat, an sciverit vel cogitaverit de obligatione inde consurgente, videtur obligari, si scivit, quid sit jurare, quia possessio est pro Juramento, quod talem obligationem trahit, ita *Suar. n. 4. Sanch. aliique cum Lugo suprà.*
- 309 *Dian. P. 9. T. 8. R. 17.* 3. Qui scit se jurasse, & dubitat, an impleverit, adhuc obligatur, uti rectè cum communi *Suar. n. 7*, quia Juramentum est in possessione, & obligationi certæ non fit satis per solutionem dubiam.
- 310 4. Quando dubium est, an materia Juramenti sit licita nec ne, interpretatio ita est facienda, ut si in aliquo sensu possit Juramentum esse de re licita, in illo factum esse credatur, etiam si de intentione jurantis non certò constet, hoc enim postulat reverentia debita Juramento, ne sit vanum aut dicatur factum de re illicita, quod præsumi non debet ; si autem Juramentum nullo sensu possit esse de materia licita, non obligat, uti rectè *Suar. num. 8*, quia non debet impleri

cum periculo peccandi. 5. Quando materia
 Juramenti videtur esse illicita, & dubium solvi
 non potest post adhibitam diligentiam, opus est
 dispensatione saltem Episcopi, uti cum *S. Thoma* &
 aliis docent *Suar.* num. 9. & *Dicast.* n. 398, qui tamen
 n. 401. addit, non esse improbable, quòd tale Jura-
 mentum possit non impleri, etiam non petita
 dispensatione, hinc *Sotus* putat *S. Thomam* dixisse
 hoc tantum pro consilio, notatque *Dicast.* n. 399.
 secundum illa sua principia, etiam in aliis dubiis,
 quæ se tenent ex parte jurantis, non esse opus
 dispensatione. 6. Juramentum est interpretandum ³¹¹
 secundum consuetudinem vel sensum communem
 Doctorum, hinc inquit *Dicast.* n. 358, citans plures
 alios, qui promovetur ad Licentiam, & jurat
 non accipere Gradum Doctoratus in alia Acade-
 mia, hoc intelligit virtute illius Licentiæ, illi autem
 integrum est in alia Academia iterum gradum
 Licentiæ & Doctoratus simul accipere, cui senten-
 tiæ etiam favet *Sanch.* L. 4. c. 6. n. 5. & 6. 7. Jura- ³¹²
 mentum ita interpretandum est, ut non fit
 tum alterius incommodo & detrimento, unde
 qui juravit se servaturum secretum, non tenetur
 servare, si id esset graviter noxium aliis vel ipsi,
 si quando juravit, non præscivit nec cogitavit
 fore noxium, ita *Sanch.* L. 3. c. 17. n. 25. *Dicast.* n. 362.
 citans plures, & habet *Busenb.* supra. 8. Juramentum ³¹³
 de servandis, v. g. Statutis, non extenditur ad Statuta
 facienda, sed tantum ad antiqua, *Suar.* *Sanch.* & alii
 cum *Dicast.* n. 365, & clarè habetur *Cap. Clericus*, 35,
de Jurejur. 9. Promissio etiam jurata, quam ³¹⁴
 observari vel non observari non magnopere
 interest ejus, cui facta est, nunquam ita durè
 est interpretanda, ut etiam cum gravissimis
 incommodis obliget, neque præsumendum,
 quòd

quod mens promittentis vel acceptantis promissionem fuerit, ut in omni eventu subsisteret obligatio, promissiones enim habent multas tacitas conditiones ex Jure vel hominum consuetudine vel prudentum interpretatione, ita *Lesf.* in *Auct.* v. *Juramentum casu 4.*

315 Q. 83. *An verum sit, quod juramentum sequatur naturam actus, cui adjicitur.* R. Universaliter non est verum, ita *Dicast.* d. 3. n. 411. & patet. Quia Juramentum sæpe est validum, licet cadat super actum invalidum, v. g. super promissionem injustè extortam à latrone, uti pluribus explicabitur in p. 2. n. 727. & in q. seq. insinuabitur. Actus de se potest esse revocabilis, uti propositum faciendi aliquid, & tamen Juramentum cadens super illud propositum est irrevocabile &c. Dicendum itaque cum *Lesf.* de *Just.* L. 2. c. 42. n. 32. & *Suar.* L. 2. c. 32. n. 5, quod Juramentum sequatur naturam actus, qui juratur, non quoad obligationem, nec quoad esse firmum vel irritum, sed quoad sensum verborum, quoad rationem liciti vel illiciti; item quoad alias conditiones tacitas seu limitationes, quas contractus ex Jure vel consuetudine contrahentium includit. Videri potest *Illung* T. 4. D. 3. N. 233. & T. 5. num. 64. Quomodo autem explicandum sit illud, *accessorium sequitur principale*, dicetur p. 2. n. 727.

316 Q. 84. *An juramentum illicitum possit obligare.* R. §. I. Juramentum homini factum, licet in se sit illicitum, vel fuerit prohibitum, aut etiam Jure naturali invalidum, potest obligare ex virtute Religionis, si sit de re licita, ita *Mol.* de *Just.* T. 2. d. 510. & T. 6. d. 35. & T. 1. d. 149. & 153. *Suar.* c. 24. à n. 2. *Sanch.* L. 3. c. 9. à n. 22. Ratio est, quia interponitur testimonium divinum

pro futuritione rei, quæ licitè fieri potest, ergo postulat reverentia, ut impleatur.

§. 2. Juramentum de re licita homini factum ³¹² ob malum finem, tum tantùm obligat, quando peractum est crimen, & nulla superest malitia in præstanda materia promissa; non autem obligat, si sic obtinendus esset finis malus, *Sanch. n. 28. Tamb. L. 3. c. 3. §. 5. n. 18*; hinc si jurâsti meretrici dare pretium pro illicita copula, teneris rescindere Juramentum ante patratum crimen, si tamen crimen patrâsti, teneris solvere pretium, quia hæc solutio in se mala non est: aliud est de solutione pretii simoniacè promissi, hæc enim manet in se mala & prohibita.

§. 3. Si jurâsti principaliter ob finem bonum, ³¹³ sed simul impellente fine malo, v. g. jurâsti dare eleemosynam ex charitate, sed impellente simul vanâ gloriâ, omisso impulsivo malo teneris dare eleemosynam, quia Juramentum est de re licita, & potest impleri finè peccato, ita cum aliis *Busenb. referendus num. 399.*

§. 4. Si jurâsti donare aliquid per donationem ³¹⁴ prodigam, probabile est cum *Sot. Suar. & aliis* te teneri tantùm ad illam partem, quæ non est prodiga: etiam probabile est cum *Molin. & Sanch. num. 27.* te teneri ad totum, quia licèt ex modo promittendi sit culpa, tamen non est ratione rei promissæ, & licèt fuerit prodigalitas in prima promissione, non ideo est in executione rei promissæ, quam cohonestant promissio ipsa & juramentum: *Tamb. n. 20.* putat etiam probabile esse, quòd ad nihil tenearis, quia indivisibiliter censeris totum promississe, ad totum autem non teneris, quia exequeris prodigalitem inhonestam. Hæc sententia videtur minùs probabilis,

prima

prima autem probabilior. Vide dicenda p.2.n.795.

320 §. 5. Juramentum, quo amarus & amara jurant se non permisuros tactum ab alia persona, secundum *Sanch.* c.15. num.17. obligat, quia est de relicta, nam honestum est non tangi ab alio: secundum *Fag. Tamb.* §. 3. n.3. *Dian.* P. 9. T. 8. R. 9. non obligat, quia tendit ad firmandam malam amicitiam: sed dicendum est id pendere ab eorum intentione, nam si fiat ad firmandam malam amicitiam, posterior sententia est vera; si ad cavendum, ne cum aliis commisceantur, prior est tenenda.

321 Q.85. *An qui fictè juravit, seu nolens se obligare, re ipsa obligetur.* R. *Busenbaum* relatus n.275. in fine, *Sanch.* c.10. n.8. *Castrop.* T.14. D.1.P.8.N.8, itémque alii apud *Dicast.* d. 2. n. 286. & d. 3. n. 322. negant, quia fictum juramentum non est juramentum; idem cum plurimis aliis tenet *Dicast.* num. 339, quia obligatio, quæ à voluntate pendet, est de essentia, vel saltem proprietas metaphysica Juramenti, uti dixim⁹ n.276. & 279; è contrà *S.Th.* 2.2.q.89.a.7. ad 4. *Valent. Cajet. Sot. Covar. Suar.* L. 2. c. 7. n. 11. aliique apud *Dicast.* n.314. & 338. affirmant, eò quòd putent obligationem sequi ad externam assercionem verborum, neque contrahi per intentionem, sed per deliberatam verborum attestacionem; quod *Vasq.* extendit etiam ad simplicem promissionem factam sine animo se obligandi, quamvis hoc communiùs negetur; saltem (dicunt alii) obligationem Juramenti, quæ oritur ex virtute Religionis, non pendere à voluntate jurantis, uti pendet obligatio promissionis & voti, sed Jure naturali esse annexam ac inseparabilem à Juramento externo, probatque *S. Thomas* verbis *Isidori*, quacunque arte verborum quis juret, Deus tamen, qui conscientia testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit:

unde etiam hæc sententia valde probabilis est :
manet autem certum, quòd fictum juramentum
obligare possit, non tantùm ratione scandali, sed
etiam ex Justitia, ratione damni, quod alter ex tali
dolo pateretur, uti omnes docent cum *Dicast. supra*
& *Sylv. in Res. Cas. p. 1. v. Restitutio, Cas. 1* ; attamen
his sententiis non obstantibus docet absolutè *Illf.*
T. 5. num. 56, fictè jurantem tantùm obligari,
si Juramentum sit dolosum, id est, contra Jus alte-
rius, quia nempe ex Justitia tenebatur seriò jurare ;
hinc dicit fictum juramentum nunquam causare
obligationem ex virtute Religionis, sed solius
Justitiæ, quæ sententia etiam probabilis est.

Q. 86. *An Juramentum obliget, si opponatur* 322
priori juramento. R. §. 1. Unum Juramentum
potest opponi alteri, vel in actu jurandi, vel
in materia jurata: Tum opponitur in actu jurandi,
si v.g. priùs jurasti te nunquam ampliùs juraturũ,
nam si postea iterum jures, te, v.g. daturum elee-
mosynam, hoc Juramentum opponitur primo,
non quoad materiam, priùs enim Juramentum
non fuit circa eleemosynam, sed tantùm
quoad actum jurandi. Tum opponitur in materia
jurata, si illam materiam, quam priùs jurasti facere,
postea jures non facere, vel contra, uti quando
jurasti dare eleemosynam, si postea jures non dare :
hoc notato,

§. 2. Si posterius Juramentum opponatur priori 323
tantùm in actu jurandi, posterius obligat, quia est
de materia licita : Si autem opponatur in materia
jurata, non obligat, quia materia illius est per prius
Juramentum reddita illicita, ita *Sanch. c. 9. num. 26.*
Castrop. d. 2. p. 7. §. 6. Tamb. §. 5. n. 7 ; hinc si jurasti
matrimonium Cajæ, & postea etiam jures Titia, hoc
secundum est irritum ; imò licet non jurasses,

sed tantum promississet Cajæ, *Sanch.* de matr. L. 1. d. 50. n. 2. adhuc dicit Juramentum illi promissioni oppositum fore irritum, quia materia per obligationem promissionis erat reddita illicita, unde si Cajæ tibi postea remitteret primum Juramentum vel promissionem, non obligareris Titia, quia quod initio invalidum est, tractu temporis non convalescit, uti habet communis regula Juris. Si tamen tales posteriores contractus impleantur, sunt validi, quamvis sint illiciti, uti habet communis & vera sententia cum *Sanch. Tamb.* n. 9. & aliis, quia per Juramentum non tollitur potestas faciendi actum, qui alias poterat valide fieri. Vide *Dicast.* d. 3. à num. 199.

- 324 Q. 87. *An Juramentum alteri factum obliget, si hoc, quod jurasti, obstet fini perfectiori.* R. Affirmant Authores communiter, quia in promissione semper spectatur, quod gratius est illi, cui fit promissio, cum autem homini sæpe gratius sit minus bonum, Juramentum de minori bono homini factum obligat, si tamen sit acceptatum, secundum dicenda n. 358. & iterum à num. 532.
- 325 Hæ tamen limitationes addi possent: 1. Si matrimonium liberaliter jurasti, non teneris, si velis ingredi Religionem, uti omnes docent cum *Castrop.* d. 2. p. 6. n. 10; si tamen sacros Ordines tantum velles suscipere, non eses liber, uti notat *Tamb.* §. 3. num. 16, quia promissio tua ex dispositione Juris non habet aliam conditionem, quam hanc, nisi Religionem elegero. 2. Si jurasti alia, quam matrimonium, quæ obstent ingressui in Religionem, v. g. si jurasti te famulaturum toto tempore vitæ, *Tamb.* n. 14. putat te non obligari, quia si conditio illa, nisi elegero Religionem, involvatur in Juramento matrimonii inveniendi,

multo

multò magis involvetur in ceteris promissionibus; sed oppositum videtur verius, nam quòd illa conditio involvatur in promissione matrimonii, non est ex Jure naturæ, sed positivo, quod de aliis promissionibus nihil simile disposuit; & ratio potuit esse, quia matrimonium adfert vinculum minùs dissolubile, uti insinuat *Suar. L.2. c.12. n.17.*

3. Si matrimonium jurasti ex Justitia, v. g. quia ³²⁷ deflorasti virginem, obligaris, nec poteris ingredi Religionem, *Tamb. n.15.* aliique communiter, quia Jura id tantum statuunt de liberali promissione.

4. Si juratus liberaliter promissisti alteri famulatum ³²⁸ vel aliud quid simile, putat *Sanchez*, teste *Tamb. n.16.* te liberari, si velis Ordines sacros suscipere, quia tales promissiones non sunt tanti momenti, ut Ordinibus suscipiendis obstare debeant; sed

& hoc difficulter probari potest, cum de hoc nulla adferatur Constitutio Juris; de Jure naturæ autem talis conditio non est imbibita, nec supponitur fuisse inclusa ex intentione jurantis, nisi hic aliter sciat. Dixi in quæstione, *Juramentum alteri factum*, nam Juramentum de opere honesto sed minùs bono in Dei præcisè honorem & non in utilitatem hominis, non inducit obligationem, si oppositum est melius vel si ei opus melius substituat, quia tum habet se uti votum, quod imbibit conditionem, *nisi quid melius occurrat*, ita communis cum *S. Tb. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 2. Illf. T. 5. n. 59.* & pluribus dicitur n. 355.

Q 88. *An Juramentum obliget, quo quis jurat* ³²⁹ *non revelare artem, v. g. curandi podagram.* R. Tum non obligat, si nec tu nec ille, qui te docuit, satis potest providere necessitati & bono communi, aut si ars illa vobiscum emoreretur, ita *S. Thom. Suar. Fag. cum Burgh. Cent. 1. Cas. 75.*

Ratio est, quia est contra charitatem nolle
artem talem revelare aut ad posteros transmittere;
quamdiu autem tu & ille potestis providere
bono communi, teneris celare, usque ad finem
vitæ, si tibi supervivat alter, ne injustè impedias
lucrum illius, qui te docuit, ita *Tambur. §. 5. n. 65.*
Gob. T. II. n. 55.

330 Q. 89. *An qui juravit non revelare secretum,
si à Judice vocetur in testem, possit dicere veritatem.*
R. Affirmant Juristæ, *Glosf. Panorm. Felin. Jaf.*
aliique, quos refert & sequitur *Frid. Hiltropff*
in process. judic. p. 3. T. 18. n. 34. Rationem dant,
quia Juramentum, si obstat mandato Superioris,
item si sit de non præbendo veritati testimonio,
est contra bonos mores, ergo jurans non poterat
velle se obligare ad tum tacendum, quia celans
ejusmodi veritatem peccaret mortaliter, uti *Jura*
& *Authores* docent apud eundem n. 33.

331 Q. 90. *Si quis alteri nescienti promittat & juret
se daturum aliquid, an obligetur.* R. §. I. Si jurasti
servare promissionem, quâ promittis dare aliquid
alteri, Juramentum obligat stante promissione,
hac autem cessante non obligat, nec cadit imme-
diatè in executionem rei, sed in observantiam
promissionis, unde si promissio non insinuetur ei,
cui facta est, aut si prius revocetur, aut
si non acceptetur, aut si acceptata legitimè tollatur,
cesat obligatio Juramenti, neque qui sic juravit
magis tenetur aperire promissionem, quàm
si non jurasset. Neque ideo Juramentum fuit
frustraneum, nam erat ad inducendam obligatio-
nem absolutam, si contingeret promissionem legi-
timè acceptari. Vide dicenda p. 2. à n. 666.

332 §. 2. Si absolutè jurasti te daturum, Jura-
mentum cadit immediatè in executionem rei,

nec est opus acceptatione, sed teneris rem exequi, ne DEUM falsi testem facias; teneris præterea insinuare promissionem & offerre rem; si tamen alter recuset, es liber, quia inerat conditio, *si alter acceptet*: an autem promissoriè an absolute juratum sit, colligendum est ex verbis, vel rescindendum ex intentione jurantis, ita quoad omnia *Suar. L.2. c.1. n.13. & c.12. n.21. Sanch. de Matr. L.1. d.7. n.24. & 25, in Dec. L.3. c.9. n.10. Less. in Auct. v. Juramentum. Cas. 1. & 3. Item de Just. L.2. c.7. n.52. & 53. Item c.42. n.22. Tambur. §.3. n.13. aliique.*

Q. 91. *Si moroso debitori jurasti rem mutuò acceptã reddere, an tenearis.* R. Negant *Tambur. §.5. à n.35. & Gob. n.559.* dicentes te posse retinere in compensationem debiti, etiam ante mutuacionem contracti, si aliter solutionem obtinere non possis, citantque multos Juristas & Theologos; & ratio potest esse, tum quia mutuum ex voluntate mutuantis transit in dominium mutuatarii, qui non tenetur se iterum illo exuere, tum etiam quia mutuanti vicissim remittit Jus exigendi debitum, ergo æquivalenter reddit illud, quod accepit, atque ita implet promissionem. *Mol. Lugo de Just. d.16. n.117. Sporer T.5. c.5 n.79.* distinguunt & putant, si tantum juraris solvere debitum, te posse retinere ob rationem jam datam; si autem simul juraveris non compensare, te retinere non posse: sed videtur absolute dicendum cum aliis, quod tenearis reddere, sicuti teneris solvere pecuniam latroni cum Juramento promissam, quia per Tò reddere vel solvere, intelligebas (ut suppono) non retinere, sed iterum consignare in ejus potestatem ac dispositionem, hoc autem Juramentum est de re licita, ergo reverentia exigit, ut impleatur.

934 Q. 92. Si Reus ad tempus emisus juraverit se rediturum in carcerem, an ad hoc teneatur.

R. §. I. Si carcer est justus, tenetur, quamvis adesset periculum mortis, ita *Suar. Vasq. Sanch. c. 11. n. 25. Castrop. d. 2. p. 4. n. 13. Tamb. §. 5. n. 29. Gob. num. 511.* aliique passim: è contrà si carcer sit injustus, *Vasq. aliique multi apud Dia. P. 9. T. 8. R. 57. P. 11. T. 2. R. 35.* item apud *Castrop. n. 14. & apud Sanch. n. 26. & 27.* negant teneri, unde & *Bonass. de Just. d. 4. n. 64.* dicit etiam posse fugere, licet jurarit se non fugiturum, tum quia temerarium est se finè causa objicere morti, tum quia status rerum mutatur, quando enim jurabat, non erat præsens occasio fugiendi, quæ postea est; *Suar. Laym. Lesf. Bonac. Gob. n. 513.* aliique dicunt tum teneri non fugere & teneri redire, si jurarit, quia Juramentum est causa gravissima excusans, ne dicatur temerè exponere vitam, exponit enim in reverentiam Juramenti facti: Limitant *Sanch. num. 34. Castrop. n. 16. Tamb. n. 33.* aliique, si quando juravit, non prævidit mortem vel alia gravia pericula, quæ postea prævidet, quando est occasio fugiendi aut non redeundi: imò *Covar. & alii* absolutè docent peccare, si tum non fugiat vel si redeat in talia pericula: poterit tamen Episcopus relaxare hoc Juramentum, si injustè sit postulatum, uti fatentur omnes; imò si justè fuit postulatum, adhuc putant aliqui posse relaxari, sed probabilius negat cum aliis *Castrop. n. 17,* quia ageretur contra Jus Judicis & custodum.

935 §. 2. Si quis, etiam injustè captus ab infidelibus, jurasset se rediturum vel misurum pretium redemptionis, hoc Juramentum à nemine posset relaxari, sed observandum esset, quia neglectus ejus vergeret in detrimentum Fidei

& in despectum Religionis Christianæ, quæ fœd-
fragos reciperet, ita *Cajet. Suar. Sanch.* & alii
apud *Dian. & Castrop.* num. 18.

Q. 93. Ad quid teneatur, qui juravit nunquam v.g. 336
ludere chartis, vel nunquam bibere vinum. R. Ad hæc
postea respondebitur de voto à num. 452. & 459,
est enim ferme eadem ratio de voto & juramento.

Q. 94. Quomodo obligatio Juramenti dicatur esse 337
personalis. R. Obligatio Religionis contracta
per Juramentum est personalis, quantum est
ex parte jurantis, non tamen quantum est
ex parte illius, cui juratur, ita *Dicast.* d. 3. n. 421.
& 427. *Sanch. L. 3. c. 3. §. 7. n. 1. Gob. n. 648.* &
alii passim. Dixi, obligatio Religionis, quia aliunde
ex Justitia vel speciali Statuto potest adesse obliga-
tio ex parte jurantis, quæ etiam ad hæredes
transeat, unde

§. 1. Si Cajus pro se & suis hæredibus juravit 338
quotannis dare Titio centum, hæredes Caji
non tenentur ex vi religionis, hæc enim obligatio
non contrahitur, nisi à jurante; teneri tamen pote-
runt ex alio titulo, v.g. Justitiæ, si Titius promissi-
onem illam acceptarit, quia tum Titius acquirit
Jus, & Cajus tenetur debito, hæres autem repræ-
sentans personam Caji tenetur ad ejusdem debita
realia.

§. 2. Si Cajus Deo juravit dare eleemosynam 339
pauperibus, hæres Caji ad hoc tenebitur ex Justitia,
non quòd pauperibus sit acquisitum Jus, sed vel
quia Deus veluti altera pars contrahens acceptavit
promissionem illam in utilitatem pauperum, uti
vult *Sanch. n. 5*; vel potiùs ex speciali dispositione
Juris tam civilis quàm canonici, uti refert *Castrop.*
num. 2, quod statuit, ut hæreditas non adeatur,
nisi sub conditione exequendi Juramenta

& vota realia defuncti, quæ non sunt per injuriam extorta,

340 §. 3. Si Cajus juravit latroni dare centum, hæres Caji ad nihil tenetur, quia latro injuste cogens Jus nullum acquisivit, ergo fuit sola obligatio Religionis, quæ ad hæredes jurantis non transit, ita *Sanch. & Castrop. supra. Tamb. num. contra Abbatem.*

341 §. 4. Qui Titio acceptanti juravit, tenetur id præstare hæredibus Titii, quia Titius Jus acquisivit & actionem contra jurantem, hæredes autem veniunt in Jura & actiones ejus, curus sunt hæredes, *Sanch. n. 6. Lay. L. 4. T. 3. 6. 10. n. 5. Castrop. n. 3. Tamb. n. 6. Gob. & alii passim.*

342 §. 5. Si jurans in favorem Titii nolisset se obligare Titio, sed soli Deo, hæredes Titii nullum Jus vel actionem haberent contra jurantem, cum Titius ipse non haberet; Similiter hæredes latronis nullum Jus vel actionem habent contra jurantem, quia nec latro haberet; unde videtur probabile, quod qui sic jurasset, non obligaretur hæredibus Titii vel latronis. *Nec refert*, quod hæres ex dispositione Juris censeatur esse eadem persona cum eo, cujus est hæres, *nam hoc tantum est*, ubi Jus ita disponit, seu in ordine ad Jura & actiones, quæ transire debent ad hæredem, hic autem nullum erat Jus vel actio in Titio aut latrone, quæ ad hæredem posset transire.

343 §. 6. Si Cajus juravit non repetere debitum à Titio, *Azor L. II. c. 8. q. 5.* putat Cajum posse repetere ab hæredibus Titii, sed melius negat *Sanch. n. 4*, tum quia Titius videtur fuisse absolute liberatus à debito, ergo & hæredes; tum etiam, quia obligatio Juramenti transit ad hæredes ejus,

cui

cui juratur, saltem quoad Jura & actiones justas huic competentes.

§. 7. Qui ratione officii Juramento se obstrinxit 344 ad aliquid, si dimittat officium, absolvitur Juramento, quod officio erat annexum, *Sanch. n. 10*; similiter qui alicui personæ juravit obedientiam propter officium vel dignitatem, quam illa habebat, si persona, cui juravit, amittat dignitatem, non amplius illi tenetur, attamen tenetur ejus successor eandem dignitatem habenti. *Nec obstat*, quòd aliquando Juramentum exigatur à successore, *nam hoc est ad majorem solennitatem vel ad renovandam memoriam, Sanch. à n. 7. Laym. Castrop. Gob. supra.*

§. 8. Juramentum ex neutra parte est ita personale, 345 quin possit fieri & acceptari per Procuratorem, *Sanch. à num. 17. Castrop. p. 12. Dicast. n. 438.* aliique passim.

Q. 95. *Si ad me dicas, adjuro te in virtute Dei, 346 per nomen Dei, per salutem tuam &c, an tenear.* R. Vi adjurationis tuæ ad nihil teneor, quia non habes potestatem me obligandi, neque teneor acceptare illam interpositionem divinæ authoritatis, *ita Tamb. c. 8. §. I. n. 3.*

DUBIUM VI.

Quibus casibus excusetur ab impletione, qui in promisorio juramento obligationem contraxit.

Resp. Tales casus præter ea, quæ ex superioribus 347 colliguntur, à *Tolet. & Cajet.* recensentur isti: I. Si quod bonum erat tempore Juramenti, propter circumstantias, postea fiat illicitum, vel vanum, vel impeditivum majoris boni, vel

22 vel melius sit omitti quàm impleri. *Sanch. L. 3. c. 15.*
 23 II. Si Juramentum mutes in opus aliud aperte
 24 melius, & Deo gratius: id enim quisque per se
 25 potest, ut habet *Tolet. c. 13.* Excipe tamen semper,
 26 si quid in hominis commodum jurâsset; nec enim
 27 Deus illum vult defraudari. III. Si notabiliter
 28 mutetur status rei; ut si v.g. jurâsset aliquem
 29 punire justâ punitione, is autem supplex veniam
 30 peteret & ageret pœnitentiam, posses ei sinè peri-
 31 culo condonare; quia Juramentum obligabat
 32 servato eodem statu, in quo non pœniteret,
 33 *Laym. L. 4. T. 3. c. 9.* IV. Si res jurata facta sit inutilis
 34 ad intentum, maximè si magis illius destructiva,
 35 ut si v.g. ex correctione impœnitentis filii nota-
 36 retur is magis destruendus quàm emendandus;
 37 aut si turbanda familia; secuturæ rixæ cum
 38 uxore; & sic præstet non corrigere, *Regin. Lib. 18.*
 39 *n. 56. Bonac. T. 2. D. 4. Q. 1. P. 14.* V. Si ita ferant
 40 conditiones illæ, quas in quovis promisorio
 41 Juramento tacitè subintelligi natura & Doctores
 42 docent: tales autem sunt, ut *Lay.* dicit *L. 4. T. 3. c. 9.*
 43 1. Si potero. 2. Salvo Jure Superioris. 3. Nisi res
 44 notabiliter mutetur. 4. Nisi obligatio tollatur
 45 De quo sequens Dubium.

A D D E N D A.

348 Q. 96. *Quandonam præterea sit excusatio à Jura-*
mento propter conditiones in Juramento inclusas.
R. §. 1. Ob primam conditionem, si potero, Officialis,
qui generaliter juraverit se procuraturū commoda
sui Principis, & impediturum damna, non censetur
voluisse Juramentum suum extendere ad omnia,
non enim ita potest; & quamvis posset, non cense-
tur intellexisse, nisi ea, quæ ad officium suum
spectant, ita *Less. in Auct. v. Restitutio. Cas. 15.*

§. 2. Ob secundam conditionem, *salvo Jure* 349
Superioris, nullum Juramentū obligat ad aliquid,
 quod est contra Jus commune, Decreta Concilio-
 rum, Pontificum aut Superiorum, quia autoritas
 Superioris semper censetur excepta circa materiam
 illi subjectam, *Lesf. v. Religiosus. Caf. 5. & 15.*
Suar. L. 2. c. 20. n. 2. Castrop. d. 2. p. 8. à n. 2. Tamb. §. 5. n. 3,
 ubi cum aliis docet, non tantum Ecclesiam, sed
 etiam Principes habere potestatem remittendi
 obligationem talium Juramentorum; possuntque
 præterea, ut ostendit *Castrop. p. 13. n. 2,* materiam
 antecedenter reddere ineptam Juramento, aut
 etiam jurantem reddere incapacē Juramenti, quod
 an factum sit, colligendū est ex dispositione Juris.

§. 3. Si Juramentum sit contra Leges civiles 350
 prohibentes vel jubentes & latas pro communi-
 tate, non obligat, ita *Sanch. L. 3. c. 9. n. 29.* & alii
 communiter: imò etiam si latæ essent in bonum
 privatorum tantum, & agere contra eas de se
 nè veniale quidem peccatum esset, tamen adhuc
 probabile est non obligare, quia contravenire illis
 redundaret in damnum publicum, ita *Castrop. n. 6.*
 contra *Sanch. n. 35. & c. 12. n. 44.* Si autem Leges illæ
 sint tantum permittentes, teneris Juramento; hinc
 obligaris Usurario solvere pretium promissum
 pro mutuo, si jurasti te soluturum, id enim Lex
 permittit, ita *Tamb. n. 42. & 44. Dicast. d. 3. n. 216.*
 citans plurimos, dicensque esse certissimum,
 ex quo infert num. 257, etiam teneri te, si jurasti,
 dare pecuniam latroni, licet injustè extorserit
 Juramentum: Quòd si Leges prohibentes, tantum
 ideo prohiberent, quia præsumitur subesse fraus
 & injuria, si hæc absint, Juramenta non censebun-
 tur esse contra Leges prohibentes, sed obligabunt,
 ita *Tamb. num. 48.*

§. 4.

351 §. 4. Si Lex vel Superior solum actum jurand
prohibeat ; materiam autem relinquat aptam
& jurantem capacem ad jurandum , si jure
facit quidem illicitè, attamen validè, hinc obliga-
tur, non aliter, ac si quis jurâset se non juraturum
& nihilominus postea juraret, *Sanch. c. 12. num. 3.*
Tamb. num. 4.

352 §. 5. Tertia conditio est , *nisi res notabiliter*
mutetur , tum autem res notabiliter mutatur
inquit *Gob. T. II. n. 503*, quando tanta fit mutatio
quanta sufficeret ad revocandam promissionem
non juratam , quia Juramentum regulatur
secundùm conditiones & qualitates actûs, cui adji-
citur, uti dictum est n. 315. & latè probant *Suar. c. 32.*
Sanch. de Matr. L. 1. d. 52 ; excipe, nisi quis apponat
Juramentum , quo velit includi conditiones
alioqui exclusas, aut excludi solitas includi, ita *Les.*
Addunt *Gom. Sanch. Castrop. Ills. T. 5. n. 74*, si finis
deficeret, vel oppositum fieret utilius ad finem,
deficere obligationem , quia videtur includi
hæc conditio, si ejus executio fit utilis, vel omissio
non fit utilior ad finem intentum.

353 §. 6. Ob quartam conditionem, *nisi obligatio*
tollatur, plurima Juramenta cesant, v. g. Parentum
vel Dominorum de puniendis filiis aut servis; item
puerorum de accusando Condiscipulo ; item
Nobilium de non præveniendò in egressu vel
ingresso, nam vel ab initio non obligant, quia sæpe
deest intentio jurandi, estque tantùm comminatio;
sæpe etiam sunt de re inutili , atque etiam inde
facilè excusantur, tum quia frequenter fiunt ex ira
vel passione, animòque vindictæ, & ut sic sunt
de re venialiter saltem mala, tum ob alias causas,
quas hic refert *Busenbaum*, ita post alios *Gob. n. 52.*

De cetero si v. g. punitio vel accusatio jurata cederet in Dei obsequium vel commodum tertii, nec similis causa excusaret, omnino obligarent talia Juramenta.

DUBIUM VII.

Quomodo obligatio Juramenti tollatur per irritationem, dispensationem, commutationem & remissionem.

Resp. De hoc ex conditionibus *Dub. VI. in fine* ^{cc 354} positus & potestate Superiorum in suos ac suorum vota, *Leyn. L. 4. T. 3. c. 11. & alii* ^{cc} communiter hæc tradunt.

I. Quod spectat ad irritationem. Irritare & annullare potest Juramentum omnis is Superior, Maritus, aut Dominus, qui & quomodo irritare potest suorum vota. *Sanct. L. 3. c. 19. num. 7. Suar. Azor, Fill. L. 25. c. 9. q. 9. Vid. Caput seq.*

II. Posiunt & iidem irritare Juramenta promissoria facta in gratiam hominis, quotiescunque ipsam promissionem seu contractum infirmare iis concessum est.

III. Quoad dispensationem; quicumque habet potestatem ordinariam vel delegatam, vel privilegium disponendi in votis, potest in iisdem dispensare, etiamsi jurata sint.

IV. Quoad commutationem; eadem est ratio, quæ de dispensatione.

V. Quod attinet ad remissionem, sive relaxationem; Juramentum factum in favorem hominis non potest relaxari, nisi ab eo, cui factum est, aut cui is & promissa materia subjecta est.

VI.

- » VI. Et is quidem potest remittere, et si talis favor
 » ei juratus esset propter DEUM ; v. g. si quis
 » propter Deum jurasset pauperulæ eam ducere,
 » potest ipsa Juramentum illud relaxare, ut habet
 » *Navar. & alii contra Sotum & Sylv.*, quia
 » licet Juramentum principaliter factum sit
 » propter Deum, quia tamen executio est in favore
 » hominis, ab hominis etiam voluntate dependet.
 » VII. An etiam civilis potestas relaxare possit
 » Juramenta suorum subditorum in tempora-
 » libus, quando justa causa subest, v. g. quia metu
 » vel per aliam injuriam extorta sunt, contro-
 » vertitur : Alii negant, alii ajunt, apud *Laym.*
 » Probabile est, quod docet *Sanch. L. 3. c. 12.*
 » cum *Suar.* non posse relaxare directè, sicut
 » potestas Ecclesiastica, quando dispensat, sed
 » tantùm indirectè, v. g. ratione materiæ ; vel
 » supplendo vicem ejus, cui juratum est, & qui
 » remittere debebat. Plura ad forum externum
 » spectantia circa Juramentum *vid.* apud *Laym.*
 » *suprà Cap. 11. Bonac. d. 4. q. 1. p. 17.*

A D D E N D A.

- 355 Q. 97. Quid circa illas deobligationes Juramenti
 sit præterea advertendum. R. Seqq. §. 1. Docent AA.
 gravissimi cum *Moya T. 2. d. 1. q. 3. Illung T. 5. n. 70.*
Sanch. de Matr. L. 8. d. 2. n. 18. Castrop. P. 11. ante n. 1.
Tamb. c. 7. §. 3. n. 11. Gob. n. 508. Belleg. p. 3. Sect. 12. q. 1.
 Juramenta quibus nullum Jus homini acquiritur,
 habere rationem voti, ideóque posse, sicuti vota,
 dispensari vel commutari. Vide dicenda num. 555.
- 356 §. 2. Juramenta, quibus vendentes jurant
 non vendere minori, vel ementes non emere
 majori pretio, secundùm *Tamb. L. 3. c. 3. §. 5. num. 49.*
 non obligant, quia sunt de re prorsus indifferenti,
 non in honorem Dei vel utilitatem Proximi.

sed propriam tantum : inde infert, licet obligarent, hanc obligationem posse quemque sibi remittere, nam §.2. n.5. docuerat cum *Tancr* : si quis in suum commodum aliquid jurasset, v. g. ire Romam ad accipiendam sibi pecuniam, posse sibi ipsi remittere hoc Juramentum; sed quoad hoc postremum merito contradicunt *Abbas, Suar. c.12. n.24. Illf. n.74*, nam ideo potest remittere alius, in cujus favorem est juratum, quia Juramentum includit conditionem, si alter voluerit, hoc autem non est, si quis in utilitatem suam juraverit, quia diceret, *Testor Deum me hoc facturum, si facere voluero*, quod esset nugatorium, & contra finem Juramenti, quo quis vult stabilire voluntatem suam, ut non liceat pro libitu velle oppositum.

§.3. Docent aliqui, licet votum v. g. Castitatis sit reservatum, non ideo reservatum esse Juramentum de castitate servanda, sed de hac sententia postea feremus judicium num. 555.

§.4. Licet Juramentum sit factum principaliter propter Dei cultum & honorem, si tamen cedat in utilitatem hominis, à quo fit acceptatum, non potest dispensari vel commutari sine hujus consensu, uti præter *Busenb. tenent Tab. Arm. Sayr. Lop. Viryald. Suar. Sanch. Less. Escob. Malder. Dian. Mendo*, quoscitant & sequuntur *Lug. de Just. d. 23. n.94. & Moya q. 2. n. 3. q. 5. n.6*; & postea in simili dicetur de voto à n.532, quæ intellige, si illi tertio per suam acceptationem sit Jus aliquod acquisitum, uti ibi explicabitur : Si tamen talis jurans fuisset impubes, posset ejus Juramentum irritari, uti rectè *Less. L.2. de Just. c.17. n.51*, & colligetur ex dicendis num.488. E. contrà, si homo ille remittat, desinet obligatio, etiam si esset ad causam piam, uti etiam docent præter *Busenb. Sanch. de Matrim. L.1. D.52.*

& hic L. 3. c. 20. n. 7. Tamb. c. 7. §. 2. quod Gobat n. 508 dicit esse practicè tutum : *Nec obstat*, quod opponit *Suar.* L. 2. c. 39. num. 8, nempe hominem non potest cedere Juri, quod acquirit Deus, ergo tantum poterit reddere pecuniam, postquam ex vi Juramenti acceptaverit, *nam contra est*, quod Jus Dei habeat essentiali dependentiam à voluntate hominis, cui juratum est, non enim volebat se obligare Deo, si homo recusaret vel remitteret, ergo si homo remittat, desinit Jus Dei. Vide p. 2. n. 74.

359 §. 5. Si Juramentum interponatur de non petendo dispensatione vel relaxatione Juramenti, communis est sententia, quod tale Juramentum sit invalidum, quia quando est causa petendi (peti autem non potest sine causa) utilius est melius est peti quam non peti; hinc illud ultimum Juramentum tantum erit confirmatio prioris, *ita Covar. Az. Dian. P. II. T. 2. R. 35. Sanch. hic L. 4. c. 8. n. 1. contradicunt tamen etiam probabiliter Suar. de voto L. 2. c. II. n. 6. Et Castrop. T. 15. D. I. P. 8. §. 5. n. 4.*

C A P U T III.

De voto.

D U B I U M I.

Quid sit votum & quotuplex.

360 **R** *Est.* 1. Est promissio facta Deo, deliberata de bono possibili, & meliore. *D. Th. 2. 2. q. 58. v. Sanch. & Laym. L. 4. T. 4.* Unde patet quod Votum sit actus latræ soli Deo debitus

Qua

Quare dum vovemus quiddam Sanctis, sensus est, ^{cc} voveri ea Deo in honorem simul Sanctorum, ^{cc} sicut templa & altaria ædificam⁹ Deo in eorundē ^{cc} honorem. Porro ex singulis particulis datæ defi- ^{cc} nitionis, multi casus resolvuntur, quos, ut vitetur ^{cc} confusio, & consulatur memoriæ, separatis dubiis ^{cc} proponam.

*Resp. 2. Dividitur Votum, I. In Absolutum, & ^{cc} Conditionatum. Illud est, quod fit finē ulla condi- ^{cc} tione, ut, voveo eleemosynam: hoc autem, quod fit ^{cc} cum conditione, ita ut nisi hac positâ non exurgat ^{cc} obligatio, ut, voveo eleemosynam, si sanitati resti- ^{cc} tuar; vel (quod dicitur pœnale) voveo facere ^{cc} disciplinam, si hoc fecero. II. In Solenne, & simplex: ^{cc} Illud est, quod ut tale acceptatur ab Ecclesia, & ^{cc} sunt hæc duo; votum castitatis, quod majore ^{cc} ribus Ordinibus annexum est; & votum profes- ^{cc} sionis religiosæ. Simplex autem votum est ^{cc} omne aliud, quod talem solennitatem non habet. ^{cc} Ubi sciendum, quod votum solenne reddat ^{cc} personam Jure inhabilem ad contractus vel actus ^{cc} contra votum, ut ad matrimonium vel domi- ^{cc} nium bonorum habendum, prout *vid. infra* L. 4. ^{cc} c. 1. in *Tract. de statu Relig.* Simplex autem ^{cc} tale votum, v.g. castitatis, (excipio, quod in Socie- ^{cc} tate J E S U emittitur post Novitiatum) aut ^{cc} ingrediendæ Religionis, etsi reddat contractum, ^{cc} v.g. Matrimonii illicitum, non tamen invalidum. ^{cc} *Vid. infra* L. VI. de *Matrimon.* III. In Reale & ^{cc} Personale: Illud est, cum pecunia, vel alia res ^{cc} externa pretio æstimabilis promittitur; ut calix, ^{cc} eleemosyna: hoc autem, cum aliqua hominis ^{cc} actio, vel cessatio ab actione, ut votum Jejunii, ^{cc} peregrinationis, abstinentiæ à lusu. His aliqui ^{cc}*

» adjungunt *Mixtum* ex utroque; ut si voveas peregrinationem cum oblatione alicujus rei, v. *Lesf.*
 » *Lib. 2. Cap. 40. Dub. 6.*

A D D E N D A.

361 Q 98. *An propositum firmum sit votum, vel inducat aliquam obligationem. R.* Non est votum, quia in proposito deest promissio & animus se ex vitalis actus obligandi: major difficultas est, an per tale propositum inducatur saltem sub veniali obligatio, de quo tres sunt sententiæ, *prima* absolute affirmat, quia sic proponens videtur se saltem obligare ex virtute constantiæ & fidelitatis; ita aliqui apud *Sanch.* hic L. 4. c. 1. n. 21. *Secunda* absolute negat, quia propositum non est Lex, neque fit ex voluntate se obligandi, constantia autem & fidelitas tum tantum obligant, quando bonum propositum aliunde est obligatorium, ita *Sanch.* supra. *Tamb.* L. 3. c. 11. n. 2. aliique communiter. *Tertia* sic distinguit, si cum causa mutetur, non peccas, quia prudentis est, ubi est causa, etiam immutare mentem; si autem mutetur sine causa, peccas venialiter, quia inordinatum est & contra rectam rationem ita leviter recedere ab inspiratione divina vel ab inchoato bono, deinde saltem est actus otiosus, ita *Suar.* de Relig. T. 2. T. 6. L. 1. c. 2. n. 7. *Castrop.* T. 17. D. 1. P. 2. n. 3. *Lugo* d. 23. n. 1.

362 Q. 99. *Per quid propositum distinguatur à promissione. R.* Per hoc, quod propositum contineat solam intentionem faciendi opus, promissio autem superaddat voluntatem obligandi se alteri, ita *Castrop.* supra: addit *Lugo* in *Resp. Mor.* L. 6. d. 8. n. 6, quod promissio obliget, non ex sola veracitate, quæ jubet verba conformari cum mente, sed etiam ex fidelitate, quæ postulat facta conformari cum verbis; è contrà propositum non inducit oblig-

obligationem ex fidelitate, nam proponens tantum sic dicit: *Jam est in me voluntas orandi Deum cras,* & hunc sola veracitas obligat, ut verba conformet menti, id est, ut jam voluntatem habeat **DEUM** cras orandi; quod si postea voluntas mutetur, facta non conformabuntur cum verbis, neque ipse vi propositi præcisè ad hoc tenebatur, ex quo sequitur, si quis in gravi morbo constitutus dicat: *Quando DEUS mihi restituerit sanitatem,* ego vivam caste, talis non vovet, sed tantum proponit: Item, si Pœnitens Confessario nolenti absolvere sic dicat, *absolve, promitto tibi sedenti hîc loco Dei,* quod hoc peccatum nolim amplius committere, talis pœnitens non videtur vovere, quia ordinariè tantum est animus manifestandi serium propositum illi, à quo Dei vices gerente petitur absolutio. Vide dicenda p. 2. n. 764.

DUBIUM II.

Quæ requiratur voti deliberatio & intentio.

Resp. Cùm voti obligatio sit gravissima, ^{cc 363} requiritur intentio, deliberatio, & libertas ^{cc} perfecta, quâ quis liberè & directè in se ^{cc} voluerit promittere, cum animo se obligandi. ^{cc} Ita Doctores communiter. Lesf. Bonac. d. 4. q. 2. p. 1. ^{cc} Unde resolves,

I. Ætas & usus rationis ad vovendum ea suffi- ^{cc} cit, quæ satis est ad peccatum mortale, perfecto ^{cc} actu humano, & directo in se volitum. Excipe ^{cc} tamen votum solenne Religionis, quod inva- ^{cc} lidum est ante certam ætatem.

II. Non obligat votum factum cum semi- ^{cc} plena animadversione vel deliberatione, v. g. ^{cc} ex repentino animi motu vel consuetudine, ^{cc}

» linguâ mentem præveniente , vel ex calore
 » iracundiæ rationis usum auferente. *Azor, Sanch.*
 » *Trull. Lib. 2. Cap. 2. D. 1. n. 3.* Ubi notat, non esse
 » sufficiens indicium, quòd defuerit perfecta ratio
 » vel deliberatio , si voventem facto voto me
 » pœniteat : item motum iræ rarò & vix unquam
 » impedire usum rationis.

» III. Quòd si is, qui scit se vovisse, dubitet
 » an cum sufficienti deliberatione & usu rationis
 » ob defectum ætatis, si quidem vovit ante septennium,
 » votum non obligat, nisi constet de sufficienti
 » rationis usu ; quia Jus in tali non præsumitur
 » & possessio stat pro libertate. Si verò post septennium
 » vovit, obligat ; quia possessio est pro voto
 » cum præsumatur usus rationis, nisi constet oppositum.
 » Si denique dubitet , utrùm ante septennium
 » post septennium voverit, teneri voto vult *Sanch.*
 » & *Palaut* : negat *Diana*.

» IV. Vota facta in ebrietate , etiam antea
 » prævisa, & sic volita in causa, non sunt valida
 » cum non sint volita in seipsis & directe in
 » bonum autem non consurgat nisi ex integro
 » causa : quamvis ad peccatum factis sit voluntas
 » rium indirectè & in causa. *Laym. L. 4. T. 4. c. 1. n. 1.*

» V. Vota facta in metu, non incusso ad hoc ipsius
 » ut votum extorqueretur, valida sunt ; quia facta
 » simpliciter voluntaria & deliberata : facta autem
 » in metu injustè incusso ad ipsum votum extorquendum,
 » invalida sunt ; ex communi ; non quia
 » non sint voluntaria, sed quia vel Jus ea irritum
 » vel DEUS non acceptat, ne det vim injuriam
 » coactioni ; idque, sive metus sit gravis, sive levis
 » dummodo quis formaliter ex solo tali metu
 » voveat. *Suar. de Voto Lib. 1. Cap. 8. Sanch. Fill. T. 1. Cap. 1.*

VI. Quoad vota emissa ex errore, si error fuerit circa substantiam materiæ promissæ, vel circa conditionem substantialem, vel circa finem siue rationem formalem ac motivum vovendi, votum nullum est: ut v. g. 1. *Circa substantiam*; si quis voveret certum aliquem suum calicem, quem putat argenteum, cum sit aureus, vel se ingressurum certum Monasterium, putans esse Ordinis S. Benedicti, cum sit Carthusianorum. 2. *Circa conditionem substantialem*; si quis, v. g. voveret se ingressurum Monasterium, ubi putaret religiosam disciplinam & essentialia Religionis servari accuratè, & tamen non ita esset; vel si voveret peregrinationem ad limina Apostolorum, putans tantum distare centum milliaribus, cum tamen distarent trecentis. 3. *Circa causam finalem*, si quis v. g. voveret aliquid in gratiarum actionem pro sanitate Parenti reddita, & is re ipsa non fuisset ægrotus, vel esset mortuus. Et ratio nullitatis talium votorum est, quia hic deficit liber consensus, qui non fertur in incognitum; & nihil est tam contrarium consensui, quam error. *Fill. T. 26. c. 1.*

VII. Vota, quæ eduntur post Novitiatum in quocunque approbato Ordine, instar matrimonii carnalis, non sunt irrita ob ullum errorè, nisi solum substantialem circa substantiam.

VIII. Si error circa conditionem substantialem sit de re parvi momenti, non redditur votum irritum; ut si iter peregrinationis, quam quis vovit, sit paulò longius quam putabatur, quia parum reputatur pro nihilo. Item si error sit tantum circa causam impulsivam, valet votum, quia illa est tantum causa secundaria, quâ sepositâ actus est sufficienter voluntarius

» secundum substantiam. Neque talis error in ceteris
 » contractibus actum vitiat: v. g. vovit aliquis
 » peregrinationem Romam, studio colendi Deum,
 » & simul etiam habuit causam secundariam
 » impulsivam, ut inviseret fratrem, quem putavit
 » esse Romæ; quem etsi intelligat deinde istum
 » non esse, non ideo desinit obligari voto. Ex
 » ex his patet, quomodo intelligendum sit, quomodo
 » dici solet, vota non obligare ultra intentionem
 » voventis. *Sanch. Lib. 4. Cap. 2. Less. Lib. 2. Cap. 40. d. 4.*
 » IX. Ad votum non sufficit nudum propositum
 » licet firmissimum, quia qui tantum proposuit
 » non tenetur sub peccato præstare; qui autem
 » promisit, obligatur sub peccato, & nisi præstet,
 » agit contra fidem Deo datam. *Bonac. Tom. 1.*
 » *d. 4. q. 2. p. 1. Laym. l. c.*
 » X. Ad votum aliquando sufficit promissio
 » implicita, ut patet in susceptione Ordinum
 » sacrorum: ubi licet non dicatur, *voveo*, vel
 » *promitto castitatem*, votum tamen hoc fit impli-
 » citè, hoc ipso, quod sciens Ecclesiam annexis
 » iis Ordinibus istud votum, eos suscipis. An verò
 » si quis planè id ignoraret, adhuc censeretur
 » vovere ex implicita intentione, dubium est.
 » Aliqui ajunt, aliqui probabilius negant,
 » dicuntque talem teneri ad castitatem, non
 » ex voto, sed ex Ecclesiæ Præcepto. *Sanch. de Matr.*
 » *L. 2. d. 27. num. 11. Bonac. q. 2. p. 1. & communiter.*
 » XI. Si quis haberet intentionem promit-
 » tendi quidem, sed tamen se non obligandi,
 » nullum esset votum, secundum *Navar. Sylv.*
 » *Sanch. n. 27. Less. Dub. 1. n. 6. Bon. & alios contra Cap.*
 » quia talis non vult vovere, cum opponat
 » conditionem contra substantiam actus. Unde
 » *Lugo d. 23. de Just. Sect. 1. & alii contendunt*
 » talem

talem non posse dici promittere. Verùm videtur esse quæstio de nomine. Si verò haberet animum vovendi, & se obligandi, non tamen implendi, tunc etiam graviter peccaret, & votum esset validum. *Sanch. Fill. Bonac. p. 1. n. 14. Laym. & alii.*

A D D E N D A.

Q. 100. *An voveat, qui sic dicit, ô Domine! 364*
redde mihi sanitatem, & vivam castè. R. Pendet ab intentione dicentis, quæ consulenda est: Quantum autem verba sonant, videtur esse votum, ita *Cajet. Nav. Sanch. L. 4. c. 1. n. 35. Gob. T. II. à n. 14.* ratio est, quia ad votum non requiritur, ut dicat expressè, promitto, voveo, me obligo &c, sed satis est, quòd hoc dicat implicite vel æquivalenter, jam verò hæ locutiones conditionatæ, *faciam hoc, si des illud*, cui videtur æquivalere locutio istius hominis, quando fiunt alteri, & junguntur cum intentione impetrandi ab eo hoc, quod petitur, induunt rationem pacti, adeoque inducunt obligationem reciprocam volentis impetrare, uti si quis dicat, *si me docueris artem, dabo centum aureos*, patetque hoc ex Jure, in quo hæ locutiones, *do ut facias, facio ut des*, &c, sunt contractus innominati, ergo in dubio, an utens illis verbis habuerit intentionem se obligandi, præsumendū est habuisse, quia dixit verba, quæ de se pactum significant.

Q. 101. *An ad obligationem contrahendam requi- 365*
ratur, ut vovens sciat, quid sit vovere. R. Requiritur rectè tamen notat *Tamb. L. 3. c. 12. §. 1. n. 5*, si scias naturam voti esse, quòd adducat obligationem, vel si hoc nescias, si tamen scias, quid sit vovere, & voveas juxta modum ordinarium, quo alii vovent, te obligari, quia implicite habes intentionem te obligandi, hoc ipso quòd habeas intentionem vovendi,

neque ad valorem voti requiritur plus, quam virtualis intentio. Ex his resolvuntur sequentes casus,

366 Berta novem annos nata, ut artem, quam discerebat, posset perfectè capere, vovit omni Sabbatho audire Missam, tamen nihil cogitavit de Deo vel Sanctis, quibus promitteret, nec scivit distinctionem inter proponere & vovere, & quantum meminuit, non cogitavit de obligatione sub peccato meminit tamen, quòd primo Sabbatho voluerit Missam audire, putans se peccaturam etiam graviter, si non audiret; rogata, cur, dicit, ita mihi inciderebat: *Quæritur*, an Berta censenda sit vovisse & teneri voto. Pro parte negativa est, quòd non videatur scivisse, quid esset vovere, nec agnovisse obligationem voti: Pro affirmativa est, quòd primo Sabbatho putarit se peccare graviter, si non audiret Missam, ergo agnovit obligationem non aliunde ortam quàm ex suo voto, ergo præsumitur, cum voveret, apprehendisse saltem implicitè obligationem; deinde cum per auditionem Missæ vellet obtinere perfectam cognitionem artis, utique à Deo seu per gratiam Dei, ergo saltem obscure id promisit Deo. & Omnibus consideratis videtur hoc votum esse saltem dubium, & consequenter non obligare, secundùm dicenda n. 382, nam licet apprehenderit se peccaturam, id frequenter evenit rudibus, etiam si fecerint nudum propositum ad honorem Dei, & tunc jubemus eos deponere conscientiam erroneam, ac judicare, se non obligari sub peccato.

367 Titius absoluto anno probationis accedit ad altare vota professurus coram Prælato, quæ etiam ex Scripto recitavit, sed ita turbatus, ut nullam formalem deliberationem vel advertentiã habuerit.

imò putat se voluntariè distractum fuisse: *quæritur*,
 an ea vota sint valida. R. Affirmativè cum *Tambur.*
Gob. n. 173. Illsung T. 5. n. 87, quia adfuit deliberatio
 virtualis, nam ex formali deliberatione præterita
 secuta est externa emissio professionis, tanquam
 effectus deliberationis formalis, quo actu externo
 posito priùs resultat obligatio voti, fundata
 in priori voluntate virtualiter manente, quæ
 si virtualiter non maneret, v. g. si talis profitens,
 quando profiteretur, esset inops mentis, professio
 esset invalida, nec oriretur obligatio, nisi fortè,
 inquit *Suarez*, quando fuisti compos mentis,
 prævidisses te eo tempore fore impotem, & tamen
 voluisses obligari positâ prolatione verborum
 veluti conditione, licèt poneretur cum impotentia
 mentis, probabile enim videtur te tum obligandû:
 unde resolvitur hic casus,

Cajus sciens se solere in ebrietate multa vovere, ^{368.}
 nihilominus se inebriat: *Quæritur*, an teneatur
 ad talia vota. R. Si ante ebrietatem consensit
 in eam obligationem, posito quòd in ebrietate
 promitteret, tenetur; si autem non consensit,
 non tenetur, quia tum nequidem adest
 virtualis intentio seu voluntas vovendi, ita
 cum aliis *Gobat* suprâ, *Illsung* num. 86. Si dicas,
 si se inebriet & in ebrietate occidat, quamvis antè
 non consenserit in illud homicidium. R. Dispari-
 tatem esse, quòd bonum, quale est votum, fit
 ex integra causa, malum autem, quale est homi-
 cidium, fit ex quolibet defectu, hinc qui vult
 actum malum, quem per se comitatur alius actus
 malus, vult utrumque; qui autem vult promissi-
 onem verbalem tantùm, non ideo vult votum,
 quia

quia non ideo vult obligationem, neque per hoc
habet intentionem votendi.

369 Q. 102. *Quomodo peccet, qui vovet fictè
absque deliberatione.* R. §. 1. Qui fictè vove
in professione Religionis vel susceptione maio
rum Ordinum, peccat graviter, quia in re gravi
illudit Religioni vel Ecclesiæ, nisi fortè gravis metu
causam det æquivocandi: extra hos casus, verba
liter tantùm vovere aut vovere finè animo se obli
gandi, est peccatum, quia est inordinatum, quò
verba non convenient menti; est tamen veniale
tantùm, quia non irrogatur gravis injuria Deo
coram quo nulla datur fictio vel deceptio.
vovere autem finè animo exequendi, est grave
vel leve, prout materia est gravis vel levis.

370 §. 2. Si materia sit levis, *Valent. & Sanch.* putant
nullum fore peccatum vovere finè deliberatione,
eò quòd ad rem parvam non requiratur matura
deliberatio, *Castrop. T. 15. D. 1. P. 4. n. 5.* meliùs dicit
esse peccatum, quia cum votum inducat obligatio
nem Religionis, inordinatum est & indecens
finè prudentia & discretionem velle illam subire;
est tamen semper veniale tantùm, licèt materia
sit gravis, quia nihil abest nisi prudentia, ex cujus
defectu non est mortale. *Si dicas cum Suar:* expo
nit se periculo peccandi mortaliter, id est, vovendi
graviter illicita: R. Qui semiplenè apprehendit
votum, etiam semiplenè apprehendit periculum
vovendi graviter illicita, qui autem ex semi-plena
advertentia se exponit periculo peccandi, non pec
cat mortaliter, ergo. Deinde ubi tantùm est semi
plena libertas, re ipsa non vovetur, uti dicitur
num. 380, ergo nec est periculum vovendi illicita.
Videri potest *Illsung Tract. 5. num. 77.*

Q. 103.

Q. 103. Quid præterea notandum sit circa errorē 371
in fine voti. R. Seqq. §. 1. Finis voti est triplex,

1. communis omnibus votis, est divinus cultus & honor, qui si deficiat, votum est irritum. 2. Specialis, qui est intrinsecus materiæ promissæ, & si hic deficiat, mutatur objectum promissum, & consequenter cessat promissio. 3. Est extrinsecus, qui per votum intenditur obtineri, ideóque si per votum obtineri non possit, votum cessat.

§. 2. Si essent duo extrinseci fines voti, 372
quorum unus obtineri posset, alter non posset, si ita vovisti divisibiliter, ut etiam deficiente alterutro vovisses, teneris voto; si neuter fuit seorsim sufficiens ad te movendum, quolibet deficiente non obligat votum; occasio autem voti vel causa impulsiva dicitur, quod te ad celerius & libentius vovendum excitavit.

§. 3. Si misericordiâ motus erga alium, quem 373
videbas in lacero hâbitu, vovisti ei dare eleemosynam, si pauper non est, non teneris, quia finis intrinsecus eleemosynæ est sublevatio alienæ miseriæ, quæ hic non erat.

§. 4. Titius vovit Cajo pauperi dare eleemo- 374
synam, & Cajus paulò post ditescit per inventum thesaurum, Sempronius putans Cajum adhuc esse pauperem etiam vovet Cajo dare eleemosynam: postea iterum subito depauperatur Cajus: In hoc casu Titius tenetur voto, quia tempore voti causa finalis subsistebat, quamvis autem per tempus cessarit, postea reviviscit, ergo & redit voti obligatio: Sempronius non tenetur, quia tempore voti causa finalis non subsistebat, nec fiebat votum pro sequenti tempore.

§. 5. Adolescens ob periculum seductionis vovet 375
per integrum annum non ingredi domum A,
quia

quia putavit in ea esse procacem puellam, sed error fuit, nam puella talis prius eò veni post mensem, hic Adolescens tenetur votum ad vitandam domum illam, quia executio votum complectebatur successionem temporis per integrum annum, ergo obligat pro ea parte, pro qua verificatur causa finalis ipsius, quæ est præsentis procacis puellæ in ea domo. *Confirmatur*: Qui voverat per totum annum emanere, ita ut vellet emanere nunc ob causam nunc præsentem ob futuram autem causam vellet emanere sequenti tempore, ergo cum sequenti tempore causa subsistat, etiam subsistit votum. Vide dicendum à num. 406.

376 §. 6. Sponsa putat se teneri Sponso revelando tactus illicitos cum alio habitos, quia autem ipsa valde pudet, vover Religiosum Statum ingredere ne id revelare cogatur: *Dico* votum esse nullum quia est error circa finem & motivum: Si tamen ex devotione & affectu vovisset Religionem, erronea illa persuasio obligationis hoc tantum effecisset, ut citius & libentius voveret, votum valere.

377 Q. 104. *Qualis debeat esse circumstantia cujus ignorantia vel error possit invalidare votum*
 R. §. I. Debet esse magni momenti; quando autem & qualis illa fit, iudicio prudentum relinquuntur. *Mol. & Gob. T. 9. n. 55.* dant hanc regulam, si ignorantia sit talis circumstantia, quæ homines similis conditionis solet à vovendo retrahere, censendum est hunc voventem non teneri voto, quia censendum est non voluisse se aliter obligare, quam soleant alii suæ ætatis, sexus, conditionis; si verò non potest constare, quid homines similes in tali casu soleant facere, tunc quoties vovens potest ex aliquo suo actu aut ex fine voti verosimiliter conjicere

dum promisit, ita fuisse actu constitutum, ut promissurus non fuisset, si circumstantiæ illæ cognitæ fuissent, liberandus est obligatione: hinc

§. 2. Cajus lustrans Carthusiam recreatur ³⁷⁸ silentio & modestiâ Religiosorum, ideóque vovet ingredi, putat tamen illos, sicut alios, vesci carnibus: *Dico*, non obligari voto, quia est error circa circumstantiam magni momenti. Similiter Titius vovet huic pauperi dare eleemosynam, quem postea rescit esse improbum, hinc vellet non dare: *Dico*, teneri dare, quia circumstantia improbitatis ab eo ignorata censeri debet parvi momenti, cum improbo æquè ac probò fieri possit eleemosyna. *Nec obstat*, quòd non vovisset, si scivisset esse improbum, nam nihilominus vovit nesciens esse improbum; imò quamvis dixisset, *non voverem, si scirem esse improbum*, tamen si absolute vovit, tenetur; è contrà si dixisset: *Voveo, si sit probus, non voveo, si sit improbus*, non teneretur, quia votum ipsum fuisset conditionatum, nec substitisset non subsistente conditione. *Illf. T. 5. 37, n. 84. §. 3. Cajet. Sot. Vasq. Sanch. Baldell. & Ovid. 1. 2. Controv. 3. p. 7. n. 93.* docent votum non esse irritum, quamvis circumstantia etiam magni momenti fuerit ignorata, si rei promissæ erat intrinseca, quia habuit animum vovendi omne id, quod rei promissæ erat intrinsecum; hinc *inferunt* voventem omni die Veneris jejunare, etiam teneri, si Natalis Domini in diem Veneris incidat, uti diceretur iterum num. 438.

Q. 105. *An plena libertas requiratur ad omne votum.* ³⁸⁰

R. Affirmativè, qualis nempe requiritur ad peccandum mortaliter; & hoc insinuat *Glosa* in Cap. *Mulier*, 32. q. 2. dicens, quòd libertas sufficiens, ut diabolo devincti simus, sufficiat etiam,

ut

ut Deo obstringamur ; atque ita etiam docent
omnes communiter cum *Az. Suar. Sanch. Ley.*
Castrop. Trull. Tamb. Busenb. Ills. num. 77. Ratio est
quia hic obligatio gravis vel levis desumitur
à gravitate vel levitate materiæ secundum inten-
tionem voventis, ergo necesse fuit ad omne votum
requiri plenam libertatem, alioquin aliquis posset
ex semi-plena libertate sibi imponere obligatio-
nem gravem, quod foret nimis onerosum : atque
idem est de Juramento, uti iidem Authores notant.
Vide dicenda num. 429.

381 Q. 106. *Quid dicendum sit in variis dubiis
circa vota.* R. Prius statuendæ sunt aliquæ regulae
quæ etiam applicari possunt in materia juramenti,
& communiter receptæ sunt apud Authores : 1.
In dubio melior est conditio possidentis : Et valet
non tantum in materia Justitiæ, sed etiam alia-
rum virtutum, uti ostensum est Lib. I. à num. 49.
hinc si libertas possideat contra votum, votum
non ligat; e contra si votum possideret contra liber-
tatem, foret obligatio. 2. *Obligationes gratuita
sunt potius restringenda, quam amplianda :* Laym.
L. 4. T. 5. c. 6. n. 14. *Suar. L. 4. c. 5. n. 13, quia præsumitur
actus ita confectus, ut sit minus, quam fieri potest,
onerosus, Menoch. L. 6. Præsumpt. 9 :* Et nempe
*præsumitur sibi velle onus & obligationem imponere
nisi manifestè constet, Suar. Bonac. Castrop. T. 3. D.
P. 2. N. 13.* 3. *Dubitans an plus an minus, tenetur
tantum ad minus, Sanch. Bonac. aliique cum Ovied.
I. 2. T. 5. Controv. 4. n. 64. Gob. T. II. n. 89. 393. quia
in obscuris, quod minus est, sequimur, ff. de reg. Juris
& libertas possidet contra majus.* 4. Si non ita dicitur
postquam statuisti aliquid facere, dubites, an vove-
ris nec ne, judicabis te non vovisse, quia non tam
facile & citò obliviscimur magnæ promissionis
quali

qualis est votum, *Sanch. Gob. n. 387. 5.* Si verba, quæ usurpâsti, ex se non significant votum, promissionem vel pactum, in dubio præsumete non vovisse, quia *facti quæ sunt, non præsumuntur, Menoch. Præsumpt. 14. Sanch. Gob. 6.* Si verba, quæ usurpâsti, ex se significant votum, promissionem aut pactum, in dubio præsumete vovisse, *Sanch. Gob. Ovied. n. 67.* Ratio est, quia verba sunt de se sufficientia signa animi, & *nemo censetur dicere id, quod non habet in mente. L. Labeo ff. de suppell. legata. 7.* Præsumptio habetur pro veritate, quamdiu non eliditur aliâ majore vel equali, *Peckius & Gob. n. 384,* definitur enim præsumptio ab *Alciato & Simanka* apud *Menoch. L. 1. q. 4. probabilis conjectura ex certo signo proveniens, quæ alio non adducto pro veritate habetur: quod si rescitur veritas, præsumptio cedit veritati, argumento L. Continuus 137. ff. de verb. obl. Et L. ult. ff. Quod metûs causâ: Tuschus v. Præsumptio Conclus. 112.* Ex his solvi possunt pleraque dubia circa vota, uti jam patebit.

§. 1. In dubio, an voveris, esse obligationem 382 implendi, docent *Ang. Navar. Vasq. Turri.* aliique multi apud *Ovied. num. 61,* quia putant in dubio partem tutiorem esse sequendam, sed principium illud universaliter intellectum non tenet, uti constat ex dictis *L. 1. à n. 478,* hinc obligationem tum implendi votum negant *Suar. Henriq. Sanch. Bonac. Laym. Gran.* aliique plurimi, quos referunt & sequuntur *J. Sanch. in Sel. D. 43. n. 1. Gob. n. 373,* vocans probabilissimam, *Ovied. num. 62.* addens cum *Laym. Sanch. Castrop. & aliis* id verum esse, etiamsi quis magis propendeat in partem affirmantem votum. *Nec obstat, quod videatur esse dubium facti: nam rectè probat Teril. in Reg. Mor. 9. 55. à num. 32.* re ipsa etiam esse dubium Juris,

Q

quia

quia est de Lege, quam sibi quisque imponit
vovendo, à quo voto præsupposito oriri debet
omnis obligatio, de tali autem Lege dubitatur,
libertas est in possessione, ergo. Idem est,
cum aliis notat *Tamb. L. 1. c. 3. §. 7. v. Votum*, si dubi-
tetur, an fuerit promissio vel propositum: idem dicitur
ipse in dubio, an votum se extendat vel non exten-
dat ad certam materiam, quia libertas videtur
manere in possessione contra istam extensionem.

383 §. 2. Qui ex motivo probabili opinatur se vovisse
& non habet motivum probabile, quòd non vove-
rit, tenetur secundum communem, uti habet *Sand.*
de Matr. L. 2. D. 41. n. 34. Et hìc *L. 1. c. 10. n. 36.* qui
tunc potius est possessio pro voto, nec proprium
est dubium, aut saltem non sufficiens pariter
pro utraque parte.

384 §. 3. Si voveris, sed dubites, an te volueris obli-
gare vel Deum invocare, putat *Tamb.* probabile est
te non obligari, quia videris dubitare de substantia
voti, consequenter votum non videtur adhuc esse
in possessione; sed dicendum est cum *Dian. P.*
T. 3. R. 10. Gob. n. 384. 388. & aliis communiter
te obligari, quia certus es de actu voti, præsum-
tur autem pro validitate actus, donec de invalidi-
tate constiterit, *Menoch. Tusch. Conclus. 620.*

385 §. 4. Si quis dixerit: *ò Mater Dei! nolo ullam*
unquam ducere uxorem, sed volo te pro Sponsa habere
& fieri Religiosus: & dubitet, an vovere voluerit
nec ne, si postea ita fuit dispositus, ut non putasset
se peccaturum, si uxorem duxisset, *Gob. n. 395.* dicitur
inde sufficienter colligi, quòd non habuerit
animum vovendi.

386 §. 5. Si dubites, an sciveris, quòd votum afferat
obligationem gravem, probabile putat *Gob. n. 389.*
te non obligari, quia substantia voti necdum
vide

videtur possidere; sed oppositum videtur dicendū, maximè si habitualiter id sciveris, quia omnis vovens satis cognoscit exercitè, quòd se obliget Deo, cui advertenter vovet, ergo si res sit gravis, etiam sufficienter advertit obligationem gravem.

§. 6. Si dubites, an quando vovisti, habueris 387
plenum usum rationis, *Gob. n. 390.* dicit te non obligari: Alii distinguunt, & si quidem voveris ante septennium, dicunt cum *S. Thom. Suar. Ovied. n. 69. Busenbaum* aliisque communiter, præsumendum, non adfuisse plenum usum, quia communiter tum non adest: è contrà si vovisti post septennium, dicunt cum *Sanch. & Dian. P. 4. T. 3. R. 10.* præsumi fuisse plenum: *Gobat* suprà adhuc putat in his partibus Septentrionalibus id præsumi non debere, quia seriùs assequimur plenum usum rationis, hinc addit, si puer Germanus dubitet, an ante nonum annum expletum emisserit votum, se judicaturum non obligari, nisi ex singulari indole vel institutione aliud colligeretur; *Sanch.* dicit, si dubites, an septennium fuerit expletum, te teneri, tum quia rarò fiunt vota ante septennium, tum quia est certum, & excusatio dubia; oppositum tamen putant non improbabile *Castrop. & Ovied. num. 70.*

388

§. 7. In dubio, an passio ita obscuraverit mentem, ut non adfuerit nisi semi-plena advertentia, standum est pro valore voti, nisi tales conjecturæ occurrant in contrarium, ut prudenter credas te non satis considerasse necessaria ad obligationem contrahendam, ita *Suar. Sanch. Gob. num. 170. Ovied. n. 172.* Similiter in dubio, an voveris in ebrietate vel phrenesi, *Sanch.* putat præsumendum, quòd extra, quia rarò in ejusmodi statu fiunt vota, sed *Castrop. & Ov. n. 71.* rectè dicunt graves rationes requiri, ut quis dubitet de voto emisso in tali statu.

Q2

quæ

quæ si adsint, dicunt standum esse pro libertate contra votum ; si autem dubitetur, an ebrietas fuerit semi-plena, *Sanch.* putat præsumi posse fuisse plenam, quia communiter est talis, quod verum est de illo tantum, qui se communiter plene inebriat, non autem de alio ; si tamen fuerit etiam in hoc saltem tanta ebrietas, ut non relinquere plenam libertatem, non teneret votum, secundum dicta n. 380. Et idem est, si dubitet, an fuerit semi-dormiens.

389 §. 8. Si vovisti sub conditionibus, & dubites an eas intellexeris copulativè an disjunctivè, v. g. vovisti jejunare, si pater tuus absens convalesceret & domum rediret, nec potes scire, an utramque conditionem simul intenderis, an tantum alterutram, non teneris, nisi utraque impleatur, quia nec verba nec materia rem declarat in dubio autem favendum est voventi, *Sanch. c. 22. n. 20. Tamb. num. 9.*

390 §. 9. Si scias te vovisse Jejunium pro die Martis & dubites, an habueris intentionem supplendi aliâ die, si istâ negligeres, *Laym. & Gob. num. 380.* rectè dicunt te non teneri supplere aliâ die, quod in dubiis, quod minimum est, eligi potest.

391 §. 10. Certus se vovisse Religionem, sed dubitans an Religionem in genere, an hanc vel illam particularem, eligere potest, quam volet, *Sanch. Gob. n. 381. Quid. n. 64.* Similiter certus se vovisse castitatem, sed dubitans, an perpetuam an temporalem, quia nescit, quibus verbis sit usus, censeri potest intellexisse temporalem ; nisi dixisset *voveo castitatem*, tum enim præsumi debet absoluta & perpetua, quia talem communiter intelligunt homines tali modo voventes *Gobat num. 382.*

§. 11. Sciens se vovisse castitatem & Religionem, 392
 sed dubitans, an castitatem dependenter à Reli-
 gione, non tenetur ad castitatem, si non admittatur
 ad Religionem, quia in dubio eligere potest,
 quod minus est, *Sanch. Laym. Gob. num. 304. 394.*
 contra *Navar.*

§. 12. Certus se vovisse Religionem, sed dubius, 393
 an voverit perseverantiam in illa, præsumere debet
 se etiam hanc vovisse, uti rectè *Gob. num. 383.*
 contra *Bonac. & Dian. apud Ovied. num. 65,* quia
 per Religionem communiter intelligunt omnes
 Statum Religiosum, qui includit professionem seu
 emissionem votorum: notat tamen rectè *Laym.*
L. 4. T. 5. c. 6. n. 12, si in Novitiatu experiretur
 sibi non conducere eum Ordinem, posse exire, quia
 censetur voluisse non exire, nisi ex justa causa.
 Vide dicenda Lib. IV. à num. 182.

§. 13. Qui primùm invalidè vovit, sed postmodum 394
 renovavit votum, attamen dubitat, an renovaverit
 dependenter à prima emissionem, an è contrà voverit
 de novo & independenter à priore voto, præsu-
 mere potest esse factum dependenter à priore voto,
 adeoque non obligari, quia libertas possidet, ita
Sanch. Dian. Gob. num. 394: Si tamen sint vota Reli-
 gionis, contra quæ per integrum quinquennium
 non sit protestatus, *Trid. Sess. 25. c. 19. de Regul. vult*
præsumi supervenisse novam ratificationem,
 ideoque obligandum ad illa observanda.

§. 14. Quando cessavit causa, ob quam emisisti 395
 votum, & dubitas, an fuerit finalis an impulsiva,
 aliqui putant præsumi posse, quòd fuerit finalis,
 adeoque nunc cessare Votum; sed meritò contra-
 dicunt *Sanch. & Gob. num. 393,* quia Votum est
 in possessione; uti & tum, si Voto superveniant
 tales difficultates, ut dubites, an volueris
 illa-

illarum absentiam sub conditione fuisse inclusam nec ne, tum enim etiam possidet Votum contra excusationem dubiam.

396 §. 15. Si dubites, an executio Voti sit possibilis nec ne, teneris tentare, nisi tibi inde impenderet valde grave incommodum, nam uti Leges humane non obligant cum valde gravibus incommodis, ita multò minùs Vota, quæ sunt Leges privatae, quas sibi homines imponunt.

397 §. 16. Si dubites, an votum tuum sit de re bona an mala, *Sanch. Sor. Bonac. Tamb. Castrop. D. 3. P. 12. n. 2.* absolutè docent non obligare; & videtur certum cum *Gob. num. 392.* non obligare ad executionem, si nec Superior nec vir doctus interrogari, nec actio differri possit, quia nemo tenetur se exponere periculo peccandi; *Suar. tamen Fill. aliique cum Dian. P. 4. T. 3. R. 13. & Ovied. num. 73.* fatentur quidem non teneri actu exequi, attamen votum valere, donec à Superiore dispensetur vel declaretur esse invalidum, certus enim est se vovisse, & incertus, an DEUS acceptaverit, ergo tenetur inquirere.

398 §. 17. Si voveris, & dubites, an expleveris, teneris, uti omnes norant, quia Votum possidet, & obligationi certæ non satisfit per solutionem dubiam. Vide dicta de Juramento à n. 307.

D U B I U M III.

Quæ requiratur materia voti.

399 **R** *Esp.* Ea debet esse possibilis; (cùm impossibile nec efficaciter possit intendi, nec ad illud sit obligatio) & non solum bona, sed etiam melior quàm oppositum, sive ejus omisio: quippe finis intrinsecus voti est, hono-

honorare per hoc Deum ; id autem non potest
 fieri , nisi offeratur illi aliquid gratum ;
 gratum autem esse non possit, ut quis obligetur
 ad relinquendum id, quod est melius. *Sanch. ec*
Lib. 4. Moral. Cap. 7. Laym. Navar. & alii. ec
Unde resolves.

I. Invalidum est votum nunquam peccandi
 venialiter , cum id moraliter & ordinariè sit
 impossibile. Aliqui tamen volunt, sic voventem
 teneri isto voto ad vitanda mortalia, & venialia
 graviora, de quo *Scholastici, Navar. c. 12. num. 65. ec*
Suar. L. 2. Cap. 3. Sanch. de Matrim. L. 9. d. 35. ec

II. Invalidum est votum de re vana, vel inutili,
 vel indifferente , nisi ex circumstantiis, aut fine
 fiat bona, quia Deo displicet stulta promissio,
 & hinc eam non acceptat, ac peccat venialiter
 talia vovens ; ut v. g. si quis decidens ex equo,
 voveat non amplius equum ascendere. *Nav. c. 12. ec*
Sanch. 4. Mor. Cap. 7.

III. Invalidum est vovere mala : & qui vovet
 mortale, peccat mortaliter, qui autem veniale,
 eum venialiter tantum peccare dicit *Sa, Sylv. & c. ec*
V. Juramentum : licet mortaliter peccare velit
Cajetan. V. Votum & Lesß. Lib. 2. Cap. 40. num. 39, ec
 quod videtur probabilius.

IV. Invalidum est votum, cui adjungitur finis,
 vel alia circumstantia mala, tenens se ex parte
 rei votæ; ut v. g. vovet quis eleemosynam ad obti-
 nendam vanam gloriam , aut impetrandam
 per eam victoriam injustam, felicem successum
 furti, adulterii &c, aut in gratiarum actionem
 pro successu talis peccati : quia datio eleemosynæ
 in talem finem, est actio blasphema, quasi Deus
 peccata promoveat ; ideoque non potest esse

- 23 materia voti. *Cajet. Navar. c. 12. Sanch. c. 6.*
 23 *Laym. L. 4. T. 4. c. 2. n. 6. Fill. T. 26. n. 48.*
 23 V. Validum autem est, etsi ei adjungatur finis
 23 vel alia circumstantia mala, tenens se tantum
 23 ex parte voventis; ut v. g. si quis ex vana gloria
 23 aut ex ira erga importunum mendicum, voveat
 23 ei dare eleemosynam: quia tunc res ista bona est
 23 quam vovet, licet ipse voveat male,
 23 cum peccato. *Ibidem.*
 23 VI. Validum item est Votum factum ex affectu
 23 erga rem bonam, ut bona est, etsi conjunctum
 23 cum causa mala: ut si quis voveret eleemosynam
 23 si ex duello evaserit salvus; si non capiatur
 23 in furto; si filius sibi nascatur ex adulterio, quod
 23 parat, &c. licet enim duellum, furtum, adulterium
 23 velle, malum sit, tamen his positis non læduntur
 23 non infamari, prolem gigni, mala non sunt, sed
 23 Dei dona: & Votum non cadit super ista mala
 23 sed super hæc bona, considerata (ut ponitur
 23 quatenus in se bona sunt. *Navar. Laym. l. c.*
 23 VII. Invalidum est, & veniale peccatum
 23 vovere bonum, quod est impeditivum boni
 23 majoris, ut præsertim sunt vota contra consilium
 23 Evangelicum; ut v. g. manere in sæculo, ducere
 23 uxorem, ire ad militiam, facere mercaturam
 23 *Navar. n. 29. Suar. Fill. n. 58. Sanch. & alii.*
 23 VIII. Si tamen aliquod bonum per se, & absolute
 23 tunc minus, fieret per accidens majus bonum
 23 tunc talia vovere valet, ut v. g. si quis videret
 23 susceptionem Ordinum sibi damnosam. *v. Bon. p. 1.*
 23 IX. Matrimonium ordinariè invalidè voveatur,
 23 quia ordinariè melior est cælibatus. Dixi ordinariè
 23 quia validè vovetur, I. Si quis ad hoc obligetur,
 23 ut quia finè injuria aut gravi infamatione
 23 sponsæ vel liberorum ex ea conceptorum,
 23 à sponsæ

à sponsalibus non potest recedere. 2. Si id Reip. ^{cc}
 valde utile futurū existimetur, ut, quia v.g. ex eo ^{cc}
 speratur pax inter Principes, conversio hæreti- ^{cc}
 corum, Regni tranquillitas. 3. Si quis ob fragili- ^{cc}
 tatem, & inveteratam consuetudinem peccandi ^{cc}
 adeo fit pronus ad lapsum, ut prudentes judicent ^{cc}
 consultum ei esse, ut nubat; in quo tamen ultimo ^{cc}
Laym. & alii dissentiant. v. Bonac. l.c. Fill. num. 61. cc
Nayar. Suar. l.c. Laym. num. 12.

A D D E N D A.

Q. 107. *An votum de re partim possibili 400*
partim impossibili, partim apta partim inepta,
fit validum. R. Si expressè nolueris obligari
 ad partem, nisi obligareris ad totum, ad nihil obli-
 garis, uti patet: si autem non constet de hac expresa
 voluntate, attendenda est materia promissa, nam
 si hæc sit divisibilis, & materia possibilis vel apta
 spectato communi usu vovendi non pendeat
 à materia impossibili vel inepta, votum obligabit
 quoad partem possibilem vel aptam; si autem
 partes inter se copulari soleant, non obligabit:
 item, si inter partes una est principalis, altera
 tantum accessoria, si principalis etiam sola sit
 possibilis vel apta, votum obligat; si sola accessoria
 sit possibilis vel apta, votum non obligat, v.g. vovisti
 pauperibus dare centum, & non potes nisi viginti,
 teneris ad hos viginti, quia est pars tibi possibilis,
 & ex communi usu divisibilis; è contrà vovisti
 confiteri, & consequenter etiam dolere de peccatis,
 si confiteri non possis, etiam non teneris dolorem
 de peccatis elicere: item, vovisti jejunare in pane
 & aqua, si potes jejunare, sed non sine pane & vino,
 ieneris; vovisti ire Romam nudipes, potes Romam
 ire, sed non nudipes, hinc ire teneris; è contrà
 Q5 vovisti

vovisti certo die jejunare , si eo die non pot
 jejunare, etiam non teneris abstinere à carnibus &
 Ita *Suar.* L. 2. c. 2. *Sanch.* L. 4. c. 10. n. 7. *Laym.* L.
 T. 4. c. 2. n. 3. *Castrop.* P. 8. §. 1. n. 10. *Tamb.* L. 3. c. 15.
Illsung T. 5. n. 90. *Gob.* à n. 76.

401 Q. 108. *An votum nunquam peccandi*
de materia apta. R. §. I. Votum nunquam peccandi
 mortaliter, item votum non peccandi venialiter
 deliberatè, item non peccandi certo genere venia-
 lium, v. g. mendacio, est validum: notat tamen res
Suar. c. 3. n. 3. facile dispensandum esse in talibus
 votis, eò quòd communiter plus periculi habeat
 quàm utilitatis, unde multò cautiùs emitti debent.

402 §. 2. Circa Votum nunquam amplius peccandi
 in genere, nec mortaliter nec venialiter, tres sunt
 sententiæ, 1. dicit talem voventem obligari
 ad vitanda mortalia & venialia deliberata, tum
 quia hæc pars est ab altera separabilis & moraliter
 observari potest , tum etiam quia tale votum est
 virtualiter triplex , quorum uno vovisset vitare
 mortalia, altero venialia deliberata, tertio venialia
 etiam indeliberata, de mortalibus autem & venia-
 libus deliberatis obligaret , neque prima voti
 debent vitari per posterius, quia *utile per inutile*
vitari non debet, uti habet regula Juris, & *Interpre-*
tatio facienda est pro valore actûs, ut tantum valeat
quantum potest, uti habet altera regula Juris, ita
Suar. num. 16. defendens hanc sententiam velut
 omnino probabilem. 2. quam *Suar.* dicit esse
 etiam probabilem & practicè tutam , tenet
 talem ad nihil obligari ex voto, tum quia materia
 illius est collectio mortalium & venialium cavendi-
 dorum , quod est impossibile ; tum etiam
 quia alioquin etiam obligaretur ad fugam
 certorum venialium minus deliberatorum ,

quæ adhibitâ speciali attentione vitari possent, nam etiam illa materia est moraliter possibilis observatu, ita *Sanch. c. 5. n. 10. 3.* melius distinguit, nam si habuerit expressam voluntatem non obligandi se ad fugam mortalium, nisi simul obligaretur ad fugam omnium venialium, Votum est irritum, ut patet, quia vovit rem moraliter impossibilem; si autem voluerit se divisibiliter obligare, & quantum obligari potest, tenebitur ad fugam mortalium, hæc enim est materia possibilis, ita *Castrop. num. 8.*

Q. 109. *Quid ergo dicendum sit de voto vitandi 403 omnia etiam venialia.* R. *Suar.* supra docet velut probabile, quod Votum hoc obliget ad vitanda, non tantum venialia deliberata, sed etiam absolute ad vitandam partem illam quorumcunque venialium, quam vovens sibi secundum prudens arbitrium determinaverit, sicut qui vovit jejunare per integrum mensem, & non potest nisi per medium, tenetur sibi secundum prudens arbitrium determinare priorem vel posteriorem partem, aut eligere dies interpolatos: è contra *Sanch. Busenb. & alii* absolute id negant ob rationem ante datam; si tamen voverit vitare omnia venialia, quantum in se erit, putat *Sanch. n. 13. & Lesf. de Just. L. 2. c. 40. n. 31.* vi voti teneri ad cavenda omnia, saltem adhibendo specialem curam majorem, nam propositum de his omnibus vitandis & de diligentia tali adhibenda est validum, ergo etiam votum: sed *Castrop. n. 9. & 12.* utrumque negat, quia omnia vitari non possunt, ergo omnia ex vi voti non comprehenduntur, ergo votum ad omnia & singula nunquam potest esse determinatum, ergo etiam ex vi voti non potest exigi, ut hæc præ illis mihi determinem vitare, & sic solvi-

solvitur argumentum *Suar*: nam disparitas est
quòd votum jejunii ex vi sua comprehendit
& determinatum sit ad omnes & singulos dies
illius mensis, & consequenter vi illius exigitur
ut hos mihi determinem observandos præ illis
si observare non possim omnes. Ad rationem
Sanch. disparitas est, quòd votum, & non propo-
situm, inducat obligationem, quæ semper debet
de re humano modo cognoscibili, hoc autem
votum esset de re humano modo incognoscibili
quia nemo unquam poterit scire, an debitam dili-
gentiam adhibuerit, præsertim in peccatis, quæ
minùs advertenter fiunt. *Si dicas*, Præceptum natu-
rale obligat ad omnia venialia etiam indeliberata
vitanda, ergo etiam potest obligare votum
R. N. conseq: ad obligationem Præcepti naturalis
sufficit Potentia physica implendi, habet autem
homo potentiam physicam cavendi omnia venialia,
è contrà obligatio voti, cum sit libera
à vovente ipso, respicit potentiam ejus moralem
non enim voluit se obligare ad aliquid morale
impossibile; homo autem non habet potentiam
moralem ad cavenda collectivè omnia venialia
Vide dicta Lib. I. à num. 780.

404 Q. II. *Ad quid teneatur, qui vovit confiteri
omnia venialia.* R. Tenetur confiteri ea, quæ fecerit
& memoriæ occurrunt: quòd si aliqua præter
post Confessionem occurrant, expectare potest
sequentem Confessionem, licet communicare
velit, nam votum debet censei factum de illis
quæ ante Confessionem memoriæ occurrerent
ita *Sanch. c. 5. n. 20.*

405 Q. III. *Quid præterea notandum sit circa materiam
voto aptam vel meliorem.* R. Seqq. §.
An materia sit voto apta vel inepta, judicandum est

non ex tempore, in quo, sed pro quo fit votum, sic in naufragio voves Confessionem, quamvis pro tempore, in quo es, materia fit impossibilis, est tamen possibilis pro tempore, pro quo voves, nempe cum evaseris, hinc ligat votum, ita *Tambur. L. 3. c. 15. §. 5. num. 5.*

§. 2. Quando materia, dum voves, non est apta ⁴⁰⁶ pro eo tempore, pro quo voves, licet postea fiat apta, votum non fit validum, nam quod initio fuit invalidum, tractu temporis non convalescit, v. g. si ex fine malo vel indifferente vovisti non adire certam domum, quamvis postea fieret lupanar, non tenereris eam vitare ex voto, quod se ad hoc motivum non extendebat, *Tamb. à num. 7.* Aliud est in casu, quem posuimus *num. 375,* ibi enim erat idem finis & idem motivum intra tempus, quod comprehendebatur à voto.

§. 3. Quando materia antè, cum fieret votum, ⁴⁰⁷ apta, per tempus fit inepta, votum per hoc tempus suspenditur; sic si vovisti non adire istam domum ob certam puellam, quæ ibi est, & tibi facit periculum, si ea absit, votum suspenditur, potesque domum ingredi; si ea redeat, votum redit; si ea moriatur, votum omnino cesfat. Quod si puella alia etiam periculosior eò veniret aut rediret, non tenereris vi voti vitare, nam ad hanc non extendebat se tuum votum initio, ergo nec postea, *Tamb. supra.*

§. 4. Ut aliquid dicatur esse impeditivum ⁴⁰⁸ majoris boni, ideoque votum fit invalidum, non est satis, quod sit impeditivum majoris boni cujuscunque, sic enim vix ulla vota valerent, cum semper dari possit aliquid melius impossibile cum illo, quod vovemus, sed debet esse impeditivum majoris boni, quod vovens habeat tunc, cum vovet; item secundum *Gob. num. 70.*

Votum

Votum debet esse de re meliori, quàm sit res illi cui privativè & directè opponitur res voto promissa, hinc valet votum perpetuò servari in hospitali, quamvis te impediatur à Religione, quòd sic servire melius est, quàm non servire; è contra votum nubendi, per se loquendo, non valet, quòd impedit cœlibatum, quem habes, & qui deest melior est quàm connubium, etiamsi voveris connubium cum paupere puella, inquit *Tamb.* num. 4. & 6; de isto tamen voto non nubendi videri potest etiam *Gob.* T. 10. n. 42. & 406. *Idem* T. 11. à n. 270. Addit *Tamb.* §. 1. n. 5. contra *Sanch.* n. 24. Votum prius factum valere, quamvis postea voveas aliquid melius impossibile cum prioris poteris tamen, si voles, illud prius votum commutare in posterius.

409 §. 5. *Valent. Sanch. & alii cum Rayn.* putant ad valorem voti sufficere, si res votiva in se absolutè melior, quamvis non sit melior etiam respectivè ad voventem, prout est particularis persona, sed meritò contradicunt alii cum *Gob.* n. 7. & cum *Moya* T. 2. q. 1. n. 18, cum enim vovens hanc suam actionem vel omissionem devoveat, hæc non acceptatur à Deo, si hinc & nunc non sit Deo gratior quàm oppositum: deinde ad intentionem voventis parum attinet, quòd res aliis sit melior, si non sit talis, cum voto suo tendat in utilitatem suam, & hæc ipsa est majus beneplacitum Dei, cujus voluntas est nostra singulorum sanctificatio.

410 §. 6. Si quis sic voveat, *hodie vel jejunabo me inebriabo*, totum votum est irritum, quòd ut valeret, deberet voventi esse libertas ad eligendum utrumlibet, malum autem nemo potest eligere, *Sanch.* c. 10. num. 17. *Castrop.* p. 8. n. 1. *Gob.* num. 79. Si tamen intentio voventis est

con

conditionata tantum, ita ut voveret jejunare, si ante prandium non haberet voluntatem se inebriandi, votum valeret, ita iidem Authores cum *Tamb. c. 15. §. 5. n. 9.* In dubio autem, an intentio fuerit disjunctiva an conditionata, quamvis suspicio esset pro conditionata, censeretur debet fuisse disjunctiva, tum quia verba erant disjunctiva, præsumi autem debet, quod mens concordaverit cum verbis; tum etiam, quia in dubiis minimum eligi potest.

§. 7. Si quis sic voveat, *non ero Religiosus, vel 411*
ero Carthusianus; item, *voveo esse Carthusianus vel nullus Religiosus*, votum probabiliter valet, quia melius est esse conditionatè obligatum ad Religionem, quàm nullo modo, *Laym. Sanch. Gob. n. 36.* potest tamen votum illud ab ipso vovente commutari in absolutum de Religione alia etiam mitiore, quia melius est esse absolutè obligatum ad aliquem Ordinem, v.g. *Canonicorum Regularium*, quàm conditionatè ad Ordinem *Carthusianorum* vel ad nullum: Consequenter qui vovet ingredi, v.g. *Ordinem S. Francisci & non S. Dominici*, quamvis secundum *Castrop. §. 5. num. 16. & Burgh. Centur. 3. Cas. 13.* videatur invalidè vovere, quia pars materiæ, quam vover, scilicet non ingredi *Ordinem S. Dominici*, est inepta voto, tamen secundum *Sanch. c. 8. n. 47.* aliòsque plures validè vover, quia *Votum illud directè est de bono meliore, quamvis indirectè aliud bonum excludat*; deinde quia melius est hoc unum ex obligatione facere, quàm liberum esse ad utrumque, quorum neutrum fortè faceret: Has sententias ut conciliet *Tamb. sic ait §. 4. n. 7.* si voveas ingredi Religionem *S. Francisci & non S. Dominici*, quia iudicas priorem esse tibi aptissimum, posteriorem autem non

non esse aptum, Votum valet ; si autem finè
 causa temerè tibi tollas libertatem ad Ordine
 S. Dominici, Votum non valet ; & eodem mo
 loquere de aliis, v. g. si voveas non orare
 flexis genibus, non dare eleemosynam, nisi semp
 fit major quàm unius aurei, quàmvis *Castrop.* di
 ejusmodi Vota esse invalida , quia habent
 adjunctum, *non orabo stans, non dabo eleemosyna
 medi aurei*, quæ sunt materia inepta Voto, tam
 si adsit honesta causa hæc adjungendi, ma
 riæ istæ non erunt Voto ineptæ.

412 §. 8. Quàmvis aliquis voveat Religionem
 ut lautè vivat, tamen materia est de meliori,
 Votum valet , quia lautus victus non est fin
 principalis, sed tantùm causa impulsiva.

413 §. 9. Probabile est, quòd Votum Carthusia
 nunquam, nè in infirmitate quidem & pericu
 mortis, comedendi carnes, sit de meliori bon
 spectatis circumstantiis Statùs & Regulæ, adeoq
 obliget, *Tambur. c. 16. §. I. n. 1.* Vide *Busenba*
 referendum num. 769.

414 §. 10. Si finis Voti sit res omnino indifferens,
 si voveas jejunium, ut parcas sumptibus ; eleem
 synam, ut non videaris avarus, vota sunt invalida
 quia Votum non acceptatur à Deo, nisi res vove
 tur, prout honesta est, *Suar. L. 4 n. 5. Sanch. c. 7. n. 1.*
Castrop. §. 3. num. 6. Illsung T. 5. n. 93 : è com
 quàmvis materia & finis secundùm se sit indiff
 rens, si tamen imbibat aliquid honestum, v
 agnitionem divinæ bonitatis donantis re
 optatam, Votum valet, uti si voveas jejunium
 ut obtineas scientiam, honorem, valetudine
 à Deo, quia honestum est intendere talem finem
 consequi per donationem divinam, *Laym. L. 4. T. 1.*
c. 2. n. 10. Castrop. suprà, Gob. num. 60.

§. 11. Ut res indifferens sit materia Voti 415
 ratione boni finis, debet esse apta ad bonitatem
 talis finis, hinc non valent hæc Vota, ob reve-
 rentiam non præscindendi ungues die festo,
 nunquam spuendi in templo, non comedendi
 capita animalium ad honorem S. Joannis decapi-
 tati, non nendi die Sabbathi ad honorem
 B. Virginis &c, quia hæc materiæ sunt vanæ &
 inutiles ad istos fines. *Gob. n. 61.* Valerent tamen
 Vota, si hæc ob aliquam circumstantiam pertine-
 rent ad aliquam virtutem, uti si multum delecta-
 reris cibo è capitibus animalium, & voveres
 abstinere ex motivo temperantiæ; si affectu nendi
 retardareris ab oratione, & voveres non nere,
Tambur. c. 15. §. 2. num. 9. Gob. n. 64, qui num. 63.
 ad dignoscendum, sitne Votum irritum nec ne
 ratione finis extrinseci, dat hanc regulam:
Omnis ille & solus finis extrinsecus irritat votum,
pro quo sine obtinendo irreverenter & ineptè oramus
expressè Deum, quoties enim vovendo volumus obti-
 nere aliquid, toties illud à Deo petimus saltè impli-
 citè, non auderemus autem à Deo petere indecen-
 tia, vel non conducentia neque ad ipsius honorem
 neque ad salutem nostram vel Proximi, unde
 votum jejunii, ut obtineas divitias, præcisè in divi-
 tiis sistendo & non referendo ad bonum usum,
 est irritum, *Suar. Sanch. Gob. num. 65.*

§. 12. Votum bibendi mediocriter vel ludendi 416
 honestè, si fiat absolutè, & importet obligationem
 absolutam ad potum vel lusum, est de re prorsus
 indifferente, vel saltem non est de meliori, quia
 sæpe melius est ab his abstinere, hinc non valet:
 Si tamen esset conditionatum, & sic diceret,
Quandocunque bibam, faciam mediocriter; quando-
cunque ludam, honestè ludam, est de meliori bono,

R

&c

& valet, quia supposito, quòd bibam vel ludam
semper melius est ista facere mediocriter
honestè.

417 §. 13. **Votum non vovendi**, si sit absolutè
excludens omnem libertatem vovendi, est irritum
quia impedit majus bonum, nam absolutè melius
est vovere quàm non vovere; si autem voveas
non vovere temerè, vel inconsulto Confessario aut
viro prudente, **Votum valet**, quia tantùm excludit
hoc, quod malum est, nempe temeritatem &
imprudèntiam, nec opponitur voto secundùm se.
Quòd si tamen postea memor **Voti** antecedentis
voveas temerè aut nemine consulto, peccas quidem
contra antecedens **Votum**, attamen non moraliter,
nam suppono non esse temeritatem vel
imprudèntiam gravem; posterius tamen **Votum**
est validum: Si autem postea voveres immemor
antecedentis **Voti**, dubitatur, an posterius **Votum**
valeat, & videtur distinguendum, nam si antea
cum priori **Voto** habuisti expressam voluntatem
non obligandi te unquam in posterum, si forte
voveres immemor illius prioris **Voti**, posterius
Votum erit invalidum, quia prior voluntas
non obligandi se videtur adhuc moraliter manere,
ideòque Deus non acceptabit posterius **votum**,
si autem non habuisses talem expressam voluntatem,
postremum **Votum** esset validum, quia
haberet omnia ad valorem requisita, ita quoad
omnes partes *Suar. L. 2. c. II. n. 5. Sanch. c. 8. à n. 14.*
Castrop §. 5. n. 3. & alii.

418 §. 14. **Votum non petendi dispensationem**,
si sit absolutum, est invalidum, quia dispensatio
sæpe est necessaria vel melior voventi; sed **votum**
non petendi dispensationem sine causa, est validum,
Sanch. num. 21. Castrop. num. 4. Tamb. §. 4. n. 8.

Si autem non constet de intentione, censendum est fuisse de non petendo sine causa, tum quia nemo præsumitur malè voluisse vovere, tum etiam quia quando certus est actus, in dubio standum est pro ejus valore.

§. 15. Votum non admittendi Prælaturam vel dignitatem, si fiat ex humilitate vel ad vitanda pericula, valet, quia majus bonum est rejicere onus, in se quidem bonum & perfectum, at tamen majori perfectioni subjecti oppositum vel periculosum, quàm admittere, *Tamb. n. 5, quod Gob. n. 71.* dicit esse certum, quia Ecclesia approbavit votum, quod in Societate JESU fit de non admittendis dignitatibus; idem putat *Suar. de Voto non suscipiendi sacros Ordines*, sed, per se loquendo, meritò contradicit *Tambur. n. 10*, quia, per se loquendo, afferunt majus bonum nec tantum periculum.

§. 16. Votum Religiosi, impuberis, uxoris, servi, de materia per se quidem bona & honesta, sed illis legitimè quoad substantiam interdicta, est irritum, quia Votum non debet adversari Præcepto, nam melius est observare Præceptum, quàm transgredi; si autem materia tantum quoad modum interdicta sit, v. g. si Superior prohibuerit, ne subditus absque suo consensu jejunaret, Votum subditi de jejunando sub conditione impetratæ licentiæ valet, quia jejunium cum licentia non prohibebatur, hinc qui sic vovisset, teneretur petere licentiam, alioquin irrisoriè vovisset. *Si dicas*, saltem ille, cui materia quoad substantiam est interdicta, poterit vovere sub conditione impetratæ dispensationis, sicuti duo prohibiti contrahere matrimonium, possunt sibi illud promittere sub conditione impetratæ dispensationis. *R.* Disparitatem esse, quòd promissio humana, qualis est illa matrimonii,

spectet tantum materiam promissario utilem & in se honestam, è contrà Votum spectat materiam meliorem & Deo gratiorem, Deo autem, per loquendo, gratius est Præceptum servari, quam ab eo per dispensationem eximi.

- 421 §. 17. Probabile est, quòd votum factum in gratiarum actionem pro re mala, v.g. pro obrecta injusta victoria, vel filio ex fornicatione, sit validum, quia non agis gratias pro victoria ex ea parte, quâ est injusta vel à te processit, sed quatenus processit à Deo, qui meritò potuisset impedire, ita *Suar. L. 2. c. 5. n. 19. Castrop. P. 8. §. 3. n. 4.* contra *Sanch. Lesf. & Lay.* Similiter secundum *Gal.* n. 67. valet votum, si dicas, *voveo me fore Religiosum, si in duello proximo occidero potius Adversarium, quam ille me.*

Materiam absolutè levem non substanti gravi obligationi, dicam *Lib. 5. num. 233.*

- 422 Q. 112. *Quomodo peccet, qui vovet illicita, vel indifferentia, vel ob malum finem; aut qui talia vota exequitur. R. §. I.* Si solus finis voventis sit venialiter malus, præter peccatum, quod est desiderium illius finis mali, etiam committitur veniale contra Religionem, quia irreligiosum est ad Deum offensam abuti voto, quod per se ad cultum Dei ordinatur: est autem veniale tantum, quia solummodo est defectus in modo vovendi ex fine extrinseco, qui non redundat in materiam voti nec obligationem minuit, adeoque culpam venialem excedere non potest.

- 423 §. 2. Si res promissa sit mortaliter turpis, vovetur promittatur propter finem mortaliter turpem, esto exterius tantum finem animo promittendi vel explendi fiat, præter malitiam pravi desiderii est mortale contra Religionem, quia promittitur offer

offert rem illam Deo, vel ergo ut gratam, & est gravis blasphemia ac illusio Dei, cum sciat esse ipsi ingratissimam; vel offert ut ingratam, & sic æquivalenter minatur Deo, aut vult affligere; hæc autem omnia sunt gravia.

§. 3. Si res promissa vel finis sit tantum venialiter turpis, aliqui putant esse tantum peccatum veniale ob levitatem materiæ, alii dicunt adhuc esse mortale, ob rationem jam datam; quia tamen verbum (*voveo*) in re vel fine turpi passim non significat votum, sed ordinariè Juramentum, uti cum quis dicit, *voveo me vindicaturum*, intelligit, *juro*, tunc si materia sit levis, secundum dicta n. 265. peccatum erit leve.

§. 4. Votum rei indifferentis vel ob finem indifferentem est tantum veniale, quia nec actus Deo est contumeliosus, nec materia positivè ingrata; putat quidem *Beja* P. I. Caf. 66. hoc esse peccatum blasphemix, adeoque grave, eò quòd æquivalenter dicat Deum delectari rebus vanis & inutilibus, sed *contra est*, quòd non sit illa mens voventis, sed tantum imprudentia circa electionem materiæ.

§. 5. Executio votorum supradictorum eandem malitiam continet, quam emissio, quia executio ex obligatione voti, est facti voti approbatio.

DUBIUM IV.

Quæ & quanta sit obligatio voti.

Resp. Tanta est, quantam tum quantitas materiæ permittit, tum intentio voventis, quâ se vel multum, vel parum, vel absolutè, vel cum certa conditione, restrictione temporis,

R 3

quali-

- 22 qualitatis obligare vult, designat : ita ut, etsi obli
 22 gatio Voti fit Juris naturalis , vis tamen eju
 22 pendeat à voluntate & facto hominis, tanquam
 22 præviâ conditione, ut tantum vel tantum obli
 22 get. *Ita communiter. V. Laym. L. 4. T. 4. Cap. 3. Bon. P.*
 22 *Unde resolves,*
 22 I. In materia levi nemo obligatur sub mortali
 22 quia materia id non permittit. *Nayar. c. 12. n. 40*
 22 *Sanch. L. 4. c. 12. Laym. l. c. V. G. Vovisti rec*
 22 *tare quotidie Salve Regina ; omittendo seme*
 22 *iterumque, non peccas mortaliter, quia materia*
 22 *est parva. Sanch. Laym. loc. cit. Azor Lib. 21. c. 18*
 22 *Imò etsi toto anno omittas, esse tantum veniale*
 22 *eò quòd materiæ istæ parvæ non coalescant*
 22 *in unam, probabiliter docet Dian. P. 3. T. 5. R. 24*
 22 *ex Soto, Arag. & Tannero 2. 2. D. 4. Dub. 3*
 22 *contra Valent. & alios.*
 22 II. In materia gravi, etsi quis possit se obligare
 22 tantum leviter , communiter tamen censetur
 22 se voluisse obligare graviter, nisi aliunde constet.
 22 Unde violans tale Votum , peccat graviter
 22 ex genere suo. *v. ibidem.*
 22 III. Qui postquam gravi Voto se obstrinxit
 22 serio deinde dolet, quòd fecerit , non peccat
 22 graviter , modò retineat animum implendi
 22 *v. Sa V. Votum.*
 22 IV. Qui violat Votum de re jam antè præcepta
 22 v. g. qui post Votum castitatis fornicatur, debet
 22 in Confessione addere, quòd Votum id habeat,
 22 aut quòd Ordines acceperit , si Confessarius
 22 nesciat, quia duplex tunc est malitia peccati.
 22 *Suar. c. 6. Less. L. 2. c. 40. num. 47. Sanch. c. 5*
 22 *Fill. T. 26. n. 57.*
 22 V. Alieno Voto nemo obligatur ex vi illius
 22 voti , unde si qui Canones videntur indicare
 22 filium

filium à patre Religioni devotum, teneri eam
profiteri, intelligendi sunt, si filius votum patris
semel ratificaverit. *Suar. c. 9. Sanch. Laym. num. 7.*

VI. Cùm hæres teneatur solvere Vota realia
defuncti, non tenetur vi voti, sed ex Justitia: ut
tenetur alia illius debita, legata &c. solvere. *Ibid.*

VII. Eodem modo si Communitas aliquid
vovit, in quod Posteriores non consenserunt,
non tenentur id servare vi voti, sed interdum
ratione pacti, Statuti, vel longæ consuetudinis,
v. Laym. num. 6.

VIII. Cùm quis vovet factum alterius,
sensus est, se curaturum id eo modo, quo licite
potest, ut v. g. rogando, persuadendo, vel etiam
præcipiendo, si sit Superior, vel etiam aliquando
paciscendo, & suppeditando sumptus. Sic Parens,
qui filium devoverit Religioni, ad nihil aliud
tenetur, quàm ut conetur eam filio persuadere:
Si quis Missas vel peregrinationem alterius
curandam, quando stipendium ac sumptus ei
persolvit, non tenetur alium substituere novis
sumptibus, si prior non præstet, ad quod se obli-
gavit. *Sanch. Laym. num. 7.*

IX. Vota personalia non implentur nisi
per voventem; unde qui vovit peregrinationem
Romam v. g., non satisfacit, si conducat alium:
neque ad id tenetur, si ipse non possit. *Ibid. n. 8. & 9.*

X. Vota realia solvenda sunt ex proprio; unde
qui nequit ex suo, non tenetur ab alio mendicare.
Quòd si possit ex suo, & tamen alius, sive rogatus,
sive sponte pro ipso velit solvere, id valet, quia
tunc, quod alter dat, fit ipse; non autem actio
alterius personæ potest fieri alterius, *v. ibid. n. 8.*

XI. Vota conditionalia non obligant cessante
conditione, etiam si ipse vovens causa fuerit,

- » ut conditio non poneretur : dummodo in
 » non impediverit per dolum, vim aut malitiam
 » ut v.g. vovisti peregrinationem, si eam Petrus
 » approbet ; deinde submittis, qui persuadeat
 » ut non approbet : illo igitur non approbante
 » non teneris. Imò etsi malitiosè per fraudem
 » dolum, &c. impediveris, adhuc probabile est
 » voto non teneri, ut habet *Laym. c. 6. ex Suar. & alii*
 » Interim, *Layman* rectè hic advertendum monet
 » ad intentionem voventis ; ut v.g. si filius vovit
 » se ingresurum Religionem, nisi pater contra
 » dixerit, videtur ejus intentio fuisse, nisi contra
 » dixerit ex se, suâ sponte, sibi relictus, &c.
 » XII. Qui vovit rem certam & determinatam
 » v.g. hunc calicem : si ea res pereat, non tenetur
 » ad alium ; cum id non soleat intendi : Si autem
 » eam rem vendiderit, probabilius videtur esse
 » teneri dare pecuniam, quam accepit, quia
 » qui vovet rem, censetur promittere omnem ejus
 » utilitatem.
 » XIII. Qui vovit aliquid faciendum certo tempo-
 » pore, ut jejunare hoc vel isto die ; illo transacto,
 » siue cum culpa, siue sine culpa ejus, ad nihil tenetur :
 » & neque, si præviderit impedimentum
 » eo tempore superventurum, tenebatur præve-
 » nire, cum hæc non soleat intentio voventis esse.
 » *Suar. Navar. v. Bonac. P. 5.*
 » XIV. Qui vovit aliquid sine certo tempore,
 » v.g. peregrinationem, tantum tenetur implere,
 » cum commodè primitum potest, quia sic morose
 » liter quisque censetur intelligere suam promissio-
 » nem, ut habitâ commoditate, non nimis diu
 » differat ; quamvis minor causa sufficiat ad differ-
 »endum quàm ad omittendum. *Fill. c. 4. q. 10*
 » *Suar. Laym. Cap. 3. Bonac. & alii.*

XV. Qui vovit aliquid finè certo loco, v. g. ingredi Religionem S. Benedicti, satisfacit intrando quodcunque Monasterium illius Ordinis, in quo servantur substantialia Regulæ. Neque tenetur pro admissione peragrarè provinciam, sed satis est adire loca aliquot non nimis disita. Et satisfecit voto, si postquam ingressus est, remittatur, aut egrediatur (saltem cum justa causa, qualis est, v. g. gravis ac diuturna tristitia & anxietas, sive ex natura ipsa, sive aliunde nata, *Escob. ex Sanch. L. 4. c. 16. n. 100.*) ante professionem, *v. Trul. L. 2. c. 2. d. 20. n. 7. & 8.*

XVI. Qui vovit aliquid finè certa qualitate, v. g. Religionem in genere, potest ingredi quamcunque, etiam laxiorem; modò servantur essentialia, & sit approbata. Similiter, si quis vovit triticum & c., non tenetur dare optimum, quod habet, sed satis est (loquendo de obligatione præcisè) ut det, quod non sit planè ineptum.

XVII. Qui vovit aliquid finè certa quantitate, v. g. elemosynam, pecuniam, frumentum & c., satisfacit dando quantum voluerit, modò non tam parum, ut videatur potiùs irridere suum votum, quàm implere. Ratio horum omnium peritur ex intentione voventis, quàm nemo censetur se obligare, nisi ad id, quod commodè potest, & communiter est decens. *Suar. Sanch. L. 4. c. 15.*

XVIII. In dubio de mente voventis, debet fieri interpretatio secundùm verborum, quibus usus est, proprietatem, vel potiùs communem & usitatam acceptionem. *Fill. T. 26. c. 2. Laym. c. 3.*

XIX. Qui vovit, si ludat chartis, dare 10. imperiales, tenetur secundùm *Sanch.* dare toties decem, quoties ludit; quia pœna est actui accessoria.

R. 5

Vide-

» Videtur tamen negare *Layman Cap. 5. num.*

» *Vid. Trull. l. c. Dub. 5. num. 25. Dian. P. 5. T. 9. R. 10.*

A D D E N D A.

418 Q. 113. *Quæ sint regula generales, & quomodo ex illis discernenda sit obligatio voti.* R. Regulae sunt hæc: I. Votum obligat secundum intentionem voventis, & non ultra, quia votum est veluti privata Lex, quam quis sibi imponit, Lex autem non obligat ultra intentionem Legislatoris. Quando non constat de intentione voventis spectanda est materia promissa, & juxta illius naturam censendum est Votum obligare, quod quilibet censetur eam obligationem subire veluti quæ materiæ promissæ est accommodata. Si post discussam voventis intentionem & materiam inspectam, adhuc dubium sit, qualis sit obligatio voti, attendendum est ad verba promissionis, quæ sumenda sunt secundum communem usum, & juxta illa verba est interpretanda obligatio voti, quia quisque censetur facere velle, quod verbis indicat, uti supra est dictum. 4. Si supra dictis omnibus consideratis adhuc dubia est obligatio voti, votum est interpretandum in favorem voventis, uti num. 381. dictum est, quia obligatio non est imponenda, nisi de ipsa clarè constet, cum libertas sit in possessione contra illam. Illa materia est gravis respectu voti, de qua potest dari Præceptum sub mortali obligans, votum enim obligat instar Præcepti, quod vovens sibi ipse imponit; non est autem consideranda materia nudè secundum se, sed etiam videndum, an non ex circumstantiis notabiliter conducat ad cultum divinum vel ad utilitatem voventis. 6. Qui vota talia, quæ etiam præcipi solent, v. g. Jejunium Missam, censetur ad tale opus se obligare

qual

quale à Fidelibus præstari debet ex Præcepto. 7.
 Qui se obligat ad finem, obligat se ad media ordi-
 naria, non tamen ad extra-ordinaria. 8.
 Si Voto non sit additum tempus implendi, obligat
 quàm primùm fieri potest commodè, quia
In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur,
præsenti die debetur, Reg. 14. ff. de Reg. Juris, ubi
 quando dicitur, *præsenti die debetur,* intelligitur,
si commodè fieri possit, quando autem obligationi
 nullus est præfixus finis, uti si dixeris, *voveo deinceps*
castitatem, voveo jejunare diebus Veneris &c. censentur
 Vota perpetua, *Illsung* T. 5. n. 109. Has regulas
 tradunt Authores communiter cum *Castrop.* hic d. 1.
 p. 12. *Tamb.* c. 12. §. 5. num. 5. *Gob.* T. 11. à num. 82.
 Ex his resolvi possunt innumeri casus, v. g.

§. I. Obligatio Voti potest esse levis, licet mate-
 ria sit gravis, ita *Suar. Sanch. Castrop. Tambur.* 429
 aliique communis cum *Illsung* n. 101. contra *Sot.*
Vasq. & alios. Ratio est, quia Lex non obligat
 ultra mentem voventis: deinde vovere materiam
 gravem cum intentione se leviter obligandi,
 vel est possibile vel impossibile; si possibile,
 tum fiet, quando vovens id expressè intendet;
 si impossibile, ergo non erit verum votum, ergo
 nec gravis obligatio. *Si dicas,* obligationem Voti
 esse ex Lege divina vel naturali, quæ obligat
 promittentem, ut sit fidelis, Lex autem divina vel
 naturalis in materia gravi semper obligat graviter,
 & Legem divinam vel naturalem in gravi materia
 obligare graviter, si non sit dependens, & non fundetur
 in voluntate hominis eam gravem obligationem
 impediens; si autem ita dependeat vel fundetur
 in voluntate hominis, non obligat, nisi secundùm
 hanc voluntatem. *Si instes,* qui in materia gravi
 jurat, non potest se obligare leviter, ergo nec
 qui

qui vovet. R. Disparitatem esse, quòd omne Jumentum vocet Deum in testem, cujus authoritas non suscipit magis & minus, ideòque ejus obligatio ex voluntate jurantis limitari non potest. *Si urgeas*, in materia levi non potest esse obligatio gravis, ergo nec in materia gravi obligatio levis. R. Disparitatem esse, tum quòd Deus non acceptat materiam levem ad obligationem gravem, quod non conducirerit ad salutem, sed ad periculum animæ; tum quia materia levis non est capax obligationis gravis, materia autem gravis est capax obligationis magnæ, ergo etiam parvæ: notandum tamen rectè *Gob. & Lugo D. 22. n. 41. & in Resp. Moral. L. 6. Dub. 8.* Vota Religionis & majoribus Ordinibus annexa, cum involvant stabilitatem, esse irrita vel non acceptari, si tantum intenderetur obligatio levis: Similiter notant *Lugo & Gobat* num. 1. Votum cum intentione se non obligandi sub peccato, sed tantum sub imperfectione, re ipsa non facit votum, sed tantum propositum.

430 §. 2. Qui vovit curare legi Missam, deditque stipendium Sacerdoti, si hic negligat, idque refectum qui voverat, hic ad nihil ultra tenetur, quod non intendit nisi curare Missam, prout committitur, nempe dando stipendium ei, quod prudenter judicabat lecturum, neque enim se obligavit ad certum eventum secuturum.

431 §. 3. Qui vovit castitatem, peccat in eundo Matrimonium, quamvis mutuo consentiant ut vellent esse casti, quia intentio voventis præsumitur fuisse abstinere à statu, vi cujus obligari potest ad copulam carnalem, *Beja P. 2. Cas. 8.*

432 §. 4. Qui vovit orare Rosarium, satisfacit alternatim orando cum alio, quia hic modus orandi est ordinarius in Ecclesia, *Az. Bonac. Tam.*

Illsu

Illung num. 108. contra *Castrop*; item satisfacit, licet per notabile tempus interrumpat unam decadem ab altera, quia nihilominus sufficienter uniuntur per intentionem orandi totum, *Trull. & Dian. P. 9. T. 8. R. 6.*

§. 5. Qui vovit quotidie audire Missam, satisfacit 433
die festo audiens unicam, *Suar. L. 4. c. 7. num. 15. Castrop. P. 12. n. 6. Tamb. c. 15. §. 6. n. 4*; etiam satisfacit, si audiêrit, licet immemor voti. Sed, quid si voluisset per illam Missam non satisfacere voto? *R.* Probabile est non satisfacisse, uti ex *Suar. & Laym.* docet *Busenb.* relatus *L. 1. n. 693*, quia ab ipsius voluntate pendebat debitum, ergo etiam ut maneret debitor; nihilominus etiam probabile est cum *Sanch. L. 1. c. 13. num. 18. Bonart. de Horis L. 2. c. 18. num. 11. Castrop. T. 3. D. 1. P. 17. n. 14. Dian. P. 3. T. 6. R. 77. P. 10. T. 15. R. 4. Gob. in Exp. T. 5. num. 206.* satisfacisse, quia licet debitum, ut existat, pendeat ab ipsius voluntate, non tamen ita pendet, ut permanere possit, si ponatur solutio sive materia Voti, tum enim huic satisfactum est, nisi fortè fieret novum Votum.

§. 6. Qui vovit alere pauperem, non satisfacit, 434
si alat Patrem suum egentem, quia censetur voluisse aliquid, ad quod non tenebatur ex Jure naturæ; item censetur voluisse facere eleemosynam, quod autem dat Parenti, est de Jure naturæ debitum & ex Justitia, quia Parens habet Jus ad alimenta à Filio, ita *Molina*, satisfaceret tamen, si Cognatum pauperem aleret, quia hunc alere non tenetur.

§. 7. Qui vovit peregrinari Romam, & tum 435
cogitavit peregrinari pedes, satisfacit, si peregrinetur eques, quia peregrinatio equestris est vera peregrinatio, & cogitatio peregrinationis pedestris non facit obligationem, nisi de ea etiam facta

facta fit promissio, ita cum aliis *Sanch. c. II. n. 3*
Tamb. n. 3; si curiositatis vel aliorum negotiorum
 causâ etiam conductus mercede iret Romanum
 dummodo simul adsit voluntas invisendi loca
 secundum intentionem priorem, satisfaciêt *Votum*
Castrop. num. 9. Tambur. Illsung n. 108. contra Sanch.

436 §. 8. Qui vovit peregrinari equitando, & postea
 equitandi occasionem non habet, non tenetur
 peregrinari pedibus, quia non vovit peregrinatio-
 nem, nisi sub tali modo, qui difficultatem non
 biliter minuebat.

437 §. 9. Probabile est eum, qui vovit virginitatem
 non ideo teneri ad perpetuam castitatem, sed
 tantum ad servandam carnis integritatem, quam
 vox illa (*virginitas*) propriè significat, nisi constet
 aliam fuisse mentem voventis, aut ignorasset
 hanc significationem vocis, *Burgh. Cent. 1. Cas. 5.*
 contra *Castrop. n. 7*; sed de hoc iterum dicetur *n. 9.*
 potestque videri *Illsung num. 108*

438 §. 10. Qui vovit omnibus anni diebus jejuna-
 re non obligatur Dominicis, nisi aliunde de hac
 intentione constet, quia non est censendum
 voluisse se obligare contra receptam Ecclesiæ
 consuetudinem, *Sanch. Bonac. Castrop. num. 11.*
Tamb. n. 11. Ills. supra, & alii; imò *Suar. L. 3. c. 6. n. 2.*
 & *Sanch. L. 2. c. 37. n. 16.* dicunt Votum jejunandi
 ordinariè diebus Dominicis esse irritum,
 validum tamen est pro quibusdam Dominicis.
 Quòd si voveris omni anno jejuna-
 re certo die, si hic in Dominicam incidat, potes jejuna-
 re in Dominica, aut si velis, transferre in Sabbathum,
 accommodando te mori Ecclesiæ, nisi Sabbathum
 haberet aliud jejunium, *Sanch. à n. 17. putant tamen*
Boss. & Dian. P. 9. T. 8. R. 6. & P. 10. T. 16. R. 50. si quis
 vovisset per totum annum abstinere à carnibus,

etiam

etiam teneri in Dominicis, quia hoc non est contra morem Ecclesiæ, cum fiat in Quadragesima. Quod si vovit jejunare omni die Veneris, tenetur etiam illo anno, quo Nativitas Christi in diem Veneris incidit, uti dictum est n. 379, quia Ecclesia illos solos eo die eximit, qui nec Voto nec Regulari observantiâ sunt adstricti ad jejunandum, ita *Suar. Sanch. Bonac. Castrop. num. 12. Beja. Cas. 6.* dicens esse certum, quamvis oppositum teneant *Azor, Molin. Tambur. & alii cum Illfung*, nisi istum diem expressè voluisset includi voto. Vide dicenda p. 2. à num. 1319 Si tamen istâ die non jejunaret, probabilius est contra *Med.* non fore duplex peccatum, quia obligatio Præcepti per consuetudinem generalem Ecclesiæ sublata est, & Ecclesia tantum declaravit, se non velle tollere obligationem Voti vel Religionis: denique si tali die comedat carnes, toties peccat, quoties comedit, quia Votum hoc obligat pro singulis diei horis, non aliter ac Præceptum Ecclesiæ, *Suar. L. 4. c. 7. n. 9. & 12. Castrop. num. 15. contra Sanch. L. 4. c. 11. num. 42. Laym. L. 4. T. 4. c. 3. n. 3. Tamb. n. 12,* qui probabiliter negant, in illa sententia, quod sumptâ unâ refectione possit sumi multiplex, quia abstinentia à carnibus videtur tantum indirectè voveri, in quantum est quid accessorium ad jejunium, ergo si non sit obligatio jejunii, nec erit abstinentiæ: è contra Præceptum Ecclesiæ videtur æquè directè tendere ad abstinentiam à carnibus; unde si directè vovisses non comedere aliquo die carnes, fatentur omnes communiter cum *Diana P. 10. T. 14. R. 32. contra Pasq.* toties peccari, quoties caro comederetur, quia tale Votum esset negativum, planè simile Præcepto, quo Ecclesia prohibet carnes.

439 §. II. Si quis in juventute voverit certis diebus
 jejunare, probabile censent *Sanch. Fagund. Dia.*
Tambur. L. 4. c. 5. §. 7. n. 9, si ad sexaginta anno
 pervenerit, non amplius teneri, quia Vota Jejunii
 non censentur emitti, nisi ad modum Jejunii
 Ecclesiastici, quod secundum probabilem senten-
 tiam sexagenarios non ligat: idem dicit *Tambur.*
 quamvis Votum Castitatis perpetuæ, quod
 ad mortem usque erat observandum, fuisse
 commutatum in perpetuum jejunium. *Nec referuntur*
 quod res subrogata dicatur sapere naturam ejus
 cui subrogatur, *nam Tamb. L. 3. c. 16. §. 4. n. 35.*
Illfung num. 146. dicunt hanc regulam Juris tantum
 tenere in favorabilibus; in contrarium tamen
 occurrit, quod ille, qui ante annum 21. vovit jeju-
 nare, teneatur, licet Præceptum Ecclesiæ tum
 non obliget, ergo Votum etiam poterit obligare
 post annum 60, licet fortè tum non obliget
 Præceptum Ecclesiæ; est tamen adhuc aliqua dispa-
 ritas, nam qui vovet ante annum 21., sufficienter
 cognoscit ætatem tum suam, & illam astringit
 ad Votum; hoc non est de ætate sexagenaria, de qua
 vovens non cogitavit, uti suppono, alioquin illam
 inclusisset aut exclusisset à Voto. Vide dicenda post
 à num. 1317.

440 §. 12. Si è tribus calicibus, quorum unus
 vovisti dare Ecclesiæ, fures rapiant duos, *Molin. d.*
Sanch. c. 13. n. 19. putant te non teneri dare totum ter-
 tium, sed posse dividere cum Ecclesia, cum enim
 nullum determinaveris, videtur æquum, ut Ecclesia
 ferat partem damni; sed *Castrop. n. 26. Illfung n. 109.*
 cum *Bonac.* probabilius dicunt te teneri totum ter-
 tium dare, quia singuli toti sunt promissum
 sub disjunctione, nempe hic vel ille, ergo si reliqui
 quorum nullus dari possit, hic ultimus dari debet
 addi

addit tamen *Castrop.* num.29. satisfieri, si detur ejus pretium : quòd si tamen voluisses dare unum, quia habebas tam multos, ut posses carere uno, non videtur fuisse intentio dandi pro hoc casu, quo raperentur duo, hinc cessaret votum.

§. 13. Si scias te vovisse calicem, sed nescias 441
cui è duabus Ecclesiis, *Sanch.* num.8. putat te posse dare, cui voles, quia tota obligatio dandi est à te; sed *Castrop.* n.27. probabiliùs dicit te teneri dividere pretium pro qualitate dubii; unà si scires te aliquid debere, & nescires an Titio an Cajo, tenereris inter illos dividere: Ratio autem est, quia aliter te exponis periculo nulla ex parte implendi votum, fortè enim dabis illi, cui nihil vovisti; si verò divides, certum est te saltem ex parte implere Votum.

§. 14. Quando Votum non est impletum 442
tempore designato, si tempus ideo designatum est, ne nimium differretur executio, adhuc teneris post illud tempus, quia duplex erat obligatio, una ad rem faciendam, altera ad faciendam in tempore, & hac non impletâ manet illa principalior implenda: è contrà si intendisti ita affigere tempori, ut cum illo finiretur obligatio, elapso tempore non ampliùs teneris, quia obligatio diutiùs esse non potest, quàm illud, cui voluisti esse alligatam; hinc si vovisti omni die dare elemosynam, ut sic nulla dies elabatur sine bono opere, si unâ die omisisti, non teneris alterâ supplere; si autem vovisses dare ex pietate vel misericordia, tenereris postea supplere, ita *Tamb.* L.3.c.16. §.2.n.8.

§. 15. Si voveris jejunare pridie S. Francisci, 443
ipso autem Festo ingredi Ordinem, & pridie non jejunaveris, non teneris supplere, quia affixeras diei, nisi fortè voluisses jejunare, quia erat dies ante ingressum in Ordinem:

S

Si

Si autem isto Festo non sis ingressus Ordinem, postea teneris ingredi, quia hæc devotio respiciens Festum erat finis munitis principalis, & à principali qui semper manet, separabilis, *Tamb. num. 9.*

444 §. 16. Si voveris te facturum aliquid septimanæ sequente, licet postea prævideas fore impedimentum non teneris prævenire, quia necdum est tempus quo obligaris; potes tamen prævenire nisi illi septimanæ affixeris, quia quod eousque rejeceris, non fuit ad augendum sed imminuendum Votum: è contra si vovisti jejunare hac septimanæ in qua jam sis, ac prævides in fine fore impedimentum, teneris prævenire, quia jam es in tempore obligationis, ita *Bonac. Suar. L. 4. c. 10. num. Sanch. c. 11. n. 5. Laym. c. 3. n. 5. Tambur. c. 12. §. 3. n. 2. &*

445 §. 17. Qui vovit integro anno jejunare, in decursu per unam septimanam omittit, si interdebat integro anno sine interruptione jejunare tenetur iterum incipere annum; si autem expressam eam voluntatem non habuit, sed tantum voluit tot dies jejunare, quot sunt in anno satisfacit postea supplendo: denique si voluntas expressa non ferebatur in annum tempus, sed tantum in multa jejunia, & per accidens annum tempus sumpsit; aut si voluit, quia erat specialis causa in tali anno, v.g. quia erat annus Jubilæi, illo elapso tamen tenebitur quidem supplere omisos dies.

446 §. 18. Causæ differendi Votum sufficientes sunt hæc singulæ; melior executio Voti; declinatio gravis molestia vel offensa aliorum; si te sentias necdum satis idoneum ad perferendum id, quod vovisti; si v.g. Carthusiam ingressurus velis prioris scientiæ multum utili studere, cui studere non licebit in Ordine &c, de quibus videri potest *Castrop. P. 13. num. 5. Gobat T. 11. n. 87.* putat etiam sufficientes

utilitatem publicam; item gravem necessitatem corporalem vel spiritualem, v. g. fororis. Quousque autem Votum differri possit absque mortali, difficile est definire, & universaliter dici potest, quòd vota, quæ durant usque ad mortem, uti est Votum Religionis, minori tempore sint differenda, quàm alia vota, quæ in tempore finiuntur, uti sunt Vota eleemosynæ vel peregrinationis: Ratio est, quia hæc postrema Vota dilatione non minuuntur, sed quocunque tempore præstentur, integre præstantur: è contrà priora Vota dilatione minuuntur, quia cum vi Voti, v. g. Religionis obligeris Deo servire usque ad mortem, quantum differis Votum, tantum derrahis de tempore serviendi, & consequenter de Voto: putat quidem *Tambur. n. 10*, si sis quindecim annorum, non fore mortale, si differas ingressum in Religionem ad tres vel quatuor annos, attamen secluso periculo deficiendi à Voto; addit fortassis fore mortale, si differas ad octo vel novem annos, tum enim notabile tempus respectivè ad securitatem tuam vitam subtrahis servitio divino; si autem sis quadraginta annorum, dicit dilationem sex mensium fore notabilem & peccatum mortale; ubi autem Votum nullum tempus determinat, nec dilatio imminuit de fine Voti, nec incommodum adfert, nec habet adjunctum periculum omittendi, dicit cum *S. Antonin. apud Sanch. c. 14. n. 21*. probabiliter fore veniale tantum, quantumcunque diu differas, sed *Castrop. num. 7*. probabiliter dicit universaliter tum fore mortale, si sine causa differas Votum Religionis ad sex menses; reliqua autem, licet dilatione non minuantur, ad duos tresve annos, in eo enim est gravis deordinatio, uti si rem alteri debitam tamdiu sine causa differas dare;

non erit autem nè veniale quidem, si adsit rationabilis causa differendi; hinc rectè dicit *Diana P. 3. T. 4. R. 100*, si vovisti singulis mensibus confiteri, te ex causa posse per duos vel tres dies ultra mensem differre; imò si intra octo dies post mensem sequeretur solenne festum, & agrè bis intra octo dies confitereris, postes eousque differre; & idem est de anticipando, ex simili causa.

447 §. 19. Violatio Voti non est contra Justitiam, sed fidelitatem tantùm seu Religionem, hinc si vovisti dare pauperibus 100. aureos, quos Cajus tibi debet, si Cajo bonâ vel malâ fide remittas quinquaginta, non teneris pauperibus hos quinquaginta compensare, ita *Suar. Tamb. c. 16. §. 2. n. 11*. An autem violatio voti possit esse contra virtutem illam, ad quam spectat materia voti, vide *L. num. 628. & 629.*

448 §. 20. Si materia totalis alicujus Voti fit in se parva, & tota omittatur, *Cajet. Arm. Tabien. Navar. Tolet.* dicunt peccari mortaliter, quia totum votum negligitur, quod videtur esse grave contra Religionem. sed *Ledesm. Sanch.* aliique communiter cum *Dian. P. 5. T. 5. R. 36.* rectè contradicunt, notantque Confessionem mortalium, Communionem, auditionem Missæ, jejunium unius diei, si voveantur, esse materiam gravem, quia præcipiuntur sub mortali: item materia gravis est lectio vel procuratio Missæ legendæ, quia continet maximum Dei cultum: Similiter qui vovit dare mille aureos pauperibus, si detrahat 50, peccat graviter, licet 50. respectu trium millium sint parva pars, quia secundùm se & in ordine ad finem, qui est sublevatio pauperum, sunt pars notabilis: è contrâ si detraheret tres tantùm aureos, non esset mortale: item

si voveris orare Rosarium, & omittas duas decades, non est mortale, licet duæ decades respectu Rosarii sint pars notabilis, scilicet tertia: imò Rosarium ipsum censetur quid exiguum in ordine ad cultum Beatæ Virginis vel Dei, *Tamb. L. I. c. I. §. 3. n. 21. Spor. T. I. c. 5. n. 30. §. 4.* Si dicas, esse mortale omittere Rosarium pro pœnitentia injunctum in Confessione peccati mortalis; hoc dato, disparitas est, quia ibi injungitur velut aliquid pœnosum, & si est notabiliter pœnosum, uti communiter censetur esse, est materia gravis; è contrà per votum fit tantùm veluti cultus Dei, qui non videtur esse notabilis in recitatione Rosarii: per Rosarium autem communiter intelligitur, non integrum Psalterium, sed pars ejus tertia, *Illsung n. 108.*

§. 21. Si quis diversis Votis voverit pro eadem die 449 multas materias leves, quæ simul sumptæ faciant gravem, *Sanch. & Bonac.* dicunt fore mortale, si omittantur, etiamsi materiæ illæ essent diversæ rationis, v.g. partim orationes, partim elemosynæ, quia omnes videntur uniri in hoc, quòd ratione Voti substant eidem virtuti Religionis, ergo constituunt unam materiam gravem, non aliter ac si unico Voto essent promissæ, uti (inquiunt) si quis homini promississet diversis vicibus plures leves summas, quæ simul sumptæ conficerent magnam, peccaret mortaliter negligendo omnes: Hæc sententiâ non videtur universaliter sustineri posse, alioquin mortaliter peccaret Beneficiatus, qui die festo parum omitteret de Horis, parum de Missa, parum de aliis Orationibus Voto promissis, ita tamen ut omnia simul sumpta essent materia gravis, quia hæc omnia substant eidem virtuti Religionis; hoc autem nemo dicet: item, si ejusmodi materiæ leves

per hoc unirentur in ordine ad constituendam unam gravem, quia substant eidem virtuti Religionis, ergo similiter plures materiae graves eidem virtuti substantes etiam unientur in ordine ad constituendam unam tantum materiam graviolem, ergo Beneficiatus non peccabit nisi unico peccato, si eodem Festo omittat Misfam & Horas, quod iterum nemo dicit: Argumentum autem illud, quod adducit Sanchez de pluribus promissionibus levibus pecunie eidem homini factis, est dispar, quia hae promissiones uniantur ex fine immediato, qui est utilitas istius hominis, qui promissiones acceptat, ita autem non uniantur materiae parvorum votorum, quae ex diversis occasionibus vel finibus promittuntur, hinc *Suar. Rhod. Herinx aliique cum Castrop. T. 1. D. 2. P. 9. num. II.* negant tales materias uniri, etiam si essent ejusdem rationis, ideoque dicunt omittendo omnes, peccari tantum venialiter, quod *Diana R. 55.* dicit esse probabile, ratio est, quia mens voventis nunquam fuit se obligare graviter, sed fecit singula Vota separatim ab aliis, ergo violatio unius non potest augere violationem alterius: Huic sententiae non acquiescit *Ovied. 1. 2. T. 6. Controv. 3. num. 137.* sed sic distinguit, si vota facta sint ex diversis motivis, v. g. unum ad honorem Passionis Christi, alterum ad honorem B. Virginis, tertium pro Defunctis &c, quamvis materiae sint ejusdem rationis, v. g. quamvis omnes sint precationes, dicit obligationes non continuari nec materias uniri, ideoque fore tantum plura venialia, si omnes illae materiae eodem die omittantur, quia ubi sunt distincti fines, ibi debent censerī distincta Vota & ad invicem impertinentia: è contra si facta sint ex eodem motivo, etiam si materiae sint

diversae

diversæ rationis, dicit censendum esse, quod tota materia per modum unius promittatur, & vovens voluerit se indivisibiliter ad omnia obligare, v.g. si quis in periculo naufragii prius vovisset quotidie orare Rosarium, postea in eodem periculo voveret quotidie dare Pauperi medium Imperialem, putat has materias coalescere, quia ultimum votum erat quasi ratificatio & augmentum prioris, adeoque ultimum videbatur tendere in utrumque objectum per modum unius, unde si unâ die omitteret ex utraque materia tam multum, ut inde resultaret materia gravis, putat fore mortale: addit num. 139, si quis pro eodem die voveat Missam audire, orare Rosarium, dare elemosynam &c, licet fecerit ex affectu erga eundem cultum divinum, non ideo materias illas uniri, neque ex levibus partibus omisis conflare unam gravem, quia motivum illud generale & mediatum Religionis non est sufficiens ad eiusmodi obligationes uniendas; quod verum putat cum *Castrop*, etiamsi materiæ illæ diversæ unico actu essent promissæ, quia talis actus esset propter materias diversæ rationis virtualiter multiplex, nam per materias diversæ rationis intelligit illas, quæ quamvis fortè pertineant ad eandem virtutem, tamen diversis Legibus præcipi solent, uti Missa & Horæ Canonice: Hæc *Oviedi* sententia spectatâ ratione videtur probabilior, nihilominus ante omnia inquirendum est in intentionem voventis, & in dubio de illa standum est pro minima obligatione, secundum dicta n. 381.

§. 22. Si quis materiam parvam quotidie ex voto 450
explendam omittat multis diebus consequenter,
aliqui apud *Dia. P. 3. T. 5. R. 24.* absolutè dicunt mate-
rias illas non uniri, nec unquam peccari mortaliter,

§ 4.

quantum-

quantumcunque sæpe omittantur : Alii absolute dicunt uniri, & peccari mortaliter, quando tam sæpe omittitur, ut simul esset materia gravis : *Arg. Gran. Vasq. Sanch. & alii* communiter probabiliter distinguunt, & dicunt, si Votum erat affixum diei, materias non uniri, sed obligationem transire cum die; si autem non erat affixum, materias uniri, & obligationem supplendi transire ad sequentes dies, ideóque posse tandem perveniri ad materiam gravem ; in dubio autem, an Votum ita fuerit affixum diei nec ne, *Sot. Ledesm. Suar. Laym. Castrop. Tann. & alii* cum *Dia. P. 5, T. 5. R. 52.* dant hanc regulam, ut si vota sint personalia, id est, de actione tantum præstanda à vovente, v. g. de orationibus, præsumatur obligatio desinere cum die ; si autem Vota sint realia, id est, de aliqua re alia præstanda, v. g. de elemosyna, præsumatur obligatio non desinere cum die, adeóque fore mortale, si tot diebus omittatur, ut fiat materia gravis : Ratio est, quia utraque Vota communiter fiunt cum tali intentione, ergo in dubio præsumuntur sic facta, quia ex communiter contingentibus est prudens præsumptio : rectè tamen notant *Castrop. T. 15. D. 1. P. 14. N. 5. & Herinx de pecc. D. 7. n. 53.* etiam in votis realibus quandoque præsumi posse, quòd obligatio desinat cum die, si nempe in singulis diebus reperitur motivum, ob quod facere voluisti omni die, v. g. quia per talem elemosynam voluisti à Deo obtinere opem ad speciale negotium tali die tractandum, hinc *Gobat T. II. num. 85.* rectè dicitur recurrendum esse ad intentionem voventis, an nempe voluerit alio die compensare, si uno negligeret ; in dubio autem dicit præsumendū esse quòd noluerit obligationes unius diei copulari cum obligatione alterius, ideóque semper peccari tantum

tantum venialiter, quia obligationes gratuita
sunt potius restringendae quam ampliandae, uti
dictum est num 381.

§. 23. Nemo tenetur manifestare se aliquid 451
vovisse, ut sic facilius obtineat media vel licentiam
implendi suum Votum, nisi saltem tacite ad hoc
se obligaverit, quia haec revelatio non est
inter media ordinaria, ad quae solum procuranda
se obligavit, ita *Navar. Suar. Sanch. Laym. L. 4. T. 4.*
c. 7. n. 7. Tambur. L. 3. c. 12. §. 5. num. 7. contra *Sotum,*
Artil. Az. Lesf. Eum autem, qui dolet se aliquid
vovisse, non ideo peccare mortaliter, habet *Busenb;*
peccare tamen venialiter putant *Castrop. & Tamb.*
§. 2, quia ponit aliquid retardans executionem; sed
melius negat *Suar. de Voto L. 5. c. 7.* quia uti potuit
non vovere, ita optare potest non vovisse,
maximè si minus cautè, vel tale aliquid voverit,
propter quod sit ipsi periculum gravius vel saepius
peccandi.

Q. II4. Ad quid teneatur, qui vovit nunquam 452
amplius ludere, v.g. chartis. R. cum *Gob. T. II. à n. 524.*

§. 1. Si vovisti absolute non ludere, nil cogitando,
an de lusu tantum immoderato & periculoso
intelligeres, an etiam de moderato, non teneris
abstinere à lusu moderato, quia votum in dubio
explicari debet in favorem voventis, uti dictum est
n. 381, & docent cum aliis *Bonac. de Juram. q. 1. p. 16.*
n. 4. Tamb. c. 3. §. 5. n. 57. Dian. P. 7. T. 9. R. 56.

§. 2. Si vovisti, intelligendo lusum etiam 453
moderatum, teneris abstinere etiam ab hoc, quia
perfectius est hoc privari propter mortificationem,
S. Th. 2. 2. q. 168. art. 2. in O. Sanch. Bonac. Castrop. T. 14.
D. 2. P. 7. §. 1. n. 3. Tambur. num. 58.

§. 3. Ex fine, ob quem vovisti, colligi potest, 454
an comprehenderis lusum etiam moderatum;

item an voveris non ludere etiam pro alio, nam
 1. Si intendisti vitare jacturam tuæ pecuniæ,
 exclusisti solum lusum immoderatum, & quidem
 eum, quo ludes pro te, nam ludendo moderatè
 aut pro alio, non incurris istud malum, hinc licebit
 ludere moderatè vel pro alio; imò & per alium
 traditâ ei pecuniâ & aspiciendo, nisi aliter conste-
 de mente tua, ita *Bonac. num. 5. Sanch. L. 3. c. 18. n. 7.*
Dian. R. 57. Castrop. num. 5. Gob. n. 526. Ratio est, quia
 licet hic inveniatur finis, ob quem vovisti, tamen
 res propriè non comprehenditur sub materia
 promissa, verè enim & propriè non ludit, pro quo
 alius ludit. 2. Si voluisti redimere jacturam tempo-
 ris, comprehendisti ludum etiam moderatum,
 itémque lusum pro alio, quia verè ludes
 cum jactura temporis; poteris tamen per alium
 ludere, licet aspiciendo perdas tempus, *Castrop.*
Tamb. à n. 59. 3. Si eo fine vovisti, ut vitares rixas,
 blasphemias, juramenta, hæc si nascantur, uti com-
 munitè nascuntur ex lusu, si fiat nomine proprio,
 aut ex jactura propriæ pecuniæ, non autem peri-
 culum habeas, si ludas nomine alieno vel per alium,
 licebit tibi ludere nomine alieno vel per alium;
 imò & ludere licebit per alium, licet hæc incom-
 moda timeantur, quia re ipsa non ludis, uti antea
 dictum est; item licebit tibi facere sponsiones
 de hoc vel illo lucraturo, quia hoc non est propriè
 ludere, *Bonac. supra, Sanch. num. 8. Dian. R. 58.*
 Addit *Gob. supra,* si vovisti non ludere ad vitandas
 rixas, non fore mortale ludere cum hominibus
 notoriè pacificis: hinc 4. Universaliter loquendo,
 ex consideratione finis, propter quem vovisti,
 potissimùm metienda est gravis vel levis
 transgressio Voti, si v. g. vovisti non ludere,
 ne pecuniæ jacturam faceres, non peccas graviter,

si notabilem summam non exponas periculo
jacturæ, neque si pro alio ludens multum perdas:
Si autem ideo vovisti, ne tempus perderes,
si non consumis tempus notabile, v.g. plus quàm
duas horas, non erit mortale, & ita de aliis; *Fagund.
Castrop. Sanch. num. 7. Tamb. num. 60.*

§. 4. Si vovisti non ludere, donec Pater tuus 455
domum rediret, qui tamen in via moritur, putant
Bonac. n. 6. & Sanch. n. 15. te nunquam posse ludere,
quia nunquam redit Pater, sed *Tambur. num. 64.*
rectius dicit ex mente voventis tantum esse obliga-
tionem abstinendi ad tale tempus, quo Pater
commodè potuisset rediisse.

§. 5. Si vovisti non ludere, nisi volente Cajo, 456
si Cajus moriatur, non amplius obligaris abstinere;
si autem fiat furiosus, adhuc obligaris, quia
voluntas absolutè cesfat per mortem, non autem
per furorem, ergo secutâ morte non amplius atten-
ditur, sed secuto furore adhuc expectari potest,
Sanch. num. 14.

§. 6. Si in vindictam vel signum malæ voluntatis 457
vovisti non ludere cum certo homine, Votum
non debet servari, ne sit fomentum iniquitatis:
item si vovisti non ludere cum certo homine,
in certa domo, certo genere ludi, quia credebas
hominem illum esse fortunatum, te in illa domo
vel ludo specialiter esse infortunatum, etiam
non debet servari, quia hoc est superstitiosum, ergo
nequit esse materia Voti, *Navar. Sot. Sanch. num. 9.
Bonac. P. 4. n. 2. Castrop. num. 7.*

§. 7. Mulier, quæ vovit non ludere, ut sic testetur 458
dolorem de morte Mariti, non tenetur abstinere,
quia hoc Votum est vanum vel de re indifferente,
Tambur. c. 15. §. 4. n. 3. Gob. num. 527. Si tamen
vovisset in gratiam Affinium, teneretur, quia
Votum

Votum in gratiam hominis factum obligat licet sit de re indifferente, si homo, in cujus gratiam voverit, promissionem acceptaverit.

459 Q. 115. *Ad quid teneatur, qui vovit non bibere vinum.* R. §. 1. Teneatur efficaciter non desiderare bibere, nam qui promittit non bibere, primario promittit non velle bibere, quia voluntas bibere esset voluntas violandi votum: non peccat tamen, si morosa cogitatione detineret in delectatione potus, quia per votum non bibere tantum excluduntur actus directe tendentes in transgressionem Voti; nec peccaret, si inefficaciter desideraret sub conditione Voti absentis.

460 §. 2. Quamvis voverit non bibere vinum ut sic vitaret ebrietatem, tamen non tenetur abstinere à cerevisia vel aliis potibus inebriantibus, est communis cum *Sanch. L. 4. c. 11. n. 44.* & aliis contra *Cajetan.* & *Baldell.* Ratio est, quia non sunt vinum, hic autem in re odiosa non debet fieri extensio ad illa, quæ non comprehenduntur verbis; imò etiam probabile est non tenetur abstinere ab eo liquore, qui aliquo nomine vitæ afficitur, sed ita à natura vini discessit, ut non sit materia apta Consecrationi, quale est vinum adustum, *Gob. in Quin. T. 5. c. 4. n. 11.*

461 §. 3. Potest in Missa sumere utramque abtentionem, *Azor L. II. c. 20*; aut si sit Laicus, abtentionem post Communionem, *Pasq. in Praxi Jejun. Decis. 235*; & in utroque assentitur *Gobat num. 10*, quia hæc non veniunt nomine potus vini quem quis censetur sibi velle interdiceret.

462 §. 4. Si non possit servare votum, nisi parum vini sumat, tenetur parum sumere, quia qui tenetur ad finem, tenetur ad medium facile & ordinarium *Pasq. Decis. 242. Dian. P. 3. T. 5. R. 61.*

§. 5. Quando vovit eo fine, ut non inebriaretur, ⁴⁶³
 si bibat vitrum, materia est levis, imò si bibat
 multum, non peccat mortaliter, dummodo certus
 sit hic & nunc abesse ebrietatis periculum: si autem
 vovit, quia per potum dilapidabat sua, tunc
 tantum peccat mortaliter, quando bibendo dila-
 pidat notabilem quantitatem pecuniæ; unde
 si de alieno bibat, non peccat, *Sanch. num. 3. & 6.*
Gob. num. 13. & 15.

§. 6. Si voverit unicè ob mortificationem gulæ, ⁴⁶⁴
 si ex eo nullam percipiat voluptatem, licitè bibet,
 quia Votum habet se uti Lex privata pro hoc
 homine lata, ergo cessante pro hoc causâ adæquatâ
 cessat Votum, *Sanch. Gob. n. 14.* Si autem vovisset ex
 motivo temperantiæ, etiam si voluptatè perciperet,
 tamen ut materia esset gravis, deberet tam multum
 bibere, quantum pro potu unius prandii ordinariè
 sufficit homini temperatè vino utenti, v.g. dimi-
 dium mensuræ, cujus proinde tertia vel quarta pars
 esset materia tantum levis, *Sanch. Cap. 12. num. 21.*
Castrop. T. 15. D. 1. P. 12. n. 21. Dian. P. 5. T. 5. R. 37.
Spor. T. 1. c. 5. n. 30. §. 4.

§. 7. Qui vovit se totâ die non gustaturum vinum, ⁴⁶⁵
 si sæpius per diem bibat, primâ tantum vice peccat,
 ita *Az. supra, Gob. n. 17.* Ratio est, quia talem intendit
 abstinentiam, quâ dicere possit, hodie non gustavi
 vinum, vino autem semel potò, non potest hoc dici,
 uti secundum *Sanch. c. II. num. 45. Pasq. Decis. 230,*
 qui hodie vovit jejunare in pane & aqua, intendit
 tale jejunium, quo dicere possit, hodie præter panem
 & aquam nihil à me sumptum est, unde si sæpius
 vinum poterit aut alium cibum edat, solâ primâ vice
 peccat; si tamen vovisset se hodie bibiturum
 solam aquam, toties peccaret, quoties alium
 liquorem biberet.

§. 8.

466 §. 8. Si voverit non bibere vinum, ob ma-
quæ causat vinum, non cogitando de hoc vel illo
quamdiu vinum ei causare potest aliquod malum
tenetur abstinere, quia manet finis Voti.

467 Q. 116. *Quomodo obligatio Voti conditionalis
sit explicanda.* R. §. 1. Si conditio tota non sit pende-
ab arbitrio voventis, peccat contra Votum,
ante impeditam conditionem reddit se impotentem
ad explendum Votum, quia vovens tum nolum
obligationem Voti subesse soli arbitrio suo, sed
etiam conditioni ab alio pendenti: è contra
si tota conditio pendeat ab arbitrio voventis
potest ante illam impeditam reddere se impotentem
ad Votum, quia tum & materia Voti & conditio
planè subdita est ejus voluntati, v.g. qui vovit Reli-
gionem, si sanitatem recuperet, peccat ineundum
matrimonium, quamdiu spes est recuperandæ sani-
tatis; si autem vovit sub conditione, si adhuc fer-
se inebriet, potest inire Matrimonium, antequam
se inebriet, ita cum aliis *Castrop. P. 17. num. 6. & 7.*
Gob. T. II. n. 34.

468 §. 2. Quando impletio conditionis non est
præcepta, qui impedit eam finè dolo, non peccat
contra Votum, v.g. vovisti Religionem, si es
doctus, si negligas doctrinam, non eo fine, ne debeas
fieri Religiosus, sed quia piger es & laborem fugis,
vel aliis te occupas, non agis contra Votum, *Sanch.*
Castrop. Illsung T. 5. num. 114. Laym. dicens
esse certum: Si autem impletio conditionis sit
præcepta, uti quando quis vovit Religionem,
si toto anno non peccaret contra castitatem,
si eâ intentione peccet, ut ab obligatione liberetur,
illudic Deo, & peccat contra Votum; probabile
ramen est etiam tum liberari ab obligatione Voti,
ita Laym, Castrop, num, 12. Gob. n. 35. Illsung n. 116.

contra Navar. Az. Sanch. & alios. Ratio est, quia tum reipsa non impletur conditio, ergo Votum nunquam acquirit obligationem absolutam, quam tamen vovens intendebat; estque per accidens, quòd reportet commodum suæ malitiæ. Nec obstat, quòd dicatur L. In executione §. ult. ff. de verb. oblig: *Quicumque sub conditione obligatus, curaverit, ne conditio existeret, nihilominus obligatur*: Et Reg. 66. Juris in 6. *Cum non stat per eum, ad quem pertinet, quò minus conditio impleatur, haberi debet perinde, ac si impleta fuisset*, nam Textus illi loquuntur de promissione acceptata, quæ causet obligationem Justitiæ, ideòque fiat injuria, si conditio ex malitia impediatur, consequenter sic impediens tenebitur reparare damna secuta; è contrà Votum soli Deo factum causat tantum obligationem Religionis, Religio autem non obligat ad reparanda damna secuta, nec priùs obligat, quàm Votum fuerit absolutum & conditio impleta.

§. 3. Si conditio pendeat à consensu alieno, 469
v. g. vovisti Religionem, si Pater tuus consentiat, potes rogare Patrem, attamen sinè vi aut dolo, ut non consentiat, *Suar. Laym. Gob. Illf. Castrop. n. 8.* contra Sanchez, qui c. 23. n. 45. pro contraria sententia malè citat certum omnium assensum: Ratio est, quia nè implicitè quidem vovit non ita rogare, uti suppono, & utens Jure suo non censetur facere fraudem: Si autem Pater moriatur, mors habetur pro consensu, adeòque filius tenebitur, *Laym. Sanch. c. 8. n. 47. Tambur. c. 15. §. 6. n. 10,* addens cum *Illfung* num. 112. Votum sub conditione, si Pater consentiat, obligare eo non contradicente, quamvis positivè non det consensum; nec videtur requiri, ut Votum Patri fuerit propositum, ut

ut vult *Sanchez*, re ipsa enim censeri potest consentire, ut filius Religionem ingrediatur, quamvis de ejus Voto nihil sciat: Item Votum obligat, licet Pater primò contradixerit, dummodo postea consentiat, quia intentio fuit vitare offensam vel turbationem Patris, quæ tunc vitatur, ita *Sanchez* & alii contra *Castrop.* & *Illsung*; si autem prius consenserit & postea consensum retractet, *Laym.* & *Sanch.* putant adhuc teneri, quia conditio per antecedentem consensum est impleta, sed *Illsung* & *Tamb.* num. 9. probabilius negant, quia conditio non est impleta secundum mentem voventis, qui uti suppono, voluit evitare offensam aut molestiam Patris.

- 470 §. 4. Si quis, quia habet Patrem & sororem indigentes, voveat anno sequente ingredi Religionem, si Pater interea moriatur & soror in ea Matrimonium, si hi supervivant & subsideant, aut aliunde illis provideatur, *Laym.* & *Sanch.* c. 23. n. 27. dicunt teneri Voto, quia mentis voventis fuit ingredi, si levaretur indigentia patris & sororis, quæ nunc levata est: oppositum etiam probabiliter tenent *Castrop.* *Tamb.* & *Illsung* n. 11. quia obligatio voti non debet extendi ultra sensum verborum, verba autem voventis non dicebantur, si indigentia illorum quomodocunque levaretur, sed, si levaretur per mortem Patris & per matrimonium sororis; & quamvis Jus positivum apud *Castrop.* n. 5. disponat, ut in aliis contractibus fit satis, si conditio appositæ per aliud quodcumque medium impleatur, tamen sic non disponit in materia Votorum, ergo cum hæc materia sit onerosa, dispositio Juris non debet ad eam extendi.

Q. II7. *Quid dicendum sit de Voto pœnali. R. §. I. 471*

Notandum cum *Ills. T. 5. n. 117.* Votum pœnale posse fieri tribus modis: 1. Ut non voveatur evitatio culpæ, sed sola pœna, si intervenerit culpa, v.g. *voveo Jejunium, si me inebriavero.* 2. Collectivè promittendo evitacionem culpæ & solutionem pœnæ post admisam culpam, uti, *Voveo non inebriare me, & si me inebriavero, voveo Jejunium.* 3. Disjunctivè promittendo utrumque, vel evitacionem culpæ, vel solutionem pœnæ, uti, *voveo vel me non inebriare, vel si me inebriavero, jejunare.* In primo casu, materia Voti non est culpa, sed sola pœna, hinc si se inebriet, non tenetur in Confessione facere mentionem Voti. In secundo, materia Voti est culpa & pœna, hinc dum confitetur inebriationem, tenetur addere esse contra Votum. In tertio, culpa non est determinatè materia Voti, hinc confitens inebriationem non tenetur meminisse Voti, dummodo postea jejunet; si tamen se inebrians noluisset postea jejunare, contraxisset simul malitiam contra Religionem, deberetque in Confessione addere se peccasse per ebrietatem cum animo non solvendi pœnam, ideo sibi ex Voto impositam.

§. 2. Si Cajus vovit non inebriare se sub pœna 472
Jejunii, si se inebriet sinè ulla culpa, non obligatur ad pœnam, uti habet communis cum *Gob. T. 11. n. 31;* & universaliter, quando quis excusatur à Voto, etiam excusatur à pœna, *Tamb. L. 3. c. 12. §. 7. n. 4.* Si se inebriet cum levi culpa, etiam non tenetur, quia gravis pœna non censetur volita pro levi culpa, *Tambur. n. 5.* Si se inebriet cum gravi culpa, sed planè immemor voti, etiam non tenetur, quia non peccat contra votum, quod tum non cognoscit, *Sanch. L. 4. c. 22. n. 18. Dian. P. 3. T. 6. R. 41.*

T

§. 3

473 §. 3. Si se inebriaverit cum culpa gravi & memor Voti, sed immemor pœnæ, *Dian. supra Castrop. T. 15. D. 1. P. 18. n. 3. Illsung n. 120.* docet non teneri ad pœnam, quia censetur ideo sibi imposuisse pœnam, ut deterreretur à culpa, sed si de pœna non cogitaverit, non poterat per pœnam deterreri à culpa, ergo nec mens ejus fuit tum obligari ad pœnam: Oppositum tenent alii cum *Laym. L. 4. T. 4. c. 5. n. 3.* nam per pœnam, quam persolvit deterrebitur à relapsu in posterum; limitatur *Sanch. n. 19. & Gob. n. 32.* nisi pœna esset gravissima, v. g. Religionis, castitatis, peregrinationis transmarinæ, quia non videtur se voluisse ad tantas graves pœnas obligare, nisi gravissimè peccasset contra Votum, id est, nisi illud transgredere-
 memor tantæ pœnæ sibi impositæ. Vide dicta *L. 1. à num. 767.*

474 §. 4. Si dubium sit, an voverit pœnam solvere toties, quoties transgredere-
 tur, an autem tantum semel post primam transgressionem, aliqui dicunt teneri toties quoties: *Sa v. Votum. num. 26.* dicunt teneri tantum primâ vice, quod admittit *Laym.* si tantum voverit solvere pœnam, non autem si etiam voverit vitare culpam, & hoc probabiliter putat *Castrop.* sed *Tambur. num. 2. Spor. T. 3. c. 2. n. 5.* *Sanch. num. 21. Dian. P. 7. T. 9. R. 60. Illsung num. 120. Castrop. n. 6.* sic distinguunt, si pœna est ordinaria quæ iterari consuevit, uti est Jejunium, tenetur toties quoties; si fit gravissima, & quæ iterari non consuevit, tenetur tantum primâ vice, quod sic communiter voverit homines & sibi pœnam imponunt, ex communiter autem contingentibus est prudens præsumptio. Addit *Sanch. supra* in dubio an pœna sit exorbitans an mediocris obligari toties quoties, cum enim tale Votum
 commu-

communiter & ex natura sua obliget *toties quoties*, videtur esse in possessione.

§. 5. Si scias, quod tibi pœnam imposueris, & 475 nescias quam, *Tambur.* dicit probabile esse, quod non tenearis ad ullam, sed probabilius est oppositum, quia habes certitudinẽ, quod tenearis ad aliquam, ergo teneris determinare tibi aliquam, qualem prudenter præsumes te in istis circumstantiis imponere voluisse.

§. 6. Si nescias, an sub pœna emiseris Votum, 476 non teneris ad ullam pœnam, quia nemo tenetur pœnam solvere aut sibi imponere, si certa non sit obligatio, cum libertas possideat, *Tambur.* num. 3.

§. 7. Probabile est eum, qui petit absolutionem à Voto vitandi culpam sub pœna, non teneri dicere de pœna, quia Votum de culpa & pœna sunt quasi unum Votum, cum Votum pœnæ sit ad confirmandam voluntatem in evitacione culpæ; causa autem, quæ sufficit ad tollendam obligationem primam, etiam sufficit ad secundam, ita *Sanch. Laym. Castrop.* num. 4. *Tamb* §. 5. n. 5. *Ills.* n. 119, qui cum *Sanch. Laym. Castrop.* num. 5. rectè addit, si quis absolvatur à Voto vitandi culpam, simul absolvi à Voto solvendi pœnam, quia sublato principali tollitur accessorium in principali fundatum.

Q. 118. *An Votum per alium impleri possit vel 477 debeat.* R. Multa huc spectantia habentur à n. 337, ubi dictum est, quomodo obligatio Juramentum dicatur esse personalis, similis enim est ratio de Voto: *Busenb.* relatus n. 427. etiam aliqua resolvit, sed adhuc addenda quædam.

§. 1. Votum personale non potest impleri per alium, reale potest, dummodo fiat ex re propria votentis, ita tenent omnes: hinc

si Cajus voverat aliquem mittere Lauretum cum hoc Votum sit reale, transit ad hæredes ejus obligatio, *Lesf. in Auct. v. Testamentum. Cas. 14.* ubi addit cum communi tale Votum testatoris ad obligationem hæredis non posse à Confessari commutari, quia hæres ipse non tenetur ex Voto suo, sed ex quasi contractu, uti docet idem *Lesf. de Just. L. 2. c. 40. num. 66*; uti si promissum Titio Votum ejus solvere, non possum te liberare non enim potest Votum commutari, nisi volente & petente auctore voti, cum requiratur acceptatio ejus circa novam materiam: Posset tamen commutari Nuncius Apostolicus, si magnus sumptus requireretur, & hæres esset tenuis; item in hoc casu posset peregrinatio cum munere offerendo præscripta à testatore, eadem operâ obiri ab aliquo qui illuc peregrinaretur, *Lesf. in Auct. supra.*

478 §. 2. Si Cajus Religionem ingressurus valedicens Parocho voveat se Ecclesiæ, in qua baptizatus est, daturum calicem, sub finem autem Novitiatus instituat Monasterium pro hæredibus si Cajus postea profiteatur, Monasterium ad hæredes tenetur, quia professione extinguuntur omnia vota personalia & realia, hæres autem non tenetur solvere Vota tempore aditæ hæreditatis extinctæ. Si Cajus noluisset suum votum professione extinguere, putat *Bonac.* Monasterium teneri, quia Votum non poterat commutari sine voluntate profitemis sed *Castrop.* dicit adhuc fore extinctum, quia Professio ex se est perfectissima solutio omnium votorum antecedentium, neque voluntas profitemis potest hanc solutionem impedire: Si tamen Cajus promississet Ecclesiæ, & Parochus nomine Ecclesiæ promissionem acceptasset, Monasterium tenetur, hæc enim promissio acceptata deducit

novum

novum Jus Ecclesiæ, quod Professione non extinguitur: Quòd si Cajus mortuus fuisset ante professionem, Monasteriũ etiam teneretur, quia non esset hæres per professionem, sed per mortem Caji, mors autem non extinguit Vota realia. Plura videri possunt apud *Castrop. T. 15. D. 1. P. 15. & 16.*

Q. 119. *Quo ordine veniant solvenda debita, vota, 479*
legata. R. §. 1. Debita Justitiæ prius solvenda sunt, quàm Vota realia, tum quia Deus non acceptat Vota cum præjudicio Juris à tertio quæsitæ; tum quia Vota solvenda sunt ex bonis defuncti, res autem alienum est potius alterius, quàm defuncti; tum denique quia debita Justitiæ extrahuntur ex toto cumulo hæreditatis, non autem vota.

§. 2. Vota solvenda sunt ante legata, quia Vota obligant defunctum, non autem legata, ergo censendum est, quòd sit major obligatio illorum quàm horum.

D U B I U M V.

Quot modis tollatur obligatio Voti.

Resp. Dupliciter tolli potest, 1. Nullius auctoritate interveniente: idque vel materiæ commutatione; ut si materia antè honesta fiat turpis, indifferens, vel impeditiva majoris boni, ratione novæ circumstantiæ vel prohibitionis; vel si fiat impossibilis, absolutè aut moraliter; vel desitione conditionis, à qua pendeat. 2. Interventu auctoritatis humanæ: idque tripliciter: irritatione, commutatione, vel dispensatione: de quibus sequentibus Dubiis. Est communis. *Sanch. L. 4. c. 24. Lesf. Lib. 2. Cap. 40. Dub. 11. Suar. Fill. T. 26. c. 8. Unde resolves,*

T 3

I. Et si

- I. Et si tuâ culpâ materia facta sit impossibilis
 inutilis, &c. tamen postquam jam talis facta est
 cessat obligatio, & sufficit pœnitere de culpa.
- II. Si concurrat obligatio duorum Votorum
 impossibilem, implendum est id, quod est
 præstantius, & Deo gratius; alterum cessat.
 Quod si verò sit æquale, aut nescias, utrum sit
 melius, implendum est, quod prius vovisti, &
 ruit posterius: Si & hoc nescis, libera est electio.
Vide Trull. L. 2. c. 2. D. 9.
- III. Si materia Voti fiat impossibilis quoad
 partem tantum, tunc si commodè talis materia
 dividi non potest, aut non solet, ad nihil teneris.
 v. g. vovisti ædificare templum, si totum
 non potes, non teneris ad partem:
- IV. Si verò dividi commodè potest, & solet,
 manet obligatio ad illam partem, quam potes.
 v. g. I. Qui non potest jejunare totâ hebdomadâ
 potest autem aliquot diebus, ad hoc tenetur.
 Qui Matrimonium contraxit, & consummavit
 post Votum Castitatis, tenetur non petere debita
 cum eatenus Votum adhuc sit possibile.
 (reddere enim debet.) *v. Bonac. D. 4. q. 2. P. 7. §. 1.*
- V. Quod si Votum dividi quidem possit, sed
 unum in eo sit principale, reliqua verò accessoria
 tantum, non per se seorsim intenta, sed dependen-
 ter à priori, tanquam illius appendices &
 modi, tunc si principale fiat impossibile, ruit
 etiam obligatio accessorii, non autem contra:
 v. g. vovisti peregrinationem Romam in cilicio,
 & ibi certi aliquid offerre; si peregrinatio
 impossibilis fiat, non teneris cilicium ferre, &
 oblationem mittere, *v. Sanch. c. 10. Bonac. P. 4. §. 4.*
Trull. c. 1. D. 10. num. 5.

ADDENDA

A D D E N D A.

Q. 120. *An Votum Castitatis aut Religionis obliget, 481*
si ille, qui vovit, sit ita proclivis in luxuriam, ut ipsi
salubrius videatur inire Matrimonium. R. Non obli-
gare putant Ledesm. Bonac. & alii apud Moyam T. 2.
 D. 1. Q. 1, qui num. 20. vocat sententiam illam
 valde probabilem; idque tenent plures,
 etiamsi illa fragilitas supervenisset post emissum
 Votum; rationem dant, quia Votum debet esse,
 & jam non esset de bono meliori. Non audeo
 sententiam illam dicere absolutè probabilem,
 hinc tenenda est opposita cum *Sanch. Castrop. Moya*
 & *aliis*, quia absolutè majus bonum est Status
 Castitatis & Religionis, potèstque, qui vovit,
 aliis mediis reprimere luxuriam, & Voto suo
 se implicitè obligavit ad illa alia media adhibenda,
 ergo tenetur Voto usque dum allegatâ hac causâ
 dispenseretur. *Confirmatur*: quia aliàs, qui etiam
 per culpam contraxisset proclivitatem ad luxu-
 riam, hoc ipso liberaretur à voto, quod nemo dicet,
 quia daret multis illicitum luxuriandi, ut tandem
 votum excuterent.

D U B I U M VI.

De Voti Irritatione.

A R T I C U L U S I.

An & quomodo tollatur obligatio Voti
per directam irritationem.

Resp. Cùm non debeat violari cujusquam cc 482
 dominium, ac quilibet Dominus possit uti cc
 suâ libertate; hinc si potestati domi- cc
 nativæ alterius sit subjecta alicujus voluntas, cc

» potest is subditi istius omnia vota, qualiacunque
 » sint, ad suum libitum, sine ulla causa, valide irri-
 » tare directè, hoc est, potest velle & pronunciare,
 » ut illa Vota nulla sint, ita ut nullo etiam casu obli-
 » gatio postea reviviscat (et si peccent, si absque causa
 » irritent, ut docet *Lesf. Lib. 2. Cap. 40. num. 69. No-*
 » *Suar. Fill.*) Porro hoc Jus provenit ex Jure po-
 » tivo, quo datur alicui legitima potestas domine-
 » tiva in voluntatem alterius. *Ita communiter DD.*
 » *Vid. Sanch. L. 4. c. 24. num. 30. & 31. Unde resolvit*
 » I. Quivis Pater, & in ejus defectu, Avus paternus
 » Tutor, imò etiam mater, non tantum si tutrix sit
 » sed etiam in priorum defectu, & secundum
 » quosdam, reliquis deficientibus, etiam Magister
 » vel herus, ut *Suar. Lesf. num. 82. contra Sanchez*
 » potest directè irritare vota liberorum impube-
 » rum; ut colligitur ex *c. Mulier 32. q. 2. cap. 1. & 2. n.*
 » *q. 1. Et Cap. Si quis. de Regular. Impubertas autem*
 » (secundum Jura) finitur in masculis anno decimo
 » quarto completo, in feminis duodecimo com-
 » plecto, à die nativitatis computando, ut *Sanch. l.*
 » *v. Laym. T. 4. c. 7. n. 10. Bonac. D. 4. q. 2. P. 7. §. 2.*
 » II. Vota Religiosorum (non tamen Novitiorum)
 » etiam sub Prædecessoribus emissa, irritare
 » possunt directè præter Papam, Abbates,
 » Guardiani, Priores & Rectores, ac probabiliter
 » etiam Abbatisæ, ut habet *Suar. L. 6. de Vota*
 » *c. 7. n. 19. Regin. L. 18. n. 342. Fill. Bonac. num. 26. Exce-*
 » pitur tamen Votum transeundi ad Religionem
 » strictiorem, v. *Binsfeld 1. P. Enchirid. c. 9. Lesf. n. 79*
 » *Sanch. c. 14. n. 30. Bonac. l. c.*
 » III. Item potest, secundum *Sanch. Lib. 9. de Mat.*
 » *Disp. 39.* Maritus respectu votorum uxoris
 » licet probabilius id alii limitent ad ea Vota, qua
 » mariti Juri præjudicant. *Laym. L. 4. T. 4. c. 7. n. 11*
 » *Fill. Tract. 26. c. 8. q. 8. Lesf. num. 89.*

IV. Qui semel Votum irritavit, si postea nolit, non ideo revalidatur, *vid. Sa V. Irritatio Voti.*

V. Nullus supradictorum potest directè irritare vota emissa ante subjectionem, v.g. ante Matrimonium; facta verò intra tempus subjectionis, de re implenda post tempus subjectionis, v.g. in pubertate, vel post obitum mariti, possunt irritare. *Bonac. l.c.*

VI. Votum, de quo dubium est, utrùm emiseris tempore libertatis, an subjectionis, non posse irritare Superiorem, docet *Salas T. 2. q. 21.* Et *Caram. L. 3. c. 1. d. 1.* Sed contrarium tenet *Suar. Sanch. Bonac. & alii cum Bardi D. 6. c. 1. §. 28.*

VII. Facta tempore subjectionis, possunt adhuc irritari post illud; v.g. quando filius jam est pubes. Quod verum est, etsi in pubertate ea ratificasset, putans ex errore esse firma: secus tamen, si infirma esse novisset, & independenter à prioribus ratificasset, v. *Leß. Lib. 2. c. 40. Dub. 14. n. 83.*

VIII. Supradicti possunt revocare, ac directè irritare vota, etsi semel ea ratificaverint, quia non privarunt se dominio & potestate suâ. v. *Suar. de Voto. L. 6. c. 6.* Quòd si tamen id sinè causa fiat, erit (secundùm quosdam) peccatum mortale, licèt probabilis id neget *Suar. c. 4. & Laym. h.c.*

IX. Prælatus potest irritare votum subditi à Prædecessore æquali vel inferiore confirmatū, non tamen à superiore. *Vide de his Bonac. l.c. §. 2. Laym. c. 7.*

A D D E N D A.

Q. 121. *Per quid irritatio differat à dispensatione Voti.* R. Irritatio est ablatio obligationis facta nomine proprio per potestatem dominativam in personam voyentem, aut in rem, de qua fit votū:

T 5

è contrà

è contrà dispensatio est ablatio obligationis facta nomine alieno, scilicet Dei, qui potestatem Jurisdictionis dat quibusdam in Ecclesia ad tollendam, ubi causa est, voti obligatione, *Sanch. L. 4. c. 24. n. 14.*

484 Q. 122. *An Papa vel alii Pralati Ecclesia possint directè irritare Vota Christianorum.* R. Aliqui affirmant, quia Vota subditorum semper imbibunt hanc conditionem: *Si Superior consenserit, seu non contradixerit*, Papa autem est Superior Christianorum & Episcopus Diocesanoꝝ: Oppositum tenent *S. Thomas* aliique communiter cum *Sanch. num. 17. & Castrop. D. 2. P. 2. n. 2.*, quia non constat illis à Christo datam esse potestatem dominativam, neque hæc necessaria fuit ad Ecclesiæ gubernationem, satis enim erat, quòd haberent Jurisdictionem, & possent vota dispensare vel commutare, aut eorum executionem impedire per potestatem præceptivam, aut saltem valorem Votorum impedire, antequam fierent; unde illa conditio, *si Papa consenserit*, tantum significat, si non sustulerit obligationem, dispensando, prohibendo executionem, antecederet impediendo: Potest tamen Papa directè irritare Vota, quæ Religiosi post vota sua substantialia emittunt, quia vi Voti Obedientiæ acquiritur Papæ potestas dominativa in voluntatem eorum.

485 Q. 123. *An Superior possit propria Vota irritare.* R. Nec potest irritare, nec alteri committere, ut irritet, ita *Sanch. num. 60. Castrop. n. 5.* Ratio est, quia nemo potest votum emittere sub conditione sui consensûs, hæc enim conditio destruit obligationem voti, quæ stricta esse debet, potestas autem irritandi fundatur in eo, quòd votum includat conditionem, si Superior consenserit. *Nec obstat*, quòd quis dispensare possit secum, secundum dicta

Lib. 1.

Lib. I. num. 799 : *Quia* potestas dispensandi nititur Jurisdictione, quam Deus concessit Superioribus etiam respectu sui, non quidem coactivam vel contentiosam, sed tantum voluntariam & gratuitam; neque requiritur distinctio personæ dispensantis & dispensatæ, nam dispensatio non est actus judicialis, sed tantum Jurisdictionis voluntariæ, in qua aliquis potest sustinere plures personas, uti habet communis cum *Covarr. Suar. Bonac. Sal. Sanch. Fill. T. 21. n. 441. Laym. L. 1. T. 4. c. 22. n. 31. Tambur. L. 3. c. 16. §. 4. n. 6. Addit Illsung T. 1. D. 2. n. 49.* saltem sufficere distinctionem, quæ est inter dispensatum & Principalem dispensantem, qui est alius Superior vel Ecclesia vel DEUS conferens ei Jurisdictionem.

Q. 124. *Quid præterea sit addendum ad melius* 486
intelligendam naturam irritationis. R. Seqq.

§. 1. Vota merè interna irritari possunt, quia ad irritationem plus non requiritur, quàm negatio consensûs illius, cujus dominio subjacet voluntas voventis, *Illsung T. 5. n. 129.*

§. 2. Licet requiratur, ut commutans vel 487
dispensans Vota, hæc cognoscat speciatim, non tamen est necesse, ut irritans ita cognoscat, sed potest in genere tollere omnia per solum suum disensum, *Tamb. §. 3. n. 1.* Neque etiam requiritur, ut qui vovit, id resciat aut consentiat, sed votum irritari potest ipso invito, *Castrop. Tambur. num. 13. Illsung num. 140.*

§. 3. Vota ab impubere emissa tam realia 488
quàm personalia potest Pater semper irritare: Tutor tantum ad annos pubertatis: Curator tantum ad annum majoratûs sive 25. completum pupilli necdum emancipati, nam tantum ad illud tempus substituuntur loco Patris, *Sanch. Lesf. Laym.*

Laym. Castrop. Tambur. Illsung T. 5. n. 123. 124. Ratio est quia talia vota involvunt consensum Patris & postea eorum, qui à Jure sunt loco Patris, idque non tantum propter dominium, quod Pater habet in voluntatem filii, sed etiam propter immaturitatem ætatis & judicii in impubere. *Mare* (secundum *Sanchez*) potest quantum Tutor secundum *Sa, Sayr. Tambur. L. 5. c. 3. §. 1. num. 14* quantum Curator, ipsa enim etiam absente Curatore subintrat in ejus locum: *Tancr.* putat etiam Socerum respectu Generi sui posse irritare Vota, si hic careat Patre, Matre, Tutore, Curatore, sed rectè dissentit *Tambur.* Similiter probabile putat *Sanch.* Maritum succedere loco Patris vel Curatoris, si Uxor his careat, sed etiam rectè contradicit *Illsung* n. 127, quia potestatem talem neque ex Jure naturæ vel positivo, neque ex contractu habent, hinc etiam vota filii puberis tantum illa potest irritare Pater, quæ gubernationi domesticæ & administrationi præjudicant, *Illsung* num. 124. Ex jam dictis solvuntur hi duo casus:

- 489 *Cajus* 13. annos natus petit à Patre licentiam vivendi Jejunium pro singulis Sabbathis; audiens *Titius* ejus frater annos 15. natus etiam petit, & præterea, ut vivere possit dare Pauperi portionem suam; Pater omnia permittit, hinc vovent; sed Pater non multò post jubet utrumque filium die Sabbathi secum cenare & consumere cibum appositum, dicens se irritare Vota facta. In hoc casu *Lesf. de Just. L. 2. c. 40. n. 75. Suar. de Voto L. 6. c. 8. n. 7.* negant Votum *Caj* potuisse irritari à Patre, quia fundamentum potestatis in Patre respectu impuberis est levitas in vovendo & imbecille judicium, ergo his cesantibus cesat potestas irritandi Vota, atqui hic nulla est in vovendo vel levitas vel imbecil-

imbecillitas iudicii, quia prudens Parentis approbatio ea vel tollit vel saltem supplet; è contrà plures cum *Sanch. c. 27. n. 18. & 21. Laym. L. 4. T. 4. c. 7. n. 17. Castrop. D. 2. P. 3. §. 2. n. 5.* probabiliùs dicunt Votum Caji esse validè irritatum, adeoque Cajum debuisse cœnare, quia licèt Pater approbet, hæc tamen approbatio non tollit, quin impuberes in vovendo sint leves & imbecillis iudicii, ergo ratio, cur talia Vota sint irritabilia, reipsa manet, quod pluribus probant *Sanch. & Castrop.* Quod Titium attinet, hic duo vota emisit, unum personale abstinendi à portione sua, alterum reale donandi portionem Pauperi: primum Pater irritare non potuit, quia Titius est pubes, pater autem non potest irritare Vota personalia puberis: secundum irritare potuit, cùm sit reale, præjudicans gubernationi domûs; itaque Titius non potuit cœnare cum patre, attamen non debuit portionem, à qua abstinebat, dare pauperi.

Sempronius pupillus completo anno 13. vovet 490 se omni Sabbatho mensam excepturum duos pauperes, eisque ministraturum; Tutorum unus audiens hoc, postquam Sempronius jam pubes est, utrumque prohibet: In hoc casu dicendum est Sempronio jam pubere cessasse officium Tutoris, & in officium Curatoris transiisse, cujus est administrare bona pupilli usque ad annum 25. completum: itaque cùm votum adhibendi pauperes ad mensam sit reale, Curator validè irritat: quoad votum personale ministrandi mensæ, si Curator fortè permisisset pauperes mensæ adhiberi, major est difficultas, an irritare potuerit, negat cum aliis *Suar. c. 6. num. 24.* quia Sempronius quoad suam personam nunquam fuit subditus Curatori, non ante pubertatem, quia tunc non

non datur Curator, sed Tutor ; nec post pubertatem, quia tunc Pupillus quoad suam personam est sui Juris, & Curatori competit tantum administratio bonorum : è contrà *Sanch. c. 30. num. 15. Laym. num. 11. Lesf. n. 83. Castrop. §. 3. n. 6.* probabiliter dicunt Curatorem posse irritare Vota Minora ante pubertatem emissa, nec confirmata post pubertatem, quia Curator succedit Patri in gubernatione filii, ideòque indirectè & secundariò etiam gaudet potestate gubernandi personam pupilli. Pater autem validè irritasset tale Votum, ergo & Curator.

491 §. 4. Pater potest respectu filii spurii idem, quod respectu legitimi, nam licet non ex Legge, attamen ex Jure naturæ etiam in illum habet patriam potestatem; putatque *Tamb. contra Castrop.* id esse verum, licet spurius habeat Tutorem.

492 §. 5. Hoc ordine venit potestas irritandi vota, Pater, Tutor, Curator, Avus ex parte Patris, (non ex parte Matris) Mater. Avus tamen paternus nil potest vivente Matre, *Suar. Sanch. Castrop. Tambur. supra.*

493 §. 6. Quamvis probabile sit cum *Soto, Sanch. Tamb.* quòd Maritus vota Uxoris directè irritare possit, eò quòd voluntas ejus videatur esse plene subjecta dominio viri, secundum *Apost. ad Ephes. v. 22. Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Dominus, quia vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesie &c:* nihilominus videtur probabilius cum *S. Antonin. Navar. Az. Valent. Suar. Lesf. Bonac. Laym. Castrop. Illsung num. 126.* id tantum intelligi de illis votis, quæ præjudicant usui Matrimonii, educationi proles, vel administrationi familiæ; ex qua causa potest etiam uxor irritare vota Mariti. Ratio est, quia subjectio uxoris fundatur tantum in

in contractu Matrimonii, ergo tantum datur in ordine ad finem Matrimonii, ex quo Uxor etiam acquisivit simile Jus ad eosdem fines obligandi Maritum, adeoque etiam irritandi ejus vota, in quantum huic fini præjudicant.

§.7. Vota emissa ex licentia Superioris subordinati possunt irritari à Superiore altiori, non contra, quia subditus & Superior subordinatus tenetur se semper conformare voluntati Superioris altioris, *Suar. Sanch. Castrop. Illsung num. 130.*

§.8. Vota emissa à Religioso tempore subjectionis non possunt irritari ab eo Superiore, à cujus subjectione Religiosus jam est liber, quia desit potestas in Superiore, quæ fundabatur in Jure super voluntatem voventis; & idem est de Votis Religiosi facti Episcopi, aut in alio Ordine professi, aut è Monasterio ejecti, quamdiu non redeunt ad priorem subjectionem, *Tamb. L.3.c.16. §.2.n.34. Illsung n.134.* Similiter vota facta in sæculo vel Novitiatu non possunt irritari à Superiore, quia voventis tum non erat subjectus, nec sunt facta sub conditione beneplaciti Superioris, qui tamen posset suspendere, quantum gubernationi præjudicant: putant tamen *Tamb. §.3.n.41. & Illf. n.136.* Vota facta ante Religionem ab impubere vel pupillo posse à Superiore irritari, uti irritari potuissent à Patre, Tutore vel Curatore; & consentit *Sanch. de Matrimonio Lib. 9. Diss. 41.* idem asserens de Marito respectu Voti ab Uxore impubere emissi.

§.9. Votum emissum tempore subjectionis, sed implendum postea tempore libertatis potest irritari ab habente dominium in ipsam voluntatem, hic enim directè potest annullare actum, ex quo oriri deberet obligatio; è contra irritari non potest ab

ab habente dominium in rem tantum promissam, nam non habet dominium in actum, ergo actus manet validus pro tempore libertatis; hinc Curator non potest irritare vota puberis post Minoratum implenda; nec Maritus vota uxoris implenda in viduitate vel divortio; nec Dominus vota servi implenda post servitutem; possunt tamen hæc vota suspendi quoad executionem, in quantum præjudicant, *Illsung* num 135.

497 §. 10. Vota emissa cum licentia Superioris possunt irritari ab eodem Superiore, nisi forte renunciarit Juri, quod habebat in rem promissam aut promissione ab altero acceptatâ se obligaverit non revocare, tum enim res esset facta Juris alterius, *Sanch. n. 11. Castrop. §. 2. n. 5. & alii* mox citandi. Item irritari possunt ab alio habente æqualem potestatem, v. g. si unus Tutor dederit licentiam votendi, potest alter Tutor irritare Votum; ratio est, quia dans licentiam, per se loquendo, retinet suum dominium plenum, nisi expressè se abdicare voluerit; & alter Superior per licentiam sibi æqualis etiam non est privatus dominio suo in votentem, ita *Abb. Nav. Cajet. Sylv. Sot. Az. Sanch. & alii*, quos citant & sequuntur *Laym. num. 14. Lesf. n. 76. Castrop. n. 3. Illsung n. 131. 132. 137. & 138.*

498 §. 11. Vota realia cum consensu Superioris emissa & ad hæredem translata non possunt irritari ab ullo Superiore, quia post mortem votentis nec persona votens, nec res promissa manet sub dominio Superioris, *Sanch. Castrop. Illsung n. 132.*

499 §. 12. Si Superior sine justa causa irritet votum grave, in quod consensit, communis sententia est cum *Sot. Sanch. Rosel. Castrop.* quod peccat graviter, uti graviter peccat, qui sine causa non observat; *Illsung* tamen n. 133. probabiliter dicit

peccat

peccare tantum venialiter, quia licet abutatur suâ potestate, finè causa impediendo alterum à majore suo bono, tamen non est grave contra charitatem, cum non graviter noceatur subdito, uti suppono; nec videtur grave contra religionem, cum irritato Voto desinat ejus obligatio; unde patet disparitas de eo, qui non observat, hujus enim votum manet & frangitur, atque ideo etiam peccat mortaliter, qui finè causa dispensat in Lege Superioris, tum enim manet obligatio Legis, quia dispensatio illa est invalida, & ipse est causa transgressionis illius Legis adhuc permanentis: unde à contrario sumitur hoc argumentum, nam uti qui finè causa dispensat cum subdito in sua Lege quantumvis gravi, tantum venialiter peccat, quia temerè tollit Legem, ita & hic.

§. 13. In dubio, 1. An Votum sit irritabile: 2. 500
An non sit emisum vel confirmatum extra tempus subjectionis: 3. An executio non sit destinata in tempus libertatis, videtur Superior posse irritare, quia cum sit in possessione sui domini & potestatis respectu omnium votorum subditi, nullum debet ab ea potestate extrahi, nisi certò constet sub ea non contineri, *Illung num. 141.*

Q. 125. An qui vovit non petere dispensationem 501
à Voto, possit petere irritationem aut commutationem,
vel contrâ. R. Posse, quia hæc differunt, &
diversam requirunt potestatem, ergo qui sibi
interclusit potestatem ad unum, non ideo
interclusit ad alterum, *Nayar. Sanch. Tamb. L. 3. c. 15.*
§. 4. n. 9. Si tamen mens ejus fuerit nullam petere
deobligationem, si petat, peccat; deobligatio tamen
est valida.

Q. 126. An Votum non utendi irritatione vel 502
dispensatione sit irritabile aut dispensabile. R. Esse,
ideoque

V

ideoque ultimo sublato semper poterunt priora etiam tolli : quod si absolute vovisset nullo casu uti tali facultate, votum esset irritum, quia sapere melius est uti quam non uti ; est itaque conditionatum non utendi, nisi melius fuerit uti, *Suar. Sanch. Castrop. Lesf. in Auct. v. Votum. c. 2.* Similiter votum sub poena, ut non possit dispensari à Papa est dispensabile ab Episcopo, quia à Papa nullibi reservatur, nec ideo tolli potest potestati Episcopo ordinaria, *Trull. aliique cum Dian. P. 7. T. 9. R. 59.*

ARTICULUS II.

Quis Vota indirectè possit irritare,

- 503 » **R** *Ess.* Si alicui, non quidem voluntas voventis, » sed voti materia sit subjecta, ita ut in hanc » Jus habeat, is tale votum potest irritare » irratione indirectâ, hoc est, ejus obligationem » suspendere, in quantum suo Juri præjudicatur : » idque ex Lege naturæ docente, quod nemo » possit alteri promittere aliquid in præjudicium » tertii. *S. Th. in 4. D. 38. Suar. Lesf. & c. Unde resolves,* » I. Sic irritare possunt, præter supra nominatos, » mater respectu filiorum puberum, quamdiu » manent in domo paterna, nec sunt emancipati : » item Tutor puberis, usque ad annum vigesimum » quintum, in iis, quæ eorum potestati officiunt. » *Laym. L. 4. T. 4. c. 7.* » II. Idem potest uxor respectu mariti ; v. g. » si is voverit longiorem peregrinationem, » habitare alibi, cubare seorsim, quæ derogant » vitæ sociali, & usui dominii, quod habet » in corpus mariti. *Fill. Lesf. L. 2. c. 40. n. 98.*

III. Item Dominus & Domina respectu famu-
lorum; ut si voverint Jejunium, quo fierent inepti
ad obsequia Domini: quale votum non est casti-
tatis, vel brevis orationis. *Lesius num. 86.*

IV. Item non tantum Pontifex respectu
omnium Fidelium, sed etiam Episcopi & Prin-
cipes respectu subditorum, quando materia illis
præjudicat. Denique Superiores respectu Novi-
tiorum, in iis, quæ impediunt Novitiatus exer-
citia. *Lesf. num. 80.*

V. Non possunt irritare indirectè vota de re
aliàs præcepta, v. g. non furandi; quia nemini
præjudicant. Item neque vota implenda tunc,
quando materia voti non erit amplius subjecta;
v. g. Vota servi implenda, cum erit liber; &
Conjugis, cum alter erit mortuus.

VI. Potest quis etiam indirectè irritare Vota
longè antè facta quam sibi materia subjiceretur;
v. g. facta à Coniuge longè ante Matrimonium.

VII. Potest quis etiam vota à se, vel ab ante-
cesore concessa & confirmata, indirectè irritare,
ut patet ex *Articulo superiore*. Excipe tamen,
nisi suo Juri cesserit, & hanc cessionem subditus
acceptasset; ut v. g. in voto castitatis, mutuo mariti
& uxoris consensu facto. Secus tamen esset,
si vel sola uxor, vel uterque independentè
ab altero vovisset.

VIII. Vota indirectè tantum irritata reviviscunt
& obligant, quando alteri desinunt præjudicare,
vid. de his Bonac. L. 4. Q. 2. P. 7. §. 2. n. 36. Laym. c. 8.

A D D E N D A.

Q. 127. *Quid præterea hinc notandum sit.* R. 504
Hæc pauca, §. I. *Illung T. 5. num. 127.* docet
neutrum Conjugem posse irritare alterius votum

V

de

de non petendo debito conjugali, cum neuter habeat Jus obligandi ad petendum, sed tantum ad reddendum: Fatetur tamen oppositum esse probabile, & in praxi tutum, quia unus potest obligare alterum, ne se reddat inhabilem ad petendum, quia inde nasceretur grave onus & molestia in Matrimonio, cum sæpe difficile sit, & maxime uxori verecundæ, debitum petere.

505 §. 2. Domini propter solum dominium utitur quod habeat in servos aut famulos, possunt ea tantum vota, etiam ante tempus servitutis emissa irritare seu potius suspendere, quæ obsequio illorum præjudicant, *Illsung* num. 128.

DUBIUM VII.

Quid sit commutatio voti.

506 **R**esp. Commutatio est substitutio alterius operis honesti loco ejus, quod Voto promissum erat, sub eadem obligatione.

» Circa quam, ut licite fiat, traduntur hæ regulæ:

» *Prima.* Ad commutationem Voti requiritur

» authoritas Ecclesiastica, 1. Quando commutatio

» fit in paulò minus bonum: quod si notabiliter

» minus sit, miscetur dispensatio. 2. Quando

» dubium est de æqualitate boni. 3. Quando

» fit in bonum æquale: licet aliqui tunc putent

» sufficere authoritatem propriam. Hæc tamen

» sufficit ad commutationem in melius, quia

» in meliori minus continetur. Voco autem

» melius, quod est tale in ordine ad utilitatem

» spiritualem voventis, & Deo gratius.

» *Secunda.* Ad commutationem Voti in æquale

» requiritur causa, licet minor, quam ad dispensationem, quia dispensatio planè liberat

ab

ab obligatione voti ; commutatio verò aliud
subrogat. Unde si fiat in melius, nulla causa requi-
ritur ; si in æquale cum authoritate Superioris,
sufficit major in illud propensio : Si verò dubi-
tetur, an sit æquale, sufficit notabilis molestia
in implendo, *vid. Lesf. L. 2. c. 40. D. 16. Unde resolves,*

I. Quamvis Oratio absolutè sit melior Jejunio,
non licet tamen propriâ authoritate hoc in illam
commutare, quia hîc & nunc potest Jejunium
esse Deo gratius, utpote utilius ad bonum spiri-
tuale hujus hominis. *Lesf. num. 101. Sanch. c. 56.*

II. Omnia Vota personalia, propriâ authoritate
commutari possunt in Votum Religionis : imò
ipso Jure omnia vota realia sic mutantur
in Professione.

III. Qui habet Votum Religionis, non potest
illud propriâ authoritate commutare in suscepti-
onem Episcopatus, tum quia hîc non efficit
hominem perfectiorem quàm Religio, licet per-
fectiorem esse supponat ; tum quia non constat,
quòd illud hîc & nunc sit Deo gratius, tum quia
sic respondit *Innocentius III. apud Bonacin. in 2. Præceptum D. 4. q. 2. P. 7. Idem docet Lesf. n. 103. Azor, Sanch. Laym. L. 4. T. 5. c. 6. n. 15. Palaus T. 16. D. 1. P. 6. num. 2. Diana P. 6. T. 6. R. 62.*

IV. Qui habet facultatem dispensandi, habet
etiam commutandi ; non tamen contrà, quia
commutatio est pars dispensationis ; qui autem
potest majus, etiam minus potest. Qui autem
habet facultatem commutandi tantùm, non potest
mutare nisi in æquale : quod moraliter & non
scrupulosè æstimandum est, ut monet *Laym. L. 4. T. 4. c. 8. n. 24. In qua æstimatione (ait Cajetan.) non negligenda sunt concomitantia, v. g.*

"in voto peregrinationis habenda est ratio
 "non tantum laboris, sed etiam expensarum,
 "quas fecisset. *Suar. Lesf. num. 108. Vid. Bonac. §. 1.*
 "V. Si is, cuius votum mutatum est, malit
 "deinde implere primum, id potest: tum quia id est
 "melius, vel æquale, tum quia in ejus favorem
 "factum est, cum tacita conditione, si ei placuerit
 "Lesf. num. III. *Sa, Fill. num. 289.*
 "VI. Si voti legitime à Superiore commutato
 "materia, sive opus fiat impossibile, vel indiffe-
 "rens, non tenetur redire ad prius, quia obligatio
 "extincta est, *vid. Laym. Bonac. ll. cc.*

A D D E N D A.

607 Q. 128. *Quid circa hanc Votorum commutationem
 sit præterea notandum.* R. Seqq. §. 1. Probabile est
 commutationem fieri posse extra Confessionem,
 ita *Suar. Sanch. Henriq. Bonac. Laym. Castrop. Dian.
 Gobat cum Belleg. de Jubilæo P. 3. Sect. 12. q. 1.*
 contra *Rodriq. Bejam, Sayr & alios*; quia nullibi
 præscribitur, ut in Confessione fiat: Addunt *Dian.
 & alii cum Sanch. L. 4. c. 54. n. 17.* etiam fieri posse
 ab eo, qui Confessiones meas ordinarias
 non audit, si tantum sit aptus audire, licet enim
 hoc spectet ad forum conscientie, non ideo spectat
 ad forum Pœnitentie: *Nec obstat*, quod forte
 in Bulla Concessionis addatur, *Confessionibus audi-
 tis valeat absolvere à peccatis & commutare vota*
nam tò auditis confessionibus, refertur ad absolu-
 tionem à peccatis, quæ immediatè sequitur, hinc
 commutatio voti fieri potest etiam cum absente,
Tamb. Belleg. supra.

608 §. 2. Potest commutans dicere, commuto in hoc
 quod postea designabo, *Sanch. n. 31. Rodriq. Vivaldi.
 Sayr. Dian. Gob. Alloz. Belleg. q. 6:* Imò & dicere
 potest, commuto in illud, in quod vir ille doctus
 quamvis

quamvis laicus, censuerit commutandum, *Sanch. Lesf. Laym. Gob. aliique cum Belleg. supra*; tuncque obligatio est translata in illud aliud; nec peccas agendo contra materiam priorem, *Sanch. Lesf. Trull. Castrop. Gob. Belleg. supra cum Dian. P. I. T. II. R. 52.* contra *Rodriq*; debet tamen illa dilatio substitutionis esse rationabilis ac bonâ fide fieri; & ita potest differri commutatio ultra tempus, v.g. Jubilæi, *Suar. Sanch. Castrop. aliique cum Belleg. supra*; quod verum est, etiam si Pœnitens in genere tantum petierit commutationem votorum, & nullum in specie explicaverit, v.g. quia jam non meminerat aut Confessarius impediatur, quò minus jam commutaret, *Suar. Sanch. Castrop. Gob. Belleg.*, quibus rectè addunt requiri, ut Pœnitens in hoc casu lucretur Jubilæum, alioquin non acquirat Jus ad commutationem.

§. 3. Si Pœnitens sciat se vovisse, sed nesciat quid, 509 potest Confessarius adhibere prudens arbitrium, & secundum rem probabiliter præsumptam ac circumstantias commutare in certam materiam, *Suar. Sanch. Trull. Belleg. supra*.

§. 4. Potest etiam commutari votum pœnale, 510 uti quando vovisti dare eleemosynam, si mentireris, *Suar. Sanch. Lesf. Mald. Fill. Dian. & alii cum Belleg. q. 7.*

§. 5. Votum unum reservatum nequit commutari in aliud nè reservatū quidem, præterquam in ingressum Religionis, uti notant omnes cum *Ills. num. 149*, quia cum contineant res arduas, Ecclesia negando potestatem relaxationis voluit injicere prudentem horrorem Fidelibus, ne leviter vel temerè emitterent; potest tamen votum reservatum differri ex justa causa, & tantisper aliquid aliud injungi, uti cum communi *Sanchez.* Similiter

commutari possunt circumstantiæ voti reservati
ut dicitur num. 550.

- §12 §. 6. Dilatio Jejunii voto promissi potest
modicâ commutatione suppleri, & præscindendâ
ab aliqua peculiari circumstantia, inquit *Tambur.*
L. 3. c. 16. §. 6. num. 6. facile eam concederem fieri
in aliam diem sine supplemento, quia sic parum
aut nihil decedit de cultu divino.
- §13 §. 7. Vota etiam jurata commutari possunt
secundum dicta num. 355; docentque Authores
ibi citati & alii cum *Belleg. q. 1.* & nemo dubitat
quin Episcopus possit dispensare in votis juratis
inquit *Lefs. in Auct. v. Votum. Cas. 3.* si nempe non fiat
in præjudicium tertii, ut dicitur à n. 532.
- §14 §. 8. Possunt etiam commutari promissiones
factæ Sanctis, quia veniunt nomine voti, licet re ipsa
vota non sint, *Gob. Belleg. supra.*
- §15 §. 9. Omnia vota in læculo vel Novitiatu emissæ
possunt à vovente vel Superiore commutari
in Vota Professionis Religiosæ; item in vota
simplicia Societatis JESU, nam etiam hæc ultima
irritant Matrimonium, & absolute sunt
de meliori bono: Si quis tamen cum culpa dimittitur
à Societate, priora vota reviviscunt,
non autem si sine culpa, nam implet conditionem,
& perseverat, quantum in se est, *Tambur. §. 3. num. 4.*
Quod si priora vota non sint à te vel à Superiore
commutata, etiam si sine causa dimittaris, reviviscunt,
quia per simplicia vota tantum suspenduntur,
& per solam Professionem extinguuntur,
Tambur. num. 8. Vide Dianam P. 3. T. 2. R. 71.
- §16 §. 10. Factâ per legitimam Jurisdictionem
commutatione extinguuntur prius vota, hinc
si materia subrogata fiat inutilis vel impossibilis,
etiam ex culpa voventis, non tenetur redire
ad

ad prius votum : Et probabilius est idem valere etiam in votis sæculi commutatis vi Professionis religiosæ, si quis in sæculum, attamen sine culpa sua, ex dispensatione Papæ rediret, *Tambur. §. 7. num. 1* : Licet autem sic extinguatur prius votum, tamen ex benigno & interpretativo consensu Ecclesiæ poteris, si velis, ad illud redire, loco materiæ subrogatæ, commutatio enim videtur facta in favorem tuum, ut materiam subrogatam expleas, si nolis priorem, *Less. Laym. Sporer c. 3. n. 135*, quamvis *Suar. Sanct. & alii cum Diana in Comp. v. Votum. n. 55.* negent te posse ad priorem materiam redire, si materia subrogata fuerit melior, quia putant commutationem esse factam in favorem Dei, qui acceptavit; sed hanc limitationem non admittunt alii: notat tamen rectè *Tambur. num. 6*, quod per commutationem propriam auctoritate factam non transferatur vinculum ad rem subrogatam, ideoque teneris redire ad priorem materiam, si hæc subrogata reddatur inutilis vel impossibilis. *Ex dictis solvuntur hi casus,*

Titius voto peregrinationis Romanæ obstrictus ⁵¹⁷ ingreditur Statum Religiosum, & in Novitiatu vover, si in illa Religione non permaneat, se aliam ingresurum: profitetur deinde, sed post aliquot annos ob delicta ex Religione expellitur: In hoc casu, *Vivald.* putat teneri Romam proficisci, quia in commutationibus, quæ à Jure fiunt, videtur subintelligi illa conditio, *si in materia permutata permanseris*: Oppositum tenet *Sanchez*, quia nobilior commutatio plus extinguit voti prioris obligationem, quàm ignobilior, sed commutatio, quæ à Jure fit per professionem religiosam, est nobilior aliis commutationibus, quæ ab homine fiunt, ergo voti prioris obligationem

plius extinguit, & consequenter hoc non reviviscit.
 Quoad alteram partem, *Less.* putat Titium tunc
 ingredi aliam Religionem, quia votum hoc non
 ingrediendi aliam Religionem, si in hac non per-
 veret, non est commutatum per professionem re-
 giosam, cum assumptum fuerit sub conditio-
 cesationis Professionis religiosæ: Oppositum tenet
Castrop.: quia non est major ratio de voto ingred-
 endi aliam Religionem, quam de quovis alio voto
 ergo illud similiter extinguetur per primam
 professionem: Sententiæ hæ sunt probabiliores
 sententiæ tamen *Sanchez* & *Lessii* videntur confu-
 miores dictis.

518 Cajus obstrictus voto Religionis obtinet dispen-
 sationem contrahendi Matrimonium cum *Caja*
 sub onere commutationis in Sabbathinum Je-
 junium: *Caja* moritur secundo anno. In hoc casu
Sanch. putat Cajum teneri ad utramque materiam
 exequendam, nam primi voti obligatio redit
 in qua videtur dispensatum esse tantum pro tem-
 pore Matrimonii cum *Caja*; materiæ autem
 secundæ obligationem putat colligi ex modo
 scribendi Pontificis, quo denotatur perpetua
 materiæ permutatæ: è contrà *Castrop.* dans redit
 prioris voti obligationem, probabilius negat
 manere obligationem secundæ, quia generalis regula
 est, voto principali redeunte cessare subrogatum
 quòd si absolute dispensatum est ad ineundum
 Matrimonium sub onere Sabbathini Jejunii, vide-
 tur liber Voto Religionis, licet maneat viduus aut
 iterum ducat aliam, semper tamen observandum
 Sabbathinum Jejunium. Vide dicenda num. 564.

519 §. II. Possunt vota semel commutata iterum
 commutari in aliquid aliud, *Chap.*

§. 12. Rectè notant Authores, communiter, quantum fieri potest, commutationem esse faciendam in rem, quæ serviat ad finem voti; sæpe tamen expedit commutare in opera, quæ vovens solet ex devotione facere, si periculum sit transgressionis, quia illa alacrius peraget, sed non potest fieri in opera, ad quæ aliunde ex gravi obligatione tenetur, *Lesf. Gob. Allez. Belleg. q. 6*; potest autem dari optio Pœnitenti, ut ex pluribus propositis hoc vel illud faciat loco sui voti; item ut jam hoc jam illud, hoc vel illo die, *Gob. Belleg. supra*.

§. 13. In commutatione non est spectanda præcisè ⁵²¹ excellentior virtus, in quam commutetur, sed quod hîc & nunc est melius voventi, sic si ad domandam carnem voverit flagellationem, melius erit commutare in Jejunium quàm Orationem, *Tamb. §. 6. n. 3. addens n. 5.* non esse tamen opus, ut votum personale in actionem personalem, aut reale in realem mutetur, quamvis consultius sit sic fieri: Et est communis cum *Lay. Lohner*, qui etiam cum *Vasq. Cen. Dicast.* notant fieri posse in opera à vovente fieri solita, uti antè dictum est.

§. 14. Si commutatio fiat ex causa rationabili, ⁵²² fieri potest in æquè bonum; si autem fiat sine causa ex mero beneplacito, fieri debet in melius; *S. Thom. Cajetan. Beja P. 3. Cas. 28*: Et universaliter loquendo, videtur probabilius cum *Sanch. c. 49. n. 12. Ills. n. 150.* aliisque plurimis contra multos apud *Castrop. D. 2. P. 15. num. 4.* quos sequitur *Sporer T. 3. c. 3. num. 122.* neminem posse propriâ autoritate votum suum commutare in aliquid tantum æquale, hoc ipso enim quòd hæc materia sit Voto promissa, habet honestatem objectivam Religionis, jamque censetur melior, quàm altera libera secundum se tantum æqualis: autoritatem tamen dedit DEUS
Sup-

Superioribus Ecclesiæ, quia sic expediebat ad utilitatem Fidelium, & Prælati in Ecclesia, inquit *S. Thomas 2.2. q. 88. art. 12. in O.* gerit vicem Dei, *Apostolus 2. ad Corinth. 2. v. 10.* ait: *Quod donavi, si quid donavi, propter vos in nomine Christi.*

523 §. 15. Ut materia voti propriâ authoritate commutari possit in aliam tantum probabiliter meliorem, requirunt *Suar. Sanch. & Castrop.* certitudinem, quod ad minimum sit æqualis, sed *Ills. n. 4.* id non requirit, dicens, uti secundum probabilem sententiam alia Præcepta ad plus non obligantur, quàm ut eis probabiliter satisfaciam, secundum dicta *L. 1. n. 600.* ita & hic esse.

524 §. 16. Commutatio absque ulla causa etiam à Superiore facta in rem æqualem videtur esse invalida, *Suar. Castrop. P. 17. n. 4. & alii.* Ratio est, quod procedit à non habente potestatem, DEUS enim nemini dedit potestatem remittendi obligationem aliquam absque causa, quia talis concessio esset irrationabilis; si tamen Superior bonâ fide processerit, putans esse causam, commutatio valet, uti tenent iidem Authores cum *Diana in Summa V. Votum. n. 48.* quia ipsa bona fides Superioris sufficit pro causa, nec DEUS credi debet in hoc esse rigidior exactor: addit *Sanchez apud Dianam P. 1. T. 16. R. 8.* peccaturum tantum venialiter, qui sine causa commutaret in aliquid æquale.

525 §. 17. In Jubilæo sufficit causa, ob quam Papa dat facultatem commutandi, estque ordinatio generalis causa boni communis, quæ sufficit ad commutationem æqualem, *Suar. c. 19. num. 19. Sanch. c. 50. num. 19. Gob. & alii cum Belleg. Quæst. 1.* Etiam extra Jubilæum pro commutatione in rem æqualem sufficit causa levis, uti habet commutatio cum *Castrop. P. 15. num. 8, v. g. si commutatio ardente*

petatur, cum spe majoris fervoris & fructus in executione materiae subrogandæ: consentit *Dian.* supra cum aliis, hinc *Suar.* L. 6. c. 20. num. 7. dicit moraliter hic nunquam deesse causam.

§. 18. Si commutatio fiat in minus à non habente ⁵²⁶ potestatem dispensandi, *Sanch. Dian. Tamb.* §. 5. n. 9. *Belleg.* q. 3. dicunt esse probabile, quod valeat, sed remanere obligationem supplendi id, quod deest ad æqualitatem; è contrà *Suar. Navar. Az. Castrop.* P. 17. n. 2. *Illsung* n. 155. aliique multi probabilius dicunt, quod commutatio sine ulla causa in aliquid minus sit invalida, quia potestas sic commutandi non est data à Deo, nec DEUS acceptat, quod minus est: imò nec quod de se est tantum æquale, quando nulla est causa sic commutandi, quia nunc re ipsa est inæquale & minus, uti n. 522. dictum est: hinc concludit *Illsung* n. 153. quando Authores dicunt posse Vota per auctoritatem Superioris commutari in paulò minus, intelligi de opere, quod adhuc moralem æqualitatem habeat, hinc etiam *Belleg.* addit valere talem commutationem, dummodo id, quod substituitur, non sit notabiliter minus.

§. 19. *Med. Lesf.* aliique apud *Dian.* in Comp. ⁵²⁷ V. *Votum* num. 51. dicunt Regulares probabiliter posse commutare in quid minus, sed nullibi lego illud privilegium. *Gob. & alii* apud *Dianam* P. 2. T. 16. R. 8. putant tempore Jubilæi fieri posse in rem certò minus bonam, quia ipsa opera ad Jubilæum lucrandum requisita dici possunt venire in partem operum substituendorum, quod non videtur improbabile: de cetero satis certum est, & norant omnes, sufficere æqualitatem moralem & bonâ fide existimatam, nimis enim difficile & moraliter impossibile est mathematicè attingere æqualitatē.

§. 20.

- 528 §. 20. Commutatio à priori facta in aliquo quod videtur esse minus, non facile improba debet à posteriori Confessario, sed potius presumendum habuisse causam: Et sententia aliorum apud *Laym. L. 4. T. 4. c. 8. n. 24.* docentium id licitum aut saltem validè fieri, probabilis est, inquit *Lohm.*
- 529 §. 21. Exempla commutationum in aliquo æquale videri debent apud *Tambur. §. 6. à num. Gob. de Jubil. à num. 324. Sporer à num. 126. Lohm.* & alios passim: ac inter reliqua advertendum an prima materia voti sit multum utilis ad finem quem habuit vovens, si enim nunc sit minus utilis, facilius attingetur æqualitas.
- 530 §. 22. Quamvis non peccaret, qui votum commutaret sub aliqua conditione de futuro, tamen melius est absolutè commutare vel differtur commutationem, *Suar. c. 16. num. 10. Gob. num. 29. Belleg. Quæst. 6.*
- 531 §. 23. Potestatem commutandi Vota non reservata dedit Confessariis Societatis JESU *Paulus III.* in Bulla, *Dilecti Filii* 5. Junii 1546, & consequentes eandem habent alii Religiosi, qui cum illi gaudent communicatione privilegiorum.
- 532 Q. 129. *An Votum factum in favorem tertii possit commutari. R. §. I.* Nec commutari potest nec dispensari, si hoc cederet in præjudicium tertii, tum autem cederet in præjudicium tertii, si esset contra Jus à tertio acquisitum, uti si ille tertius promissionem in voto inclusam & non injustè extortam acceptasset, jamque non consentiret in commutationem voti: Si tamen vovens fuerit impubes, posset irritari secundum dicta num. 450 & rectè notat *Lesf. de Just. L. 2. c. 17. n. 51.*
- 533 §. 2. Si tertio non sit Jus acquisitum, tum si non acceptaverit promissionem, quamvis votum factum

factum fit in ejus favorem, commutari potest,
Suar. T. I. L. 14. c. 41. n. 9. Ex his solvuntur seqq. Casus.

Titius vovit dare eleemosynam Cajo pauperi, 534
 qui tamen de hoc Voto nihil rescit: Hoc Votum
 potest commutari, quia Cajo nullum Jus est
 acquisitum, *Suar. Sanch. Lesf. Mald. Fill. Castrop.
 Dian. P. 1. T. 11. R. 47. Belleg. q. 2.*

Cajus vovit vel etiam juravit latroni, votum & 535
 juramentum acceptanti dare pecuniam: hoc votum
 & Juramentum relaxari potest, quia latro injustè
 cogens nullum Jus acquisivit, sed Cajo nata est
 obligatio tantum ex virtute Religionis, uti dictum
 est num. 358, quam ex causa possunt Superiores
 relaxare, *Bartol. Jaf. Covar. Sanch. L. 3. c. 12. n. 63.
 Lug. de Just. D. 22. à n. 190. Lesf. supra: Et admittunt
 omnes sufficientem causam relaxandi esse, si ille,
 in cujus gratiam juratum est, injustè vel turpiter
 exegerit Juramentum, Sanch. num. 65. Lugo num. 192.
 Vide dicenda P. 2. n. 736.*

Sempronius vovit uni Ecclesiæ calicem, sed quia 536
 audit esse divitem, petit votum commutari, & dat
 alteri Ecclesiæ pauperi: In hoc casu dicendum est,
 si Ecclesia dives hoc votum acceptârat, illicitè fieri,
 uti habet communissima cum *Sanch. L. 4. c. 41,*
 quia commutatio facta est in præjudicium Ecclesiæ
 divitis, & votum factâ acceptance jam transfêrat
 in contractum: His non acquiescit *Burgh. Centur. 2.
 Cas. 25,* qui pro se citans *Cajet. P. Nay.* & nonnullos
 alios dicit id licitè factum, quia ejusmodi vota
 primariò tendunt ad Deum ut finem, cujus gratiâ
 fiunt, Ecclesia autem erat tantum *per accidens* finis,
 cui fiebat promissio, ergo acquisitio Juris per pro-
 missionem acceptatam fiebat dependenter à Dei
 beneplacito, ergo cum Deo gratus sit illud, quod
 est melius, melius autem sit dare Ecclesiæ pauperi
 quàm

quàm diviti, propter hunc principalem voti finem promissio alicui facta non erit valida, nisi servata ad illum finem principaliem. *Confirmatur*: nam qui in Religione professus est, potest, per loquendo, transire ad strictiorem, etiam non obtentâ facultate, uti habetur Cap. *Licet* de Regularibus: Hinc respondet ejusmodi Votum Ecclesiæ diviti factum transire in contractum tantum conditionatum & dependens à Dei beneplacito jam explicato: nihilominus non est revocandum à sententia communi, quam *Sanch. & alii* dicunt esse manifestam, quia negari non potest quin promissio etiam facta sit Ecclesiæ, quæ per acceptationem Jus acquisierit, ergo si revocetur ipsâ invitâ, fiet contra Jus illius. Quod autem liceat transire ad Religionem strictiorem, quamvis prior Religio Jus acquisierit in personam, hujus causam reddunt Authores, quia ex ipsius dispositione Juris includitur hæc conditio *Nisi elegerim strictiorem, volo in hac permanere* qualis dispositio non est circa alias promissiones.

DUBIUM VIII.

Quid sit dispensatio, & qui possint dispensare in Votis.

- 537 » **R**esp. I. Dispensatio est absoluta obligationis
 » voti condonatio, nomine Dei facta. Ad hanc
 » ut valeat, justa causa requiritur; qualis v. g.
 » est, I. Bonum Ecclesiæ, vel commune Reipublicæ
 » 2. Notabilis difficultas in observatione voti
 » 3. Imperfectio actûs, vel levitas ac facilitas, ex qua
 » processit votum, *Suar. Lib. 6. c. 17. Fill. T. 26. n. 260*
 » *Sanch. L. 4. c. 45. Vid. Bonac. D. 4. q. 2. P. 7. §. 4. n. 11*
 » *Laym. L. 4. T. 4. c. 3. n. 5. Unde resolves,*

I. Cùm

I. Cùm causa non sufficit ad integram dispensationem, partim dispensari, partim commutari potest. *Bonac. l. c.*

II. Prælati videns, ac (cùm facile possit) non contradicens, videtur dispensare, inquit *Sa. c.*

III. Potestas etiam delegata dispensandi in votis, extendit se etiam ad vota jurata, & Juramenta pia soli Deo facta, *vid. Suar. Lib. 6. de Voto. Sanch. L. 8. de Matrimon. D. 3.*

IV. Ante voti acceptationem à certa persona aut ab Ecclesia, non censetur ei Jus acquisitum, ideòque sine ejus injuria potest dispensari vel commutari.

Resp. 2. Potestas dispensandi convenit omnibus Prælati, qui habent Jurisdictionem in foro externo, vel privilegium. *Lesf. L. 2. c. 40. n. 115. & seqq. Sanch. Mor. L. 4. c. 38. & communiter.*

Unde dispensare possunt sequentes: I. Papa, respectu omnium Fidelium in omnibus votis.

II. Episcopus, respectu suorum subditorum, non autem Parochus, quia tantum habet Jurisdictionem fori interni. *Suar. l. c. c. 12.* III.

Prælati Regulares exempti, respectu suorum Religiosorum & Novitiorum, idque circa vota, quæ in sæculo, vel etiam in Novitiatu fecerunt.

Lesf. num. 80. & 107. Sanch. L. 9. de Matrim. D. 29. non autem Prælati non exempti, neque Abbatissæ. *Suar. Lesf. ll. cc.* IV. Ex privilegio Papæ

Confessarii Ordinum Mendicantium, secundum concessionem & moderationem suorum Superiorum, ut notat *Lesf. n. 115.*

Resp. 3. Supradicti omnes Papæ inferiores possunt dispensare in omnibus votis, exceptis quinque soli Papæ reservatis, scilicet Voto Castitatis perpetuæ, Religionis approbatæ,

X

peregri-

- » peregrinationis ad limina Apostolorum
 » ad S. Jacobum Compostellam, & Ultra-marini
 » five in Terram Sanctam, v. *Bonac. Lesf. Laym. ll. c.*

A D D E N D A.

538 Q. 130. *An Superior, si rogetur & possit, teneatur dispensare in Votis. R.* Quæstio procedit de dispensatione circa quascunque materias, unde universaliter loquendo, §. 1. Si rogetur propter necessitatem spiritualem extremam vel gravem dispensandi, tenetur, hinc *Suar. de Leg. L. 6. c. 18. num.* rectè ait posse de Jure naturæ esse debitam dispensationem, imprimis quando est necessaria ad commune bonum, vel ad vitandum publicum scandalum, vel ob similem causam, uti satis colligitur ex *Cap. Ut constitueretur, 26. Dist. 50.* Deinde etiam subinde tenetur ex officio, si dispensatio fuerit necessaria ad spirituale bonum postulantis, vel ad vitandum grave periculum animæ, quod Prælati ex officio tenentur providere periculo subditorum, estque sæpe obligatio Justitiæ, & sæpius Charitatis, uti colligitur ex dictis *L. 2. n. 174.* ubi n. 175. explicatum est, quandonam censetur adesse necessitas extrema vel gravis spiritualis apud Proximum.

539 §. 2. Quamvis non sit necessitas gravis, si tamen adsit sufficiens causa, Superiorem teneri dispensare docent *S. Antonin. Silv. Rebuff. Armil. Rosel.* aliique quos referunt *Suar. n. 19. Sanch. de Matr. L. 3. D. 10. n. 1. Castr. T. 3. d. 6. p. 8 §. 2. n. 8,* quibus consentit *Tamb. L. c. 16. §. 4. n. 12,* quia hæc potestas est ipsis commissæ in bonum Reipublicæ & subditorum, valétque hæc communis regula, quòd Superiori conveniat omnium utilitati prospicere: sed meliùs dicunt *Sanch. num. 3. Suar. n. 20. Sal. aliique cum Castr. n. 1.* Superiorem non teneri semper dispensare, quando

adeft causa fufficiens, quia fæpe non eft ita urgens, quin ferè æqualiter urgeat causa non dispensandi, fed fervandi Legem communem, & uti Superior non femper tenetur ferre Legem, licèt futura effer ad bonum commune, cùm poffit aliter prospicere bono communi, ita & hic: unde hi Authores cum *Busenbaum* relato Lib. I. num. 796. ponunt iftam regulam generalem, tunc Superiorem teneri dispensare, quando bono communi vel speciali graviter conducit, neque alia causa in contrarium præponderat, qualis poffet effer bonum univerfaliffimum Communitatis, ne tales dispensationes paffim petantur & c: quando autem id ita conducit, relinquendum effer prudentiæ & iudicio Superioris.

Q. 131. *Quid præterea circa dispensationem Votorum* 540
fit notandum. R. De hac dicta sunt multa L. 1. à n. 797, quæ videri debent: hic præterea notari poffunt feqq.

§. 1. Dari in Ecclesia potestatem dispensandi, docent SS. PP. & Theologi communiter ex illo Matth. 16. v. 19. *Quodcunque folveris super terram &c.* Item Cap. 18. v. 18. *Quæcunque folveritis super terram erunt foluta & in cælo*: Pertinebat enim hoc ad rectam Ecclesiæ gubernationem & salutem animarum:

§. 2. Dispensans in gravi Voto finè causa peccat 541
mortaliter, quia in re gravi arrogat fibi potestatem, quam non habet, *Tambur. L. 3. c. 16. §. 4. n. 12.* Ad iustam autem causam requirit *Valent.* difficultatem exequendi & grave periculum violandi: Addunt aliqui, ut difficultas notabilis fit causa dispensandi, necesse effer, ut non fuerit prævifa; tamen licèt fuerit prævifa, adhuc putat *Tamb. n. 18.* probabile effer, quòd fufficiat; additque cum *Laym.* & aliis fufficientem causam effer, non tantùm si fit periculum lapsus, fed etiam si speretur
major

major utilitas spiritualis voventis, attamen in his
similibusque casibus, ubi causa dispensandi est
dubia, potius utendum est commutatione; hinc
Navar. Sanch. & alii cum Illsung T. 5. n. 143. dicunt
ad dispensandum, saltem si misceatur commutatio
sufficere, quod adfuerit levitas in vovento, defectus
perfectæ libertatis, vehementia affectus inordinati
error vel cessatio causæ impulsivæ &c.

542 §. 3. Si dispensatio facta bonâ fide vel cum causa
dubia postea inveniatur facta sine causa, *Az. Les.*
Sanch. Tamb. aliique cum Illsung n. 142. dicunt proba-
biliter valere; alii cum *Castrop.* probabilius dicunt
non valere, secundum dicta *L. 1. n. 802*; nec idem est
de commutatione, de qua dictum hic n. 524, nam
per dispensationem planè tollitur obligatio,
per commutationem autem transfertur in aliam
materiam, quæ moraliter est eadem, quando
cum causa probabili mutatur.

543 §. 4. Dispensatio Juramenti vel voti non potest
fieri in præjudicium tertii, uti dictum est *nuth. 358*
& 532. Denique ex consuetudine possunt Parochi
dispensare in Jejniis & operibus servilibus,
non tamen in Juramentis vel Votis, *Tamb. num. 6.*
An autem Superiores dispensare possint in Votis
Novitiorum, videri potest *Dicast. de Cens. d. 3. n. 809.*

544 Q. 132. Quid circa Vota reservata sit notandum.
R. Sequentia. §. I. Cum reservatio sit odiosa,
dicendum est non reservari Vota, nisi sint omnino
libera, perfecta, plenè obligantia, certò valida, *Sanch.*
Sanch. aliique communiter cum Moya T. 2. D. 1.
Q. 1. n. 23. Belleg. P. 3. Sect. 13. q. 2. Hinc non reservatur
Votum i. Emisum ex metu, etiam levi tantum,
injustè incusso, quia non est perfectè liberum,
Sanch. Lefs. Dian. Ills. T. 5. N. 146. Belleg. supra. 2. Quo-
quis se obligat ad emittendum votum reservatum,

v.g. ad castitatem vovendā post trigesimū annum. 545
 3. Conditionatum, ut *voveo Religionem, si convaluero*,
 quia non est plenē voluntarium, cū principaliter
 moverit gravis necessitas corporis, *Sanch. Lesf. Castrop. Dian. Tamb.* aliique communiter: Si tamen
 impleta sit conditio, *Lesf. & Laym.* apud *Illsung* suprà
 putant tale votum esse reservatum, quia transit
 in absolutum, sed contradicunt alii communiter
 cum *Belleg.* quia ab initio non fuit reservatum, ergo
 nec tale fit postea, cū nulla nova voluntas accedat.
 Addit cum aliis *Diana P. 6. T. 8. R. 16.* etiamsi
 post impletam conditionem fuisset confirmatum,
 non ideo fore reservatum, quia confirmatio
 semper cadit super idem votum à principio condi-
 tionale, nisi nunc esset emissum independenter
 à primo voto. 4. Pœnale, v.g. *Voveo ingredi Reli-* 546
gionem, si adhuc semel me inebriavero, manet enim
 dispensabile, non tantū ante inebriationem,
 uti habet communis contra aliquos apud *Bejam*
P. 1. Cas. 28. sed etiam post illam, quia valde deficit
 à natura perfecti voti, nam propriè non eligit
 Religionem, sed ejus metu vult se deterrere
 ab inebriatione, ideòque directè potiùs vovet
 se non inebriare, & Religionem potiùs refugit
 velut pœnam. 5. Si directè non tendat in virtutem, 547
 ad quam pertinet materia Voti, uti jam insinuatū
 est; hinc *Sanch. Moya q. 2. num. 2.* aliique multi
 cum *Illsung* suprà docent, si quis in aliquo periculo
 voveat, v.g. Castitatem, votum non esse perfectum,
 sed re ipsa conditionatum, quia intelligit, *si evasero*,
 nec directè tendit in castitatem, sed in evasionem
 periculi, uti antè dictum est. 6. Alternativum seu 548
 disjunctivum, cujus altera pars reservata non est,
 uti, *voveo peregrinari Romam vel jejunare*
per mensem, Val. Az. Suar. Sanch. Bon. Rebel. Castrop.
 & alii

& alii cum Belleg. supra, ita enim habet Reg. 70. Jun
 in 6. *In alternativis debitoris est electio, & sufficit*
alterum adimpleri: Quod verum est, licet Jejunium
 fieret voti impossibilis, & quamvis liber
 nollet jejunare, sed statuisset peregrinari, *Ma*
Dian. Tambur. Moyan. 7. Illung supra; quod re
 limitat Belleg, si habuerit tantum simplex propo
 situm, non tamen si priorem obligationem deter
 minare voluerit, tum enim censeretur peregrina
 tionem determinate vovisse. Quod si utraque par
 esset reservata, uti, *voveo Religionem vel peregrina*
tionem Romanam, Votum esset reservatum, ut
 §49 tenent omnes communiter contra *Pa/q. 7. Emisium*
 cum animo se obligandi tantum venialiter, *Sna*
Sanch. Bonac. Dia. Alloz. Gob. & alii cum Belleg. supra
 §. In dubio, an sit reservatum; sive sit dubium facti
 sive Juris, uti habet communis. Quod si bona fide
 sit commutatum, & postea rescietur fuisse refer
 vatum, valere commutationem ex præsumptione
 benignitate Ecclesiæ dicunt *Sanch. Lug. Tambur.*
Belleg. supra.
 §50 §. 2. Si addidisti conditiones vel circumstantias
 in his dispensari potest vel fieri commutatio
 manente voti reservati substantiâ, uti habet
 communis, quia tales circumstantiæ non sunt refer
 vatae; sic si vovisti Religionem ingredi hoc anno
 poteris ex causa differre secundum dicta *num. 511*
 item si vovisti ingredi Carthusiam, peregrinari
 Romam pedibus, vel Compostellam mendicando
 potest Confessarius ex causa dispensare vel com
 mutare, ut alium Ordinem etiam laxiorem ingre
 diaris, ut peregrineris eques, vel non mendicando
Azor, Sanch. Castrop. Lesf. Illung num. 145. & alii
cum Belleg. supra.

§. 3. Materia subrogata pro voto reservato 551
 non est reservata, sed commutari potest vel dispensari. *Nec obstat*, quod subrogatum videatur sapere naturam illius, cui subrogatur, *nam* Authores n. 439. relati dicunt hoc valere in solis favorabilibus: debet tamen explicari, quale fuerit primum votum, ne commutans temerè remittat de materia subrogata, uti pluribus explicat *Lugo in Resp. Mor. L. 4. Dub. 41. a num. 7.*

§. 4. Vota reservata Papæ non possunt dispensari 552
 vel commutari ab alio, secundum dicta n. 511; possunt tamen irritari ab illis, qui habent potestatem dominativam in voluntatem voventis, *Suar. Sanch. Mald. Dian. P. 1. T. 11. R. 84.* Quod si daretur potestas tantum in genere dispensandi vel commutandi omnia vota, non ideo intelliguntur reservata, quia quæ speciatim reservantur, requirunt specialem & expressam concessionem, *Laym. & Belleg. q. 1;* si tamen concedatur facultas ad omnia vota, & addatur, *exceptis Votis Castitatis & Religionis*, possunt commutari vota trium peregrinationum, quia exceptio firmat regulam in non exceptis, *Sanch. Belleg. supra.*

§. 5. Vota reservata Papæ dispensare possunt 553
 aut saltem commutare Episcopi ob necessitatem urgentem, uti explicabitur n. 563: Item illa dispensare possunt, secundum dicta, etiam alii, 1. Si fuerint imperfectè voluntaria: 2. In dubio de valore voti vel de reservatione: 3. Si tantum relaxetur circumstantia: 4. Si materia reservata mutata sit in non reservatam: 5. Ratione consuetudinis: 6. Per privilegium.

§. 6. Quamvis circa quinque Vota reservata 554
 Mendicantes non possint, quod Episcopi, secundum dicenda num. 563., tamen è contrà

non possunt Episcopi se extendere extra suos Dioceses, hoc autem possunt Mendicantes quoad ea ad quæ potestatem habent, quia hi agunt nomine Papæ, Episcopi potestate quasi ordinariâ, hinc potest Episcopus potestatem suam circa vota delegare alteri, non autem potest Mendicans, nisi in assignanda materia commutationis, secundum dicta n. 508, quod tamen propriè non est delegare.

555 §. 7. Si quis juret materiam, quæ, si voveatur, est reservata, *Tabien. Led. & alii apud Moyam q. 4.* putârunt ejusmodi Juramenta non esse reservata, quam sententiam *Dian.* vocat probabilem, eamque admittunt *Mald. Sanch. Tambur. Gob. T. 11. n. 657.* si juramento nullum sit adjunctum votum, quia in Jure nullum Juramentum invenitur esse reservatum, neque reservationes, utpote odiosæ, extendendæ sunt ab uno ad aliud, præsertim cum major sit obligatio voti quam juramenti, secundum dicta n. 306. E contra *Cajet. Sot. Tolet. Val. Suar. Laym. Moyam* aliique apud *Belleg. q. 5.* dicunt esse reservata, quia Juramenta pia in Jure æquiparantur votis, & re ipsa includunt votum, cujus insuper Deus invocatur ut testis. Hæ sententiæ videntur componi posse, dicendo, si hæc Juramenta fiant Deo, esse promissiones Deo factas, adeoque in illis includi votum, vi cujus materia sit reservata, secundum dicta n. 355. Ideoque hæc Juramenta majorem obligationem afferent, quam præcisè vota, quia per ista Juramenta Deus bis directè respicietur, uti insinuatum est n. 306; semel tanquam ille, cui fit promissio, & iterum tanquam testis voluntatis adimplendi: è contrà si fierent homini, aut saltem non Deo, non esset votum, adeoque Juramentum non esset reservatum, sed Deus tantum vocaretur in testem promissionis factæ homini, aut cuicumque alteri.

Q. 133. Quid specialiter notandum fit circa Votum 556
 Castitatis. R. Seqq. §. 1. Ut fit reservatum, debet esse
 perpetuum, perfectum & absolutum omnimodæ
 castitatis, sive abstinendi ab omni voluntaria
 delectatione Venerea tam in- quàm externa,
 tam in- quàm extra Matrimonium, ita Authores
 communiter cum *Sanch. Suar. Moya T. 2. D. 1. q. 2. n. 1.*
Belleg. P. 3. Sect. 13. q. 3. hinc Votum Castitatis non est
 reservatum, 1. Emisum ad certum tempus, *Navar. 557*
Sot. Sanch. Castrop. Laym. L. 4. T. 4. c. 8. n. 8. Notant
 tamen rectè *Sanch. Lesf. Trull. Gob. Belleg.* suprà,
 votum castitatis ad 100. annos censi perpetuum,
 quia hominis vita præsumitur non fore longior,
 unde si quis octogenarius voveret castitatem
 ad 20. annos, votum censi deberet perpetuum.
 2. Si quis diversis votis varia voverit, quæ simul 558
 sumpta facerent votum totale castitatis, quia
 singulatim facta non sunt Votum perfectum Casti-
 tatis, & posteriora habent se per accidens ad priora;
 unde à contrario, si ultimo Voto intendisset
 ea omnia conjungere, hoc ultimum esset perfectum
 Votum & reservatum, *Sanch. Dia. Trull. Belleg.* suprà.
 3. Votum non fornicandi, *Navar. Lesf. Sanch. Belleg: 559*
 Item non nubendi, *Henriq. Val. Sanch. Tamb. Belleg:*
 Item non petendi nec reddendi debitum, *S. Anton.*
Sa, Henriq. apud *Laym.* suprà; quod verum est,
 licet factum esset de mutuo consensu Conjugum,
Lesf. Belleg. Ratio horum omnium est, quia non sunt
 omnimodæ castitatis: Et eadem ratio est de voto
 castitatis conjugalis, nisi annexum sit Ordini Mili-
 tati, *Sanch. Illfung T. 5. n. 145. Belleg.* suprà.

§. 2. Votum absolutum omnimodæ castitatis 560
 emisum à Coniuge post consummatum Matrimo-
 nium absque alterius licentia, non est reservatum,
 quia etiam non est omnimodæ castitatis,

cum teneatur reddere debitum, *Sanch. Trull. Belleg.* qui putant fore reservatum, si cum licentia alterius Conjugis esset emissum animo ingrediendi Religionem, quia alter jam irrevocabiliter, ut supponimus, cessisset Juri suo. Similiter si factum in Matrimonio necdum consummato ex intentione ingrediendi Religionem, erit reservatum, ut iidem Authores tenent: quod si Conjux mansurus in sæculo etiam post consummatum Matrimonium ita voverit cum consensu alterius conjugis, *Tanna* apud *Gob. T. 10. n. 627.* dicit non esse reservatum consentit *Quintanadv.* apud *Gob. n. 630,* licet uterque vovisset cum licentia mutua, dummodo non fecerint per mutuum contractum & conventionem, quã ceserint Juri licentiam illam revocandi, in priore enim casu non essent firmè obligati ad perpetuam castitatem, sed si intervenisset talis mutuus contractus & conventio irrevocabilis dicendum est cum *Navar. Silv. Rodrig. Sa, Dian. Belleg.* aliisque communiter fore reservatum putant tamen *B. Pontius & Diana P. 4. T. 4. R. 119.* si ad Pontificem non sit facilis recursus, & Conjuges pergant cohabitare, votum fore dispensabile, secundum dicenda n. 563, propter periculum incontinentiæ, quod (moraliter loquendo) semper aderit; verum potius antecedenter monendi sunt tales Conjuges, ut tale votum non faciant, nisi forte sint senes, vel advertantur habere speciale donum incontinentiæ, & se lecto separent.

§. 3. Circa votum perpetuæ virginitatis, an sit totale castitatis nec ne, recurrendum est ad mentem voventis, nam si tantum voluit abstinere à primo actu, quo perditur virginitas, erit votum castitatis parziale & non reservatum, uti omnes tenent cum *Moya n. 4;* si autem hanc expressam intentionem non

non habuerit, Authores communiter cum *Az. Sarr. Sanch. Lesf. Trull. Dian. Belleg. Castrop. D. 1. P. 12.* dicunt esse totale ac reservatum: Alii apud *Moyam* n. 6. dicunt non debere censerī totale, nisi habuerit expresam intentionem vovendi omnimodā castitatem, quod ut probabile defendit *Burgh. Centur. 1. Casu 59,* hinc *Illsung T. 5. num. 108.* dicit etiam amissā virginitate teneri abstinere ab omni delectatione læsiva virginitatis, quia hic est communis sensus ita voventium, ideòque censerī debere esse votum castitatis perpetuæ saltem imperfectæ, excludentis omnem voluptatem Veneream corporalem, nisi manifestè fuerit alia mens voventis, citatque pro sua sententia *S. Thomam, Suar. Sanch. Castrop. Tambur*: sed *Moya* num. 7. probabilius sic distinguit, si vovens cognovit differentiam inter virginitatem & castitatem, ac dixerit, voveo virginitatem, erit parziale; si non cognovit, uti communiter non cognoscunt Juvenes & puellæ, censendum est totale, quia pro eodem sumunt. Addit rectè eum, qui dubitat, an emiseric votum parziale castitatis an totale, posse resolvere in favorem suæ libertatis, quia tantum est certitudo pro voto hoc vel illo, votum verò ita disjunctivum relinquit libertatem eligendi, quod volet, uti dictum est n. 548.

§. 4. *Votum sacros Ordines suscipiendi non est* 562
reservatum, quia est tantum Votum vovendi castitatem,
& necdum castitatis, *Henriq. Sa, Az. Suar. Lesf.*
Sanch. Castrop. Dian. Ills. n. 145. Belleg. q. 3.

§. 5. *Sanch. de Matr. L. 8. D. 10. n. 22. referens alios* 563
ait: Hac Votorum reservatio non ita amarè ac strictè
accipienda est, quin liceat Episcopo dispensare
in his Votis Castitatis perpetuæ & Religionis
quando magnum incontinentiæ periculum imminet,
nec,

nec facilis aditus ad Pontificem patet præ paupertate
 vel alia causa, quia Jure optimo credi potest non esse
 mentem Pontificis velle in tali casu reservare
 hac vota, neque est verosimile velle eum, ut animas
 laqueis irretita in tanto periculo versentur. Et infra
 Imò ob easdem rationes idem dicendum est, quamvis
 non immineat periculum incontinentia ex morte,
 si aliud quodcunque grave periculum immineat, vel
 gravis scandali vel magni damni tertia persona.
 Idem habet Lessius, si non sit facilis recursus
 ad Papam vel ejus Delegatum: item Garz. Torr.
 Led. Dian. Pasq, quos adductis verbis refert Moyam
 à n. 10. Idem tenent Sylv. Navar. Henrig. Val. Suar.
 Suar. Laym. Castrop. aliique cum Carden. in 1. Cris.
 D. 79. num. 17, qui dicunt non esse credendum,
 quòd Papa velit sibi cum damno salutis animarum
 reservare illam potestatem à Christo in bonum
 animarum concessam: consentit etiam Alvis.
 de Privil. Regul. Sect. 3. c. 5. §. 3. num. 33. Imò Pasq.
 apud Moyam n. 16. dicit, cum Confessarii in Jubilæo
 possint vota non reservata commutare, posse com-
 mutare vota, in quibus dispensare posset Episcopus,
 quod Bos dicit probabile: addunt Croufers, Leand.
 Alvis. & alii apud Moyam à num. 17. Mendicantes
 semper posse per sua privilegia dispensare, uti
 Episcopus, quando est casus talis urgentis necessi-
 tatis, sed his sententiis Pasq. & Crouf. 1. eritò contra-
 dicit communissima cum Suar. Sanch. Barbos.
 Henrig. Laym. Rodrig. Fagund. Mirand. Lezan. Castrop.
 Tamb. L. 3. c. 16. §. 4. n. 49. Burgh. Cent. 3. Cas. 3.
 Moyam n. 22, quia omnes Doctores antiqui conce-
 dentes Episcopis ex præsumpta licentia Pontificis
 hanc potestatem extra-ordinariam, attamen
 in Jurisdictione ordinaria fundatam, negant relie-
 quis Confessariis & Mendicantibus pro tempore
 Jubi-

Jubilæi, hinc in Bullis Jubilæi & privilegiis Mendicantium expressè solent excipi vota illa: quoad hæc in omnibus consentit *Illsung* n. 147, attamen rectè addit cum *Sily. Navar. Suar. Sanch. Lug. in Resp. Mor.* L. 6. D. 1. *num.* 4. plus non posse Episcopum, quàm præcisè necessitas præsens exigat, hinc licèt dispensetur ad contrahendum Matrimonium, adhuc obligari vitare peccata contra castitatem: denique addit *Moya D.* 1. q. 1. n. 23. Votum Castitatis vel Religionis emissum à tali in Venerem proclivi, vel cui proclivitas illa supervenit, non esse reservatum Papæ, sed etiam ideo esse dispensabile ab Episcopo, eò quòd certum non sit illud obligare, sed de hoc satis diximus n. 481.

§. 6. Si dispensatio voti castitatis obtenta sit 564 ad effectum ineundi Matrimonii, non ideo votum definit esse reservatum, nèque ideo dispensatur quoad reliqua, nèque etiam ad secundum Matrimonium, si hæc uxor moriatur, quia communiter additur, ut hac mortuâ cælebs maneat, utpote eodem voto obligatus, unde re ipsa manet reliqua partialis materia prioris voti reservata, & mortuâ uxore est tota obligatio prior, uti si quis obstrictus absoluto voto castitatis ducat uxorem & dispensetur ad petendum debitum, non ideo reliquæ partes voti desinunt obligare aut esse reservatæ, sed si uxor ista moriatur, dispensatus obligatur eodem voto omnimodæ castitatis, uti pluribus deducit *Lugo* supra toto Dubio I. Laudabile esse emittere votum castitatis in sæculo, probat fuse *Lesf. in Auct. v. Votum. Casu I.*

Q. 134. Quid circa Votum Religionis sit notandum. 565
 R. Seqq. §. I. Ut sit reservatum, debet esse absolutum & perfectura Religionis propriè & simpli-

simpliciter dictæ, unde *Votum Religionis* ab Ecclesia non approbatæ non est reservatum, ita cum communi *Belleg. P. 3. Sect. 13. Quæst. 4.*

566 §. 2. Reservata sunt omnia vota, per quæ quis Religiosus, qualia sunt paupertatis, castitatis obedientiæ in Religione emissa; item quædam alia vota particularia secundum specialia Statuta quorundam Ordinum, *Suar. Dian. Belleg. supra.*

567 §. 3. Si aliquis continentiam servare non posset, nec daretur recursus ad Papam vel Delegatum, essetque periculum in mora, posset Episcopus in Voto Religionis ineundæ dispensare, secundum dicta n. 563.

568 §. 4. *Votum, quo Religiosus vovet eligere Religionem strictiorem;* non est reservatum quoad circumstantiam strictioris, uti habet communis cum *Sot. Silv. Navar. Ar. Lesf. Sanch. Dian. P. 1. Tit. R. 55. Illsung n. 145,* & dictum est n. 550; nequit tamen irritari à Superiore, uti habet *Busenb. relatus n. 48,* & præter ibi citatos docent *Suar. Laym. Tamb. L. 1. c. 12. §. 5. n. 5,* quia Religiosus quoad hoc subjacet soli Pontifici.

569 §. 5. Probabiliter tenent *Sanch. Fagund. Malde. Dian. Trull. Belleg. supra, Lesf. in Auctario v. Votum.* *Cas. 3. Votum perseverandi in Religione non esse reservatum, sed commutari posse, si quis in Novitiatu experiatur Statum sibi non convenire, nam non est Religionis in se, sed circumstantiæ, quæ non reservatur, secundum dicta n. 550.*

570 Q. 135. *Quid circa Votum trium peregrinationum sit notandum.* R. Hoc unicum, quod *Votum trium peregrinationum non sint reservata, nisi sint emissa devotionis causâ,* *Tamburini Illsung T. 5. num. 145.*

TRACTA